

วารสารบรรณศาสตร์ มศว

Library and Information Science Srinakharinwirot University

วารสารบรรณศาสตร์ มศว ปีที่ 16

ฉบับที่ 1 : มกราคม – มิถุนายน 2566

Journal of Library and Information Science

Srinakharinwirot University

Vol. 16 No. 1 January - June 2023

ISBN: 0125- 2836

E-ISBN: 2651-0707

JLIS SWU

SWU 74th

วารสารบรรณศาสตร์ มศว ปีที่ 16 ฉบับที่ 1 : มกราคม – มิถุนายน 2566

ISSN: 0125-2836 E-ISSN: 2651-0707

ผู้จัดพิมพ์	คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สำนักงานกองบรรณาธิการ	คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัญชลี จันทรเสม คณบดีคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์วิศาล มหาสิทธิวัฒน์ ผู้อำนวยการสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ รองศาสตราจารย์ ดร.นันทนา วงษ์ไทย รองคณบดีฝ่ายวิชาการและวิจัย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
บรรณาธิการ	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดุสิต สี่วงศ์คำ, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
กองบรรณาธิการ	ศาสตราจารย์ ดร.กุลธิดา ท้วมสุข, มหาวิทยาลัยขอนแก่น ศาสตราจารย์ ดร.ภุชงค์ วัฒนารณรงค์, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้า พระนครเหนือ รองศาสตราจารย์ ดร.น้ำทิพย์ วิภาวิน, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช รองศาสตราจารย์ ดร.จุฑารัตน์ ศรีวณะ, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ รองศาสตราจารย์ ดร.ฉันทนา วิริยเวชกุล, สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เจ้าคุณทหารลาดกระบัง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทรงพันธ์ เจริมประยงค์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิพัทธ์ จงสวัสดิ์, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภิมศักดิ์ เอ็งฉ้วน, มหาวิทยาลัยรามคำแหง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฤทัย นิ่มน้อย, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิรัชมา วิเชียรปัญญา, มหาวิทยาลัยรังสิต ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศศิพิมล ประพินพงศกร, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อาจารย์ ดร.ศุภรชตรา แสนวา, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อาจารย์ ดร.วิภากร วัฒนสินธุ์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อาจารย์ ดร.อรรถสิทธิ์ บุญสวัสดิ์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
บรรณาธิการฝ่ายจัดการ	อาจารย์ ดร.ดิษฐ์ สุทธิวงศ์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อาจารย์จิตติ คำหอมกุล, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อาจารย์โชติมา วัฒนะ, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ผู้ช่วยบรรณาธิการฝ่ายจัดการ	นางสาวปณณิศา ยงศรีปัญญาฤทธิ์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ นางสาวญาณิศา ลากุล, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ นางสาวประภาวัลย์ ตันตระกูล, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ นายทรงยศ ชันบุตรศรี, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

กำหนดเผยแพร่	2 ฉบับต่อปี (เดือนมกราคม-มิถุนายน และเดือนกรกฎาคม-ธันวาคม)
การเผยแพร่	เผยแพร่ทางออนไลน์ที่เว็บไซต์วารสาร มอบให้ห้องสมุดของสถาบันการศึกษาในประเทศ
ข้อมูลการติดต่อ	กองบรรณาธิการวารสารบรรณศาสตร์ มศว คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 114 ถนนสุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110 โทรศัพท์ 02-649-5000 ต่อ 16292 E-mail: dussadee@swu.ac.th
เว็บไซต์วารสาร	https://so02.tci-thaijo.org/index.php/JLIS_SWU

นโยบายการจัดพิมพ์

วารสารบรรณศาสตร์ มศว จัดทำโดยคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เป็นวารสารวิชาการ ราย 6 เดือน 2 ฉบับต่อปี (เดือนมกราคม-มิถุนายน และเดือนกรกฎาคม-ธันวาคม) จัดทำขึ้นเพื่อสนับสนุนคณาจารย์ บรรณารักษ์ นิสิต/นักศึกษา ข้าราชการ และนักวิจัย/นักวิชาการทั่วไปในการนำเสนอผลงานวิชาการทางสาขา บรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ สารสนเทศศึกษา เทคโนโลยีสารสนเทศ เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องด้านสารสนเทศศึกษา ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

เกณฑ์การรับพิจารณาบทความ

1. ผู้นิพนธ์สามารถส่งผลงานทางวิชาการเพื่อเข้ารับการพิจารณาตีพิมพ์ได้ตลอดทั้งปี หรือตามระยะเวลาที่วารสารกำหนดทางระบบวารสารออนไลน์
2. ผลงานทางวิชาการที่นำเสนอต้องอยู่ในรูปแบบของบทความวิชาการ (Academic article) บทความวิจัย (Research article) หรือ บทวิจารณ์หนังสือ (Book review)
3. วารสารบรรณศาสตร์ มศว ขอรับพิจารณาเฉพาะบทความที่ปฏิบัติตามแนวทางหรือเงื่อนไขที่วารสารกำหนดเท่านั้น
4. บทความทุกเรื่องที่ได้รับการตีพิมพ์จะต้องผ่านการประเมินความถูกต้องทางวิชาการ (Peer reviewed) จากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องจำนวน 3 ท่าน โดยเป็นการประเมินแบบปกปิดข้อมูลทั้งสองทาง (Double – blinded) และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการ
5. ผู้นิพนธ์ต้องรับรองว่าบทความที่ส่งมาพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารบรรณศาสตร์ มศว ต้องเป็นต้นฉบับที่ไม่เคยตีพิมพ์ เผยแพร่ในวารสารใดมาก่อน รวมทั้งไม่อยู่ในระหว่างการพิจารณาของวารสารอื่น และหากบทความของผู้นิพนธ์ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร ผู้นิพนธ์ต้องรับรองว่าจะไม่นำบทความไปตีพิมพ์เผยแพร่ที่อื่นได้อีก และหากมีความเสียหายใด ๆ เกิดขึ้นผู้นิพนธ์ยินยอรับผิดชอบความเสียหายนั้น และผู้นิพนธ์ยินยอมให้บรรณาธิการแก้ไขบทความเพื่อความสมบูรณ์ได้ในขั้นตอนสุดท้ายก่อนเผยแพร่
6. กรณีที่ผลงานเป็นการศึกษาวิจัยและทำการทดลองในคนหรือสัตว์ทดลอง โดยการทดลองในคนอาจส่งผลกระทบต่อ ศักดิ์ศรี สิทธิ ความเป็นส่วนตัว และสุขภาพของคน ขอให้แนบหนังสือรับรองจริยธรรมจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย ในมนุษย์หรือสัตว์ทดลอง ทั้งนี้ การอนุมัติให้ลงตีพิมพ์ขึ้นอยู่กับพิจารณาจากกองบรรณาธิการวารสารฯ ถือเป็นขั้นสุดท้าย

การตอบแทนผู้นิพนธ์

กองบรรณาธิการจะจัดส่งวารสารฉบับที่ผลงานของผู้นิพนธ์ได้รับการตีพิมพ์ท่านละ 1 ฉบับ ในกรณีที่ผู้นิพนธ์ร่วม กองบรรณาธิการขอจัดส่งให้กับผู้นิพนธ์ชื่อแรก

เกี่ยวกับลิขสิทธิ์

ลิขสิทธิ์ของบทความที่ปรากฏในวารสารบรรณศาสตร์ มศว เป็นของผู้นิพนธ์และคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ทั้งนี้ บทความทุกเรื่องผ่านการตรวจสอบความถูกต้องทางวิชาการจากผู้ทรงคุณวุฒิ ข้อความ และข้อมูลของบทความในวารสารฯ เป็นแนวคิดของผู้นิพนธ์ มิใช่เป็นความคิดเห็นของกองบรรณาธิการและมิใช่ความรับผิดชอบของคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ไม่สงวนลิขสิทธิ์การนำไปใช้ประโยชน์ทางวิชาการ แต่ต้องอ้างอิงแหล่งที่มาและที่อยู่ขอบเขตของกฎหมายลิขสิทธิ์

Journal of Library and Information Science Srinakharinwirot University

Vol. 16 No. 1 (January – June 2023)

ISSN: 0125-2836 E-ISSN: 2651-0707

Publisher	Faculty of Humanities, Srinakharinwirot University
Editorial Office	Faculty of Humanities, Srinakharinwirot University
Consulting Editors	Assistant Professor Dr. Anchalee Jansem, Dean, Faculty of Humanities Srinakharinwirot University Assistant Professor Visan Mahasitthiwat, MD., Director, Central Library Srinakharinwirot University Associate Professor Dr. Nuntana Wongthai, Associate Dean for Academic Affairs and research, Faculty of Humanities, Srinakharinwirot University
Editor-in-Chief	Assistant Professor Dr. Dussadee Seewungkum, Srinakharinwirot University
Editorial Board	Professor Dr. Kulthida Tuamsuk, Khon Kaen University Professor Dr. Krismant Whattananarong, King Mongkut's University of Technology North Bangkok Associate Professor Dr. Namtip Wipawin, Sukhothai Thammathirat University Associate Professor Dr. Chutarat Sarawanawong, Kasetsart University Associate Professor Dr. Chantana Viriyavejakul, King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang Assistant Professor Dr. Songphan Choemprayong, Chulalongkorn University Assistant Professor Dr. Nipat Jongsawat, Rajamangala University of Technology Thanyaburi Assistant Professor Dr. Peemasak Angchun, Ramkhamhaeng University Assistant Professor Dr. Ruethai Nimnoi, Mahasarakham University Assistant Professor Dr. Jiracha Vicheanpanya, Rangsit University Assistant Professor Dr. Sasipimon Prapinpongsakorn, Srinakharinwirot University Dr. Vipakorn Wattanasin, Srinakharinwirot University Dr. Sumattra Saenwa, Srinakharinwirot University Dr. Attasith Boonsawasd, Srinakharinwirot University
Managing Editor	Dr. Dit Sutthiwong, Srinakharinwirot University Miss Chotima Wattana, Srinakharinwirot University Mr. Thiti Khamhomkun, Srinakharinwirot University
Assistant Managing Editor	Miss Punyisa Yongsripanyarit, Srinakharinwirot University Miss Yanisa Lakool, Srinakharinwirot University Miss Prapawan Tantrakul, Srinakharinwirot University Mr. Songyot Khanbutsri, Srinakharinwirot University

Publication	Bi-annually (January - June and July – December)
Distribution	Free distribution to a selected list of libraries in Thailand and on the website
Contact	Journal of Library and Information Science Srinakharinwirot University Faculty of Humanities, Srinakharinwirot University 114 Sukhumvit 23 Road, Wattana District, Bangkok 10110 Tel. 662-649-5000 ext. 16292 E-mail: dussadee@g.swu.ac.th
Website	https://so02.tci-thaijo.org/index.php/JLIS_SWU

Notice to Contributors

Journal of Library and Information Science Srinakharinwirot University aims to promote and encourage the exchange of knowledge in the field of Library and Information Sciences, Information Studies, Information and Innovation Technology, Education Technology, and related subjects, as well as to be as the intimate exchange of knowledge and opinion among researchers, instructors, librarians, students, and others. Contributions may be articles, reports of empirical studies, or review articles. All articles are considered for publication with the understanding that they have not been published elsewhere and are not currently being submitted for consideration in any other journals. All articles are assessed by specialists in their relevant fields by three expert reviewers via the double – blinded review system and must be approved by the editorial board before being accepted for publication.

Manuscripts

Authors can see guidelines for preparing manuscripts and submitting articles for publication and reference writing examples and table/ illustration presentations. Can be at the back of the journal and the journal website (MANUAL menu)

Copyright Notice

Copyright of articles in the journal of Journal of Library and Information Science Srinakharinwirot University is the author's and the Faculty of Humanities, Srinakharinwirot University. All articles submitted for publication will be assessed by a group of distinguished reviewers. The Faculty of Humanities, Srinakharinwirot University and the editorial board claim no responsibility for the contents or views expressed by the authors of Individual articles. Copying is allowed freely, provided acknowledgement is made thereof, and within the scope of copyright law.

บทบรรณาธิการ

วารสารบรรณศาสตร์ มศว ฉบับนี้เป็นปีที่ 16 ฉบับที่ 1 ประจำเดือนมกราคม – มิถุนายน 2566 สำหรับเนื้อหาของบทความในฉบับนี้ มีเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับสาขาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ สารสนเทศศึกษา เทคโนโลยีสารสนเทศ เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา โดยมีบทความวิจัยจำนวน 5 เรื่อง ได้แก่ 1) เรื่อง การพัฒนาหนังสือสำหรับเอกสารประกอบการเรียนรู้รายวิชา อ33203 ภาษาอังกฤษรอบรู้ 5 เรื่อง การสอบแอดมิชชันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ VI 2) เรื่อง พฤติกรรมสารสนเทศของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม 3) เรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้งานการพาณิชย์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของครูที่ใช้บริการช่วงสถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (COVID-19) 4) เรื่อง การวิเคราะห์บรรณมิติงานวิจัยเกี่ยวกับสมุนไพรรักษาโรคในเครื่องสำอาง และ 5) เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่นในประเพณีภาคตะวันตกของประเทศไทย

สุดท้ายนี้ กองบรรณาธิการหวังเป็นอย่างยิ่งว่าวารสารฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์สำหรับผู้อ่านทุกท่าน และขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่กรุณาเป็นผู้ประเมินบทความอย่างมีคุณภาพให้กับวารสารบรรณศาสตร์ มศว

วารสารบรรณศาสตร์ มศว ขอเชิญชวนคณาจารย์ บรรณารักษ์ นักวิจัย นักวิชาการ นิสิตและนักศึกษา ตลอดจนผู้สนใจ เสนอบทความเข้ารับการพิจารณากลับกรองตีพิมพ์เพื่อเผยแพร่สู่สาธารณะและนำไปสู่การใช้ประโยชน์ต่อไป

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คุษกี สิวังคำ

บรรณาธิการ

สารบัญ

บทความวิจัย

การพัฒนาหนังสือสำหรับเอกสารประกอบการเรียนรู้รายวิชา อ33203 ภาษาอังกฤษรอบรู้ 5 เรื่อง
การสอบแอดมิชชั่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ VI
ทศพร ไศภิชฐธรรมกุล	1-17
พฤติกรรมสารสนเทศของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ไปรมา เหยียงราช, ชุมแพร บุญยืน, นวรัตน์ เดชพิมล	18-30
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้งานการพาณิชย์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของครูที่ใช้บริการช่วงสถานการณ์
แพร่ระบาดของไวรัสโคโรน่า (COVID-19)
ศรุดา ชัยสุวรรณ, โชติวัน แยมขยาย, ปิยนารถ ปิยสาธิต, โชติกา วงษ์ขวลิตกุล, ทินกฤต ชัยสุวรรณ	31-43
การวิเคราะห์บรรณมิตงานวิจัยเกี่ยวกับสมุนไพรที่ใช้ในเครื่องสำอาง
เยาวลักษณ์ ลิขณ, มาลี กาบมาลา	44-54
ภูมิปัญญาท้องถิ่นในประเพณีภาคตะวันตกของประเทศไทย
ชนันท์ภัทร์ พันธุ์ขุนทด, ศุภรรัชตรา แสนวา, จุฑารัตน์ นกแก้ว	55-70

Contents

Research Articles

- The Development of a Supplementary Book of E33203 Thematic English 5 Course 1-17
for Admission Tests for Matthayomsuksa VI Students
Thoseporn Sophitthammakun
- Information behaviors of the graduate students of Rajabhat Maha Sarakham University 18-30
Paima Hiangrat, Chumpare Boonyuen, Nawarat Detphimon
- Factors influencing the use of online transaction through social commerce of 31-43
teachers using service during the outbreak of coronavirus disease 2019 (COVID-19)
Saruda Chaisuwan, Chotiwan Yaemkhayai, Piyant Piyasatit, Thinnakit Chaisuwan
- A Bibliometric Analysis of Researches on Medicinal Plants for Cosmetics 44-54
Yaovalak Leechon, Malee Kabmala
- The Local Wisdom in the Traditions of the Western Region of Thailand 55-70
Chananpat Pankuntod, Sumattra Saenwa, Jutharat Nokkaew

การพัฒนาหนังสือสำหรับเอกสารประกอบการเรียนรู้รายวิชา อ33203 ภาษาอังกฤษรอบรู้ 5
เรื่อง การสอบแอดมิชชันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ VI
**The Development of a Supplementary Book of E33203 Thematic English 5 Course
for Admission Tests for Matthayomsuksa VI Students**

ทศพร โศภิตฐิธรรมกุล (Thoseporn Sophitthammakun)¹

Received: 2023-03-28

Revised: 2023-06-01

Accepted: 2023-06-13

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของงานวิจัยในครั้งนี้ คือ 1) เพื่อการออกแบบเอกสารประกอบการเรียนรู้ รายวิชา อ33203 ภาษาอังกฤษรอบรู้ 5 เรื่อง การสอบแอดมิชชันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ VI จากการวิจัยเอกสาร 2) เพื่อสำรวจความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ VI โรงเรียนปัญญาวรคุณ ที่มีต่อเอกสารประกอบการเรียนรู้ รายวิชา อ33203 ภาษาอังกฤษรอบรู้ 5 เรื่อง การสอบแอดมิชชันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ VI หลังจากนักเรียนได้เรียนเอกสารประกอบการเรียนรู้ รายวิชา อ33203 ภาษาอังกฤษรอบรู้ 5 ทางออนไลน์เป็นเวลา 4 เดือน ใน Google Meet แล้ว ครูผู้วิจัยได้กลุ่มตัวอย่างมาจากนักเรียนที่สมัครใจตอบแบบสอบถามออนไลน์ จำนวน 48 คน จากจำนวนนักเรียนทั้งหมด 51 คน ที่เรียนรายวิชานี้ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ เอกสารประกอบการเรียนรู้ รายวิชา อ33203 ภาษาอังกฤษรอบรู้ 5 แผนการสอนตามเอกสารประกอบการเรียนรู้ และแบบสอบถามความคิดเห็นทางออนไลน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ VI ที่มีต่อเอกสารประกอบการเรียนรู้ รายวิชา อ33203 ภาษาอังกฤษรอบรู้ 5 แบบสอบถามนี้พัฒนามาจากกรอบแนวคิดขั้นก่อนการวางแผนของฮาร์เมอร์ (“Harmer’s Pre-Plan” Framework) ข้อมูลของแบบสอบถามออนไลน์นี้ วิเคราะห์ค่าความถี่และค่าร้อยละโดย Google ฟอรัม และนำมาสรุปผลการวิจัยโดยครูผู้สอน

สรุปผลการวิจัย พบว่า 100% หรือนักเรียนจำนวน 48 คน เห็นด้วยจำนวนทั้งหมดกับเอกสารประกอบการเรียนรู้ รายวิชา อ33203 ภาษาอังกฤษรอบรู้ 5 เรื่อง การสอบแอดมิชชันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ VI ใน 4 รายการดังต่อไปนี้ 1) สื่อการเรียนการสอนชุดนี้นำโครงสร้างและคำศัพท์ใหม่มาใช้ในบริบทตามสภาพที่เป็นจริงและน่าสนใจ 2) ภาษาที่ใช้ในสื่อการเรียนการสอนชุดนี้แสดงตามสภาพที่เป็นจริง เช่น เหมือนภาษาอังกฤษที่ใช้ในชีวิตจริง 3) ภาษาในสื่อการเรียนการสอนชุดนี้เป็นรูปแบบของภาษาที่เหมาะสมสำหรับนักเรียน 4) มีความหลากหลายเพียงพอสำหรับนักเรียนในหัวข้อและเนื้อหาของสื่อการเรียนการสอนชุดนี้ และพบว่า เอกสารประกอบการเรียนรู้ รายวิชา อ33203 ภาษาอังกฤษรอบรู้ 5 ควรจะปรับปรุงใน 3 อันดับแรก คือ 1) การฝึกทักษะเดี่ยวได้บูรณาการเข้ากับการฝึกทักษะอื่น 2) หัวข้อและเนื้อหาของสื่อการเรียนการสอนชุดนี้น่าสนใจสำหรับนักเรียน 3) สื่อการเรียนการสอนชุดนี้หลีกเลี่ยงการก่อให้เกิดการคุกคามต่อกลุ่มชนต่างๆในสังคม เช่น ผู้หญิง ผู้สูงอายุ ผู้ชาย ฯลฯ

¹ Bachelor Degree Bachelor of Education (English) Faculty of Education, Chulalongkorn University

Master Degree Master of Arts (Teaching English as a Foreign Language) Language Institute, Thammasat University

คำสำคัญ: การพัฒนาเอกสารประกอบการเรียนรู้ การวิจัยเอกสาร วิชาภาษาอังกฤษรอบรู้ 5 การสอบแอดมิชชันของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ VI กรอบแนวคิดขึ้นก่อนการวางแผนของฮาร์เมอร์

Abstract

The purposes of this research were 1) to design a supplementary book of E33203 Thematic English 5 course for the Admission Tests for Matthayomsuksa VI students using documentary research., and 2) to study the opinions of Matthayomsuksa VI students at Panyaworakun School toward this supplementary book of E33203 Thematic English 5 course for admission tests for Matthayomsuksa VI students. After the students studied the supplementary book of E33203 Thematic English 5 course for the online instruction in Google Meet for 4 months, the teacher-researcher got the sample from the students who volunteered to respond to an online questionnaire. The sample in this study was 48 voluntary students from the 51 total students who studied this course. The research instruments used in this study were the supplementary book of the E33203 Thematic English 5 course, lesson plans of this supplementary book, and an online questionnaire regarding opinions of Matthayomsuksa VI students toward the book. This questionnaire was developed from “Harmer’s Pre-Plan” Framework. The online questionnaire data were analyzed through frequency and percentage by Google Form and concluded by the teacher-researcher. The teacher-researcher found that:

According to 100% or 48 students, they agreed with the supplementary book of E33203 Thematic English 5 course for the admission tests for Matthayomsuksa VI students in 4 statements as follows: 1) ‘New’ language is introduced in motivating and realistic contexts., 2) The language used in the materials is realistic – i.e., like real-life English., 3) The language in the materials is the right type of language for the students., 4) There is sufficient variety for the students in the subject and content of the materials., and also found that the book should be improved in the first 3 ranks as follows: 1) The practice of individual skills is integrated into the practice of other skills., 2) The subject and content of the materials is interesting for the students., 3) The materials avoid harmful stereotypes of different members of society (e.g. women, older people, men, etc.).

Keywords: The Development of a Supplementary Book, Documentary Research, Thematic English 5 Course, Admission Tests for Matthayomsuksa VI Students, “Harmer’s Pre-Plan” Framework

บทนำ

ภาษาอังกฤษมีความสำคัญยิ่งในฐานะที่เป็นภาษานานาชาติ สำหรับการทดสอบประสิทธิภาพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ VI ในวิชาภาษาอังกฤษ หลายๆครั้งที่นักเรียนเรียนรายวิชา ๐33201 ภาษาอังกฤษอ่านเขียน 5 และ ๐33202 ภาษาอังกฤษอ่านเขียน 6 แล้ว นักเรียนไม่สามารถทำข้อสอบ O-NET ภาษาอังกฤษ, GAT ภาษาอังกฤษ และ 9 วิชาสามัญ ภาษาอังกฤษ ได้ดีเพียงพอ ถึงแม้ว่าคะแนนภาษาอังกฤษจะเป็นคะแนนส่วนหนึ่งของวิชาทั้งหมดในการรับเข้ามหาวิทยาลัย แต่คะแนนในส่วนนี้ก็มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าคะแนนวิชาอื่นๆ ส่วนใหญ่แล้วผลของการทดสอบเหล่านี้มีผลกระทบมากต่อผู้มีส่วนรวม เช่น ครู ผู้บริหารโรงเรียน ผู้กำหนดนโยบาย และโดยเฉพาะอย่างยิ่งตัวนักเรียนเอง เมื่อเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยผลการ

สอบ O-NET วิชาภาษาอังกฤษ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ VI ค่าเฉลี่ยวิชาภาษาอังกฤษระดับประเทศ คือ 28.31 ในปี 2560, 31.41 ในปี 2561, 29.20 ในปี 2562 และ 29.94 ในปี 2563 ในขณะที่ค่าเฉลี่ยวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียน คือ 26.89 ในปี 2560, 30.59 ในปี 2561, 26.67 ในปี 2562 และ 28.91 ในปี 2563 โดยผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย วิชาภาษาอังกฤษ ระดับโรงเรียนต่ำกว่าระดับประเทศ -1.42 ในปี 2560, -0.82 ในปี 2561, -2.53 ในปี 2562 และ -1.03 ในปี 2563 จากผลการทดสอบ ครูผู้สอนจะแก้ปัญหาค่าเฉลี่ยวิชา ภาษาอังกฤษ ระดับโรงเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ VI ที่ไม่ถึงค่าเฉลี่ยมาตรฐาน วิชา ภาษาอังกฤษ ระดับประเทศ (NIETS, 2022) อย่างไร

อีกทั้งในรายวิชา ๑33201 ภาษาอังกฤษอ่านเขียน 5 และ ๑33202 ภาษาอังกฤษอ่านเขียน 6 ครูผู้สอนได้ใช้หนังสือเรียน *New Weaving It Together 3* และใบงาน จากการวิเคราะห์เนื้อหาหนังสือเรียน *New Weaving It Together 3* พบว่ามีส่วนเดียวเท่านั้นคือ Looking for Main Ideas ที่ตรงและสอดคล้องกับข้อสอบ O-NET ภาษาอังกฤษ, GAT ภาษาอังกฤษ และ 9 วิชาสามัญ ภาษาอังกฤษ ในส่วนนี้มีแค่การอ่านเพื่อหาใจความสำคัญ (Main Ideas) เพียงอย่างเดียว ในขณะที่ข้อสอบ O-NET ภาษาอังกฤษ, GAT ภาษาอังกฤษ และ 9 วิชาสามัญ ภาษาอังกฤษ ยังได้มีการอ่านเพื่อหาชื่อเรื่อง (Title), หัวข้อเรื่อง (Topic), การถอดความหมายของความหมายในประโยค (Paraphrase), การตีความ (Interpretation), การหาความหมายของคำจากการอ้างอิงในเนื้อเรื่อง (Reference), การหาจุดประสงค์ของผู้เขียน (Purpose), การหาอารมณ์และความรู้สึกของเรื่อง (Mood and Tone) และการพยากรณ์ การคาดการณ์ (Prediction) จึงจะเห็นได้ว่าข้อสอบที่ออกนั้น ไม่ตรงกับหนังสือเรียนและใบงานที่สอน

ผู้วิจัยจึงได้ออกแบบเอกสารประกอบการเรียนรู้ จากการวิจัยเอกสาร เพื่อนำมาใช้กับ รายวิชา ๑33203 ภาษาอังกฤษรอบรู้ 5 ผู้วิจัยได้ใช้หนังสือ 1 คะแนน ตัดสินอนาคต พิชิตข้อสอบภาษาอังกฤษ เขียนโดยอาจารย์สุริรัตน์ ทองอินทร์ มาเป็นแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้เพราะว่า ผู้เขียนหนังสือเล่มนี้มีประสบการณ์ตรงที่ผ่านการทำงานและการศึกษาของผู้เขียนมา ผู้เขียนจึงได้คิดค้นวิธีการอ่านหนังสือและการทบทวนตำรา โดยหนังสือเล่มนี้จะทำให้นักเรียนรู้ขอบเขตของเนื้อหา รูปแบบข้อสอบ และส่วนประกอบของข้อสอบ วิชา ภาษาอังกฤษ เป็นอย่างดี หลังจากการคัดเลือกหนังสือจนได้เอกสารประกอบการเรียนรู้ รายวิชา ๑33203 ภาษาอังกฤษรอบรู้ 5 เนื่องจากผู้วิจัยได้สอนรายวิชานี้ จำนวน 2 ห้องเรียน ผู้วิจัยจึงได้นำเอกสารชุดนี้ไปสอนนักเรียน ชั้น ม. 6/3 และ ม. 6/6 ที่เรียนในรายวิชา ๑33203 ภาษาอังกฤษรอบรู้ 5 ทางออนไลน์ใน Google Meet เป็นเวลา 4 เดือน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 และได้สำรวจความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับประสิทธิภาพของเอกสารประกอบการเรียนรู้ รายวิชา ๑33203 ภาษาอังกฤษรอบรู้ 5 เพื่อพัฒนาและปรับปรุงเอกสารประกอบการเรียนรู้ รายวิชา ๑33203 ภาษาอังกฤษรอบรู้ 5 ให้เป็นประโยชน์แก่นักเรียนและการจัดการเรียนการสอนในครั้งต่อไป

Phucharoen (2016) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การพัฒนาเอกสารประกอบการเรียนรายวิชา การอ่านและการเขียนขั้นสูง” เนื่องจากผู้วิจัยพบว่า การจัดการสอนในรายวิชาการอ่านและการเขียนขั้นสูง ยังไม่มีตำราหรือเอกสารประกอบการเรียนการสอนสำหรับรายวิชานี้ เพราะเป็นวิชาใหม่ในหลักสูตร 2555 ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ทำการสำรวจและพัฒนาเอกสารประกอบการเรียน รายวิชา การอ่านและการเขียนขั้นสูง (146211) ขึ้น ประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นนิสิตที่กำลังศึกษาในหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต และหลักสูตรการศึกษา สาขาวิชาภาษาอังกฤษ ซึ่งลงทะเบียนเรียนในรายวิชา การอ่านและการเขียนขั้นสูง ชั้นปีที่ 2 เป็นจำนวน 120 คน เอกสารประกอบการเรียน รายวิชา การอ่านและการเขียนขั้นสูง (146211) ที่ได้รับการออกแบบและเรียบเรียงโดยผู้วิจัยจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง และปรับแก้ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และผลิตเอกสารประกอบการเรียนนี้ตามคำอธิบายรายวิชา และหลักสูตรภาษาอังกฤษ คณะศิลปศาสตร์ การศึกษาสรุปว่า ผลการพัฒนาเอกสารประกอบการเรียน รายวิชา การอ่านและการเขียนขั้นสูง ได้บทเรียนเบื้องต้น 4 บทเรียน ประกอบไปด้วย บทที่ 1 Plagiarism บทที่ 2 Making Notes บทที่ 3 Finding information และบทที่ 4 Tables, charts and graphs และผลการศึกษาความพึงพอใจของนิสิตที่มีต่อรายวิชา การอ่านและการเขียนขั้นสูง โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก และเมื่อ

พิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านเนื้อหาวิชา รองลงมาคือ ด้านผู้สอน ด้านปัจจัยส่งเสริมการเรียนการสอน และด้านเอกสารประกอบการสอนตามลำดับ

Sriboonphet & Bhasiri (2012) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ เรื่อง Personal Identification โดยใช้การจัดการเรียนรู้ภาษาเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1” เนื่องจากผู้วิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2554 มีคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 51.10 ซึ่งไม่ผ่านเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนดคือ ร้อยละ 70 มีสาเหตุมาจากนักเรียนไม่มีโอกาสฝึกการใช้ภาษาในชีวิตประจำวัน ผู้วิจัยจึงสนใจวิธีการจัดการเรียนรู้ภาษาเพื่อการสื่อสาร (Communicative Approach) เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง Personal Identification กลุ่มเป้าหมายคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ห้อง 1/1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 30 คน แผนการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษเรื่อง Personal Identification จำนวน 12 แผน 12 ชั่วโมง โดยผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยใช้การจัดการเรียนรู้ภาษาเพื่อการสื่อสาร จากการศึกษา พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ เรื่อง Personal Identification โดยใช้การจัดการเรียนรู้ภาษาเพื่อการสื่อสารของนักเรียน มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 75.33 และมีจำนวนนักเรียนที่ ผ่านเกณฑ์คิดเป็นร้อยละ 76.67 เมื่อนำไปเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 พบว่าผ่านเกณฑ์ทั้งคะแนนและจำนวนนักเรียน และนักเรียนมีความพึงพอใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ เรื่อง Personal Identification โดยรวมพบว่า มีค่าเฉลี่ย 4.69 อยู่ในระดับมากที่สุด

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง Phucharoen (2016) ได้พัฒนาเอกสารประกอบการเรียน รายวิชา การอ่านและการเขียนขั้นสูง (146211) สำหรับนิสิตชั้นปีที่ 2 ในมหาวิทยาลัย โดยผู้วิจัยได้ออกแบบเอกสารประกอบการเรียนนี้มาจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องและปรับแก้ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และได้ผลิตเอกสารประกอบการเรียนนี้ตามคำอธิบายรายวิชาและหลักสูตรภาษาอังกฤษ คณะศิลปศาสตร์ งานวิจัยที่สอง Sriboonphet & Bhasiri (2012) ได้สร้างแผนการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษ เรื่อง Personal Identification จำนวน 12 แผน 12 ชั่วโมง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ห้อง 1/1 ในโรงเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา โดยผู้วิจัยได้สร้างแผนการสอนขึ้นเองมาจากการจัดการเรียนรู้ภาษาเพื่อการสื่อสาร (Communicative Approach) โดยมีขั้นตอนในการสอนดังนี้ ขั้นที่ 1 ขั้นเสนอเนื้อหา ขั้นที่ 2 ขั้นฝึก และขั้นที่ 3 ขั้นการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ออกแบบเอกสารประกอบการเรียนรู้ รายวิชา อ33203 ภาษาอังกฤษรอบรู้ 5 สำหรับการสอนแอดมิชชันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ VI โดยครูผู้วิจัยได้ออกแบบเอกสารประกอบการเรียนนี้และแผนการสอนด้วยการวิจัยเอกสาร ที่มาจากหนังสือ 1 คะแนน ตัดสินอนาคต พิชิตข้อสอบภาษาอังกฤษ ที่เขียนโดยอาจารย์สุรรัตน์ ทองอินทร์ (Thong-in, 2021) และกิจกรรมในหนังสือเรียนภาษาอังกฤษและหนังสือติวข้อสอบ วิชาภาษาอังกฤษ โดยผู้วิจัยได้คัดเลือกหนังสือหลายๆเล่มเหล่านี้ที่ตรงและสอดคล้องกับรูปแบบและส่วนประกอบของข้อสอบในแต่ละลักษณะที่วิเคราะห์โดยอาจารย์สุรรัตน์ ทองอินทร์ ตามที่กล่าวมาในหนังสือ 1 คะแนน ตัดสินอนาคต พิชิตข้อสอบภาษาอังกฤษ

Scott & Marshall (2015) กล่าวว่าการศึกษาเอกสาร คือ การวิจัยที่ใช้เอกสารส่วนบุคคลและเป็นทางการเป็นแหล่งข้อมูลเอกสาร อาจรวมถึงสิ่งต่างๆ เช่น หนังสือพิมพ์ สมุดบันทึก สมุดรายนาม ใบปลิว แผนที่ สิ่งพิมพ์ทางสถิติ รูปภาพเขียน แผ่นเสียง เทป และไฟล์คอมพิวเตอร์ มาใช้ในการผลิตสื่อการเรียนการสอนภาษา (Wongsothorn et al., 2023) ซึ่งในที่นี้คือ หนังสือเรียนภาษาอังกฤษและหนังสือติวข้อสอบ วิชา ภาษาอังกฤษ ด้วยผู้วิจัยได้ค้นพบหนังสือเล่มหนึ่ง ชื่อเรื่องคือ 1 คะแนนตัดสินอนาคต พิชิตข้อสอบภาษาอังกฤษ เขียนโดย อาจารย์สุรรัตน์ ทองอินทร์ ที่วิเคราะห์ข้อสอบ O-NET ภาษาอังกฤษ, GAT ภาษาอังกฤษ และ 9 วิชาสามัญ ภาษาอังกฤษ มาให้แล้ว ครูผู้สอนไม่ต้องวิเคราะห์เอง เพียงแต่หาหนังสือเรียนภาษาอังกฤษและหนังสือติวข้อสอบ วิชาภาษาอังกฤษ ให้ตรงและสอดคล้องกับรูปแบบและส่วนประกอบของข้อสอบเหล่านี้ที่ อาจารย์สุรรัตน์ ทองอินทร์ ได้วิเคราะห์ไว้แล้วในหนังสือ 1 คะแนนตัดสินอนาคต พิชิตข้อสอบภาษาอังกฤษ หลังจาก

อาจารย์สุรรัตน์ ทองอินทร์ ได้วิเคราะห์แล้วจะพบว่า ข้อสอบ O-NET ภาษาอังกฤษ, GAT ภาษาอังกฤษ และ 9 วิชาสามัญ ภาษาอังกฤษ จะมีลักษณะของข้อสอบดังนี้ (Thong-in, 2021, pp. 22-79)

Part 1: Expressions, Speaking, or Oral Expression

- 1.1 Situational Expressions (Situational Dialogue)
- 1.2 Dialogue Fillers (Conversation)

Part 2: Vocabulary

- 2.1 Blank Fillers (GAT)
- 2.2 Passage Fillers
- 2.3 Odd One Out (GAT)
- 2.4 Meaning in Context

Part 3: Writing & Grammar

- 3.1 Error Identification, Writing Ability (O-NET), or Structure and Writing (GAT)
- 3.2 Blank Fillers
- 3.3 Cloze Test

Part 4: Reading Comprehension

- 4.1 Passage Reading
- 4.2 Media Reading

ในการวิจัยเอกสาร เมื่อผู้วิจัยได้ลักษณะของข้อสอบเหล่านี้แล้ว ผู้วิจัยได้ออกแบบเอกสารประกอบการเรียนรู้ รายวิชา อ33203 ภาษาอังกฤษรอบรู้ 5 เรื่อง การสอบแอดมิชชันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ VI และแผนการสอนที่ตาม เอกสารประกอบการเรียนรู้ โดยคัดเลือกกิจกรรมในหนังสือเรียนภาษาอังกฤษและหนังสือติวข้อสอบ วิชาภาษาอังกฤษ ให้ ตรงและสอดคล้องกับลักษณะของข้อสอบเหล่านี้ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัยในครั้งนี้ คือ ผลของการวิจัยนี้สามารถใช้เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพของ เอกสารประกอบการเรียนรู้ รายวิชา อ33203 ภาษาอังกฤษรอบรู้ 5 เพื่อให้เป็นประโยชน์มากที่สุดสำหรับนักเรียน และผลของ การวิจัยเกี่ยวกับเอกสารประกอบการเรียนรู้ รายวิชา อ33203 ภาษาอังกฤษรอบรู้ 5 เรื่อง การสอบแอดมิชชันของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ VI สามารถเป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนภาษาอังกฤษ และผู้ออกแบบการสอนภาษาอังกฤษในการพัฒนา เอกสารประกอบการเรียนรู้ รายวิชาภาษาอังกฤษ ในโรงเรียนสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา

สำหรับแบบสอบถาม แบบสอบถามออนไลน์นี้พัฒนามาจากกรอบแนวคิดขั้นก่อนการวางแผนของฮาร์เมอร์ (“Harmer’s Pre-Plan” Framework) (Harmer, 2000, pp. 276-284) Harmer (2000) กล่าวว่า กรอบแนวคิดขั้นก่อนการ วางแผนของฮาร์เมอร์ (“Harmer’s Pre-Plan” Framework) เป็นสิ่งที่ครูทำโดยปกติอยู่แล้ว เพื่อที่จะให้ครูสามารถตัดสินใจ ได้ก่อนการเขียนเนื้อหาที่แน่นอนของแผน กรอบแนวคิดขั้นก่อนการวางแผนของฮาร์เมอร์พัฒนามาจากความรู้เกี่ยวกับ หลักสูตรและนักเรียนของครู ซึ่งรวมถึงความรู้ของนักเรียนในด้านของระดับภาษาอังกฤษ อายุ ความสนใจ ความต้องการ ความรู้ภูมิหลัง และวัฒนธรรม กรอบแนวคิดขั้นก่อนการวางแผนของฮาร์เมอร์โดยทั่วไปพิจารณาได้ใน 4 ด้านหลัก ดังนี้ ด้าน กิจกรรม ด้านทักษะภาษา ด้านรูปแบบภาษา และด้านหัวข้อและเนื้อหา

ด้านที่ 1 คือ กิจกรรมที่อธิบายโดยทั่วไปถึงสิ่งที่จะเกิดขึ้นในห้องเรียนและสิ่งที่นักเรียนกำลังจะปฏิบัติ เพื่อที่จะได้ แน่ใจว่ากิจกรรมในสื่อการเรียนการสอนสมดุล กิจกรรมในสื่อการเรียนการสอนต้องให้ความหลากหลายของกิจกรรมที่จะ สนับสนุนทั้งการรับภาษาและการเรียนรู้ภาษา ทั้งสิ่งที่ป้อนเข้าและผลลัพธ์ ทั้งการนำเสนอภาษาแบบควบคุมและผลของการ

ฝึกภาษา และทั้งภาษาที่เกินระดับของนักเรียนอย่างพอเหมาะและกิจกรรมการสื่อสารต่างๆ ความหลากหลายของกิจกรรมควรจะเป็นประโยชน์ ให้แรงจูงใจแก่นักเรียน และนำเสนอตัวภาษาใหม่ๆ มาใช้ในบริบทตามสภาพที่เป็นจริงและน่าสนใจ

ด้านที่ 2 คือ ทักษะภาษาที่พิจารณาหลังจากการตัดสินใจของครูในด้านกิจกรรมในสื่อการเรียนการสอนที่เลือกไว้แล้ว ทักษะภาษาในสื่อการเรียนการสอนได้รวมทักษะที่สมดุลและพอเหมาะระหว่างทักษะทั้งหลายที่เหมาะสมสำหรับนักเรียนผู้ซึ่งใช้สื่อการเรียนการสอน และการฝึกทักษะเดียวที่ได้บูรณาการเข้ากับการฝึกทักษะอื่น

ด้านที่ 3 คือ รูปแบบภาษาที่มาจากการตัดสินใจในสิ่งที่ตัวภาษาซึ่งจะมุ่งประเด็นไประหว่างการสอนในห้องเรียน รูปแบบภาษาในสื่อการเรียนการสอนควรจะมาจกภาษาตามสภาพที่เป็นจริง และอยู่ในระดับที่เหมาะสมสำหรับนักเรียนผู้ซึ่งใช้สื่อการเรียนการสอน การพัฒนาตัวภาษาใหม่ควรพอเหมาะสำหรับนักเรียนผู้ซึ่งใช้สื่อการเรียนการสอน ด้วยเหตุผลนี้ สื่อการสอนภาษาไม่ควรที่จะให้ไวยากรณ์ที่ยากมากและภาษาอังกฤษที่ไม่ได้ใช้ในชีวิตจริง

ด้านที่ 4 คือ หัวข้อและเนื้อหาที่จะมีการสอนในห้องเรียนของครู หัวข้อและเนื้อหาในสื่อการเรียนการสอนจะวิเคราะห์ตามสิ่งที่หัวข้อต่างๆได้รวมไว้ในรายวิชา และหัวข้อต่างๆเหล่านี้ตรงกับ บุคลิกภาพ ภูมิหลัง และความต้องการของนักเรียนเราหรือไม่ มีความหลากหลายเพียงพอและน่าสนใจหรือไม่ เนื้อหาในสื่อการเรียนการสอนควรจะหลีกเลี่ยงการก่อให้เกิดการคุกคามต่อกลุ่มชนต่างๆในสังคม ในขณะที่แสดงให้เห็นถึงธรรมชาติทางวัฒนธรรมที่หลากหลายของสังคมยุคใหม่

คำถามการวิจัย

1. เอกสารประกอบการเรียนรู้ รายวิชา อ33203 ภาษาอังกฤษรอบรู้ 5 เรื่อง การสอบแอดมิชชันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ VI ควรมีลักษณะเป็นอย่างไร จากการวิจัยเอกสารตามแนวทางที่ได้มาจากหนังสือ 1 คะแนน ตัดสินอนาคต พิชิตข้อสอบภาษาอังกฤษ เขียนโดยอาจารย์สุรรัตน์ ทองอินทร์

2. นักเรียนมีความคิดเห็นต่อเอกสารประกอบการเรียนรู้ รายวิชา อ33203 ภาษาอังกฤษรอบรู้ 5 เรื่อง การสอบแอดมิชชันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ VI อย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อออกแบบเอกสารประกอบการเรียนรู้ รายวิชา อ33203 ภาษาอังกฤษรอบรู้ 5 เรื่อง การสอบแอดมิชชันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ VI จากการวิจัยเอกสาร

2. เพื่อสำรวจความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ VI โรงเรียนปัญญาวรคุณ ที่มีต่อเอกสารประกอบการเรียนรู้ รายวิชา อ33203 ภาษาอังกฤษรอบรู้ 5 เรื่อง การสอบแอดมิชชันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ VI

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาเอกสารประกอบการเรียนรู้ รายวิชา อ33203 ภาษาอังกฤษรอบรู้ 5 เรื่อง การสอบแอดมิชชันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ VI โดยรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการดำเนินการวิจัยมีดังต่อไปนี้

1) รูปแบบการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) เพื่อที่จะสำรวจความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ VI ห้อง ม. 6/3 และ ม. 6/6 ที่มีต่อเอกสารประกอบการเรียนรู้ รายวิชา อ33203 ภาษาอังกฤษรอบรู้ 5 เรื่อง การสอบแอดมิชชันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ VI โดยครูผู้วิจัยได้ออกแบบมาจากการวิจัยเอกสาร ตามแนวทางที่ได้มาจากหนังสือ 1 คะแนน ตัดสินอนาคต พิชิตข้อสอบภาษาอังกฤษ เขียนโดยอาจารย์สุรรัตน์ ทองอินทร์ และได้สำรวจความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อเอกสารประกอบการเรียนรู้นี้ ในด้าน กิจกรรม ทักษะภาษา รูปแบบภาษา และหัวข้อและเนื้อหา

2) ขอบเขตการวิจัย

2.1) ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

การวิจัยนี้ได้สำรวจความคิดเห็นของนักเรียน โรงเรียนปัญญาวรคุณ จำนวน 48 คน จากห้อง ม. 6/3 และห้อง ม. 6/6 ที่สมัครใจตอบแบบสอบถามออนไลน์ ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564

2.2) ขอบเขตด้านพื้นที่

ผลของการวิจัยนี้สามารถเป็นจริงและนำไปใช้ได้กับโรงเรียนปัญญาวรคุณเท่านั้น จนกระทั่งเอกสารประกอบการเรียนรู้ รายวิชา อ33203 ภาษาอังกฤษรอบรู้ 5 สำหรับการสอบแอดมิชชันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ VI ได้นำมาใช้อีกครั้งและนำมาปรับปรุงใหม่

2.3) ขอบเขตด้านเวลา

การศึกษาครั้งนี้ศึกษาในช่วงเวลาระหว่างเดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2564 ถึง เดือน กันยายน พ.ศ. 2564

2.4) ขอบเขตด้านเนื้อหา

การพัฒนาเอกสารประกอบการเรียนรู้ รายวิชา อ33203 ภาษาอังกฤษรอบรู้ 5 เรื่อง การสอบแอดมิชชันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ VI ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการพัฒนาเอกสารประกอบการเรียนรู้ มาจากการวิจัยเอกสาร โดยการวิจัยเอกสารนี้ ผู้วิจัยได้ใช้หนังสือ 1 คะแนน ตัดสินอนาคต พิชิตข้อสอบภาษาอังกฤษ เขียนโดยอาจารย์ สุรรัตน์ ทองอินทร์ เพื่อค้นพบรูปแบบและลักษณะของข้อสอบ O-NET ภาษาอังกฤษ, GAT ภาษาอังกฤษ และ 9 วิชาสามัญ ภาษาอังกฤษ และคัดเลือกกิจกรรมในหนังสือเรียนภาษาอังกฤษ และหนังสือติวข้อสอบ วิชาภาษาอังกฤษ จำนวน 10 เล่ม ของนักเรียนส่วนใหญ่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ VI ที่ตรงและสอดคล้องกับรูปแบบและลักษณะของข้อสอบ ตามแนวทางของหนังสือ 1 คะแนน ตัดสินอนาคต พิชิตข้อสอบภาษาอังกฤษ เล่มนี้ โดยได้คัดเลือกหนังสือเรียนภาษาอังกฤษ จำนวน 7 เล่ม ดังนี้ คือ 1) *Eyes Open Student's Book 3*, 2) *Snapshot Pre-Intermediate Students' Book*, 3) *Upstream Student's Book 6*, 4) *Expanding Reading Skills Level 4*, 5) *Focus Students' Book 3*, 6) *New Weaving It Together 3*, และ 7) *Expanding Reading Skills Book 1* และหนังสือติวสอบ วิชาภาษาอังกฤษ จำนวน 3 เล่ม ดังนี้ คือ 1) *GAT อังกฤษพิชิตข้อสอบ Vocab*, 2) *สรุปเข้มเทคนิคพิชิต Error Identification*, และ 3) *Ultimate Error Identification*

3) สมมติฐานการวิจัย

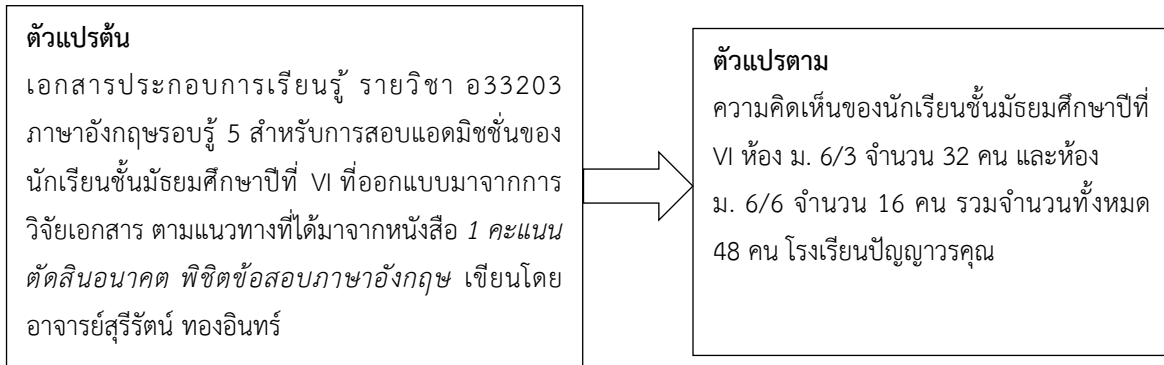
ผลการประเมินความคิดเห็นต่อเอกสารประกอบการเรียนรู้ รายวิชา อ33203 ภาษาอังกฤษรอบรู้ 5 เรื่อง การสอบแอดมิชชันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ VI ที่ออกแบบโดยการวิจัยเอกสาร ตามแนวทางที่ได้มาจากหนังสือ 1 คะแนน ตัดสินอนาคต พิชิตข้อสอบภาษาอังกฤษ เขียนโดยอาจารย์สุรรัตน์ ทองอินทร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ VI ห้อง ม. 6/3 จำนวน 32 คน และห้อง ม. 6/6 จำนวน 16 คน ที่สมัครใจตอบแบบสอบถามออนไลน์ รวมทั้งหมด 2 ห้อง มีไม่น้อยกว่า 75% หรือนักเรียนจำนวนไม่น้อยกว่า 36 คน ที่เห็นด้วยในด้านของ กิจกรรม ทักษะภาษา รูปแบบภาษา และหัวข้อและเนื้อหา

3.1) ตัวแปร

ตัวแปรต้น คือ เอกสารประกอบการเรียนรู้ รายวิชา อ33203 ภาษาอังกฤษรอบรู้ 5 เรื่อง การสอบแอดมิชชันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ VI ที่ออกแบบมาจากการวิจัยเอกสาร ตามแนวทางที่ได้มาจากหนังสือ 1 คะแนน ตัดสินอนาคต พิชิตข้อสอบภาษาอังกฤษ เขียนโดยอาจารย์สุรรัตน์ ทองอินทร์

ตัวแปรตาม คือ ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ VI ห้อง ม. 6/3 จำนวน 32 คน และห้อง ม. 6/6 จำนวน 16 คน รวมจำนวนทั้งหมด 48 คน โรงเรียนปัญญาวรคุณ

3.2) กรอบแนวคิดในการวิจัย

4) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

4.1) ประชากร

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ VI โรงเรียนปัญญาวรคุณ ห้อง ม. 6/3 จำนวน 32 คน และห้อง ม. 6/6 จำนวน 19 คน รวมจำนวนทั้งหมด 51 คนที่กำลังศึกษาอยู่ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564

4.2) กลุ่มตัวอย่าง

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ VI โรงเรียนปัญญาวรคุณ ห้อง ม. 6/3 จำนวน 32 คน และห้อง ม. 6/6 จำนวน 16 คนที่สมัครใจตอบแบบสอบถามออนไลน์ รวมจำนวนทั้งหมด 48 คนที่กำลังศึกษาอยู่ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 ขนาดกลุ่มตัวอย่างได้จากตารางกำหนดขนาดของเครื่องซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) โดยถ้าขนาดประชากรในตารางเป็น 55 คน ควรพิจารณาใช้ขนาดของตัวอย่าง 48 คน

5) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

5.1) เอกสารประกอบการเรียนรู้ รายวิชา อ33203 ภาษาอังกฤษรอบรู้ 5 เรื่อง การสอบแอดมิชชันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ VI ได้มาจากการวิจัยเอกสาร ที่ออกแบบตามแนวทางที่ได้มาจากหนังสือ 1 คะแนนตัดสินอนาคต พิชิตข้อสอบภาษาอังกฤษ เขียนโดยอาจารย์สุรรัตน์ ทองอินทร์ หลังจากนั้นผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งประกอบด้วย หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศและครูในกลุ่มสาระฯ ที่มีความเชี่ยวชาญในเนื้อหา อีก 2 ท่าน รวมเป็น 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงและความเหมาะสมของเนื้อหาที่มีค่า IOC=1 ทุกรายการ

5.2) แผนการสอนตามเอกสารประกอบการเรียนรู้ รายวิชา อ33203 ภาษาอังกฤษรอบรู้ 5 สำหรับการสอบแอดมิชชันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ VI ซึ่งได้มาจากการวิจัยเอกสาร ได้ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงและความเหมาะสมจากผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าว จำนวน 3 ท่าน โดยทุกรายการมีค่า IOC=1

6) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถามความคิดเห็นทางออนไลน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ VI ที่มีต่อเอกสารประกอบการเรียนรู้ รายวิชา อ33203 ภาษาอังกฤษรอบรู้ 5 เรื่อง การสอบแอดมิชชันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ VI แบบสอบถามนี้ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 สภาพทั่วไป ส่วนแรกได้ถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามทางออนไลน์เกี่ยวกับ เพศ ชื่อ-นามสกุล ชั้น/ ห้อง เลขที่ แผนการเรียน และครูผู้สอน ใน Google ฟอรม

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ VI โรงเรียนปัญญาวรคุณ ที่มีต่อเอกสารประกอบการเรียนรู้ รายวิชา อ33203 ภาษาอังกฤษรอบรู้ 5 ใน 5 ด้าน: กิจกรรม ทักษะภาษา รูปแบบภาษา หัวข้อและเนื้อหา และข้อสรุป รูปแบบของข้อคำถามในตอนต้นที่ 2 เป็นแบบปลายปิด ให้ผู้ตอบแบบสอบถามทางออนไลน์เลือกคำตอบใดคำตอบหนึ่งจากสองตัวเลือก ใช่/ ไม่ใช่ ใน Google ฟอรัม

ตอนที่ 3 ข้อคิดเห็นอื่นๆ รูปแบบของข้อคำถามในตอนต้นที่ 3 เป็นแบบปลายเปิด ให้ผู้ตอบแบบสอบถามทางออนไลน์ตอบโดยการเติมความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ แนวทางการแก้ไขปัญหา หรือประเด็นอื่นๆ ลงในช่องว่างที่กำหนดใน Google ฟอรัม

แบบสอบถามออนไลน์นี้พัฒนามาจากกรอบแนวคิดขั้นก่อนการวางแผนของฮาร์เมอร์ (“Harmer’s Pre-Plan” Framework) (Harmer, 2000, pp. 276-284) โดยมีขั้นตอนการสร้างดังนี้

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือแบบสอบถามความคิดเห็นทางออนไลน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ VI ที่มีต่อเอกสารประกอบการเรียนรู้ รายวิชา อ33203 ภาษาอังกฤษรอบรู้ 5 เรื่อง การสอบแอดมิชชันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ VI ตามขั้นตอนดังนี้

1. วิเคราะห์เนื้อหาหรือเอกสารประกอบการเรียนรู้ รายวิชา อ33203 ภาษาอังกฤษรอบรู้ 5 เรื่อง การสอบแอดมิชชันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ VI รูปแบบ และกิจกรรมต่างๆในการจัดการเรียนการสอน เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามความคิดเห็น

2. นำแบบสอบถามความคิดเห็นออนไลน์ที่สร้างขึ้นเสร็จแล้ว เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งประกอบด้วย หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศและครูในกลุ่มสาระฯ ที่มีความเชี่ยวชาญในเนื้อหา อีก 2 ท่าน รวมเป็น 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงและความเหมาะสมของเนื้อหาเพื่อนำไปใช้ โดยทุกด้านมีค่าประเมิน IOC=1 ทุกรายการ

7) การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้พัฒนาเอกสารประกอบการเรียนรู้ รายวิชา อ33203 ภาษาอังกฤษรอบรู้ 5 เรื่อง การสอบแอดมิชชันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ VI จากการวิจัยเอกสาร ตั้งแต่วันที่ 17-31 พฤษภาคม พ.ศ. 2564 และนักเรียนได้เรียนทางออนไลน์จากเอกสารประกอบการเรียนรู้ รายวิชา อ33203 ภาษาอังกฤษรอบรู้ 5 เรื่อง การสอบแอดมิชชันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ VI เป็นเวลา 4 เดือน ใน Google Meet จากวันที่ 15 มิถุนายน พ.ศ. 2564 ถึง วันที่ 15 กันยายน พ.ศ. 2564 หลังจากนั้นให้นักเรียนสมัครใจตอบแบบสอบถามออนไลน์ใน Google ฟอรัม ระหว่างวันที่ 20-30 กันยายน พ.ศ. 2564 หลังจากนั้นนักเรียนกลุ่มนี้ได้ตอบแบบสอบถามออนไลน์แล้ว ครูผู้สอนได้นำเอกสารทางออนไลน์ที่วิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและคำร้อยละแล้วจาก Google ฟอรัม มาสรุปผลการวิจัย โดยเริ่มต้นการทดลองใช้เอกสารประกอบการเรียนรู้นี้ เมื่อวันที่ 15 มิถุนายน พ.ศ. 2564 จนกระทั่งสิ้นสุดการทดลองใช้เอกสารประกอบการเรียนรู้นี้ เมื่อวันที่ 15 กันยายน พ.ศ. 2564 รวมเป็นระยะเวลา 4 เดือน ที่ทำการสอนโดยใช้เอกสารประกอบการเรียนรู้

8) การวิเคราะห์ข้อมูล

จากข้อมูลของแบบสอบถามออนไลน์ ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อเอกสารประกอบการเรียนรู้ รายวิชา อ33203 ภาษาอังกฤษรอบรู้ 5 เรื่อง การสอบแอดมิชชันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ VI วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงบรรยายลักษณะของตัวแปร ซึ่งในที่นี้ได้แก่ ความถี่ และร้อยละ

ผลการวิจัย

ในเรื่องคำถามวิจัยข้อแรก คือ เอกสารประกอบการเรียนรู้ รายวิชา อ33203 ภาษาอังกฤษรอบรู้ 5 เรื่อง การสอบแอดมิชชันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ VI ควรมีลักษณะอย่างไร จากการวิจัยเอกสารตามแนวทางที่ได้มาจากหนังสือ 1 คะแนน ตัดสินอนาคต พิชิตข้อสอบภาษาอังกฤษ เขียนโดยอาจารย์สุรรัตน์ ทองอินทร์ เกี่ยวกับ Thong-in (2021) กิจกรรมในหนังสือเรียนภาษาอังกฤษและหนังสือติวข้อสอบ วิชา ภาษาอังกฤษ ที่ตรงและสอดคล้องกับรูปแบบและส่วนประกอบของข้อสอบในแต่ละลักษณะ ได้นำเสนอในตารางที่ 1 ดังนี้

ตาราง 1 กิจกรรมในหนังสือเรียนภาษาอังกฤษและหนังสือติวข้อสอบ วิชา ภาษาอังกฤษ ที่ตรงและสอดคล้องกับรูปแบบและส่วนประกอบของข้อสอบในแต่ละลักษณะ ตามแนวทางที่ได้มาจากหนังสือ 1 คะแนน ตัดสินอนาคต พิชิตข้อสอบภาษาอังกฤษ เขียนโดยอาจารย์สุรรัตน์ ทองอินทร์

ลักษณะข้อสอบ (Thong-in (2021))	หนังสือเรียน/ หนังสือติวข้อสอบ วิชา ภาษาอังกฤษ	กิจกรรม
Part 1: Expressions, Speaking, or Oral Expression		
1.1 Situational Expressions (Situational Dialogue)	Eyes Open Student's Book 3	Your Turn
1.2 Dialogue Fillers (Conversation)	Snapshot Pre-Intermediate Students' Book	การอ่านบทสนทนาที่มีภาพประกอบ
Part 2: Vocabulary		
2.1 Blank Fillers (GAT)	Upstream Student's Book 6	Self-Assessment Module 2. Circle the correct item.
2.2 Passage Fillers	Expanding Reading Skills Level 4	Cloze Passages
2.3 Odd One Out (GAT)	Focus Students' Book 3	Focus Review 1. Choose the odd one out in each group.
	GAT อังกฤษพิชิตข้อสอบ Vocab	Section A: Odd One Out
2.4 Meaning in Context	GAT อังกฤษพิชิตข้อสอบ Vocab	Section B: Meaning Recognition
Part 3: Writing & Grammar		
3.1 Error Identification, Writing Ability (O-NET), or Structure and Writing (GAT)	สรุปเข้มเทคนิคพิชิต Error Identification	Practice Test ONE to Practice Test FIVE
	Ultimate Error Identification	Intermediate to Advanced
3.2 Blank Fillers	Ultimate Error Identification	Fundamental
3.3 Cloze Test	Expanding Reading Skills Level 4	Cloze Passages
Part 4: Reading Comprehension		
4.1 Passage Reading	Expanding Reading Skills Level 4	Reading Passages
	New Weaving It Together 3	Reading

ลักษณะข้อสอบ (Thong-in (2021))	หนังสือเรียน/ หนังสือติวข้อสอบ วิชา ภาษาอังกฤษ	กิจกรรม
4.2 Media Reading	Expanding Reading Skills Book I	English for Everyday Use English for Future Careers

จากตารางที่ 1 พบว่า กิจกรรม Your Turn ในหนังสือเรียน *Eyes Open Student's Book 3* ตรงและสอดคล้องกับลักษณะของข้อสอบบทสนทนาสั้นๆ (Situational Expressions/ Situational Dialogue) กิจกรรมการอ่านบทสนทนาที่มีภาพประกอบในหนังสือเรียน *Snapshot Pre-Intermediate Students' Book* ตรงและสอดคล้องกับลักษณะของข้อสอบบทสนทนายาว (Dialogue Fillers/ Conversation) กิจกรรม Self-Assessment Module: 2. Circle the correct item ในหนังสือเรียน *Upstream Student's Book 6* ตรงและสอดคล้องกับลักษณะของข้อสอบการเลือกคำศัพท์ที่ถูกต้องเติมลงในช่องว่าง (Blank Fillers (GAT)) กิจกรรม Cloze Passages ในหนังสือเรียน *Expanding Reading Skills Level 4* ตรงและสอดคล้องกับลักษณะของข้อสอบการเลือกคำศัพท์ที่ถูกต้องเติมลงในข้อความ (Passage Fillers) กิจกรรม Focus Review: 1. Choose the odd one out in each group ในหนังสือเรียน *Focus Students' Book 3* และกิจกรรม Section A: Odd One Out ในหนังสือติว *GAT ภาษาอังกฤษพิชิตข้อสอบ Vocab* ตรงและสอดคล้องกับลักษณะของข้อสอบการเลือกคำที่ไม่เข้าพวก (Odd One Out (GAT)) กิจกรรม Section B: Meaning Recognition ในหนังสือติว *GAT ภาษาอังกฤษพิชิตข้อสอบ Vocab* ตรงและสอดคล้องกับลักษณะของข้อสอบความหมายของศัพท์ในบริบท (Meaning in Context) กิจกรรม Practice Test ONE to Practice Test FIVE ในหนังสือติว *สรุปเข้มเทคนิคพิชิต Error Identification* และกิจกรรม Intermediate to Advanced ในหนังสือติว *Ultimate Error Identification* ตรงและสอดคล้องกับลักษณะของข้อสอบการหาตัวเลือกที่ผิดไวยากรณ์ (Error Identification, Writing Ability (O-NET), or Structure and Writing (GAT)) กิจกรรม Fundamental ในหนังสือติว *Ultimate Error Identification* ตรงและสอดคล้องกับลักษณะของข้อสอบการเติมข้อความที่ขาดหายไป (Blank Fillers) กิจกรรม Cloze Passages ในหนังสือเรียน *Expanding Reading Skills Level 4* ตรงและสอดคล้องกับลักษณะของข้อสอบการเติมคำหรือวลีที่ถูกต้องลงในช่องว่างของประโยค (Cloze Test) กิจกรรม Reading Passages ในหนังสือเรียน *Expanding Reading Skills Level 4* และกิจกรรม Reading ในหนังสือเรียน *New Weaving It Together 3* ตรงและสอดคล้องกับลักษณะของข้อสอบการอ่านข้อความ (Passage Reading) กิจกรรม English for Everyday Use และ English for Future Careers ในหนังสือเรียน *Expanding Reading Skills Book I* ตรงและสอดคล้องกับลักษณะของข้อสอบการอ่านสื่อหลากหลายรูปแบบ (Media Reading)

การวิจัยในครั้งนี้ได้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ได้กิจกรรมในหนังสือเรียนภาษาอังกฤษและหนังสือติวข้อสอบ วิชาภาษาอังกฤษ ที่ตรงและสอดคล้องกับลักษณะของข้อสอบ O-NET ภาษาอังกฤษ, GAT ภาษาอังกฤษ และ 9 วิชาสามัญ ภาษาอังกฤษ ที่มาจากการวิจัยเอกสาร ตามแนวทางที่ได้มาจากหนังสือ 1 คะแนน ตัดสินอนาคต พิชิตข้อสอบ ภาษาอังกฤษ เขียนโดยอาจารย์ สุริรัตน์ ทองอินทร์ (Thong-in, 2021, pp. 22-79) หนังสือเรียนภาษาอังกฤษและหนังสือติวข้อสอบ วิชา ภาษาอังกฤษ ที่ใช้สำหรับกิจกรรมที่ตรงและสอดคล้องกับรูปแบบและส่วนประกอบของข้อสอบในแต่ละลักษณะ ได้นำเสนอในตารางที่ 2 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 หนังสือเรียนภาษาอังกฤษและหนังสือตัวข้อสอบ วิชา ภาษาอังกฤษ ที่ใช้สำหรับกิจกรรมที่ตรงและสอดคล้องกับ
รูปแบบและส่วนประกอบของข้อสอบในแต่ละลักษณะ ตามแนวทางที่ได้มาจากหนังสือ 1 คะแนน ตัดสินอนาคต
พิชิตข้อสอบภาษาอังกฤษ เขียนโดยอาจารย์สุรรัตน์ ทองอินทร์

หนังสือเรียน/ หนังสือตัวข้อสอบ วิชา ภาษาอังกฤษ	ระดับ	ผู้แต่ง	สำนักพิมพ์	ราคา/ บาท
1. Eyes Open Student's Book 3	มัธยมศึกษาปีที่ 6	Ben Goldstein Ceri Jones Vicki Anderson	บริษัทพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.) จำกัด	140.00
2. Snapshot Pre-Intermediate Students' Book	มัธยมศึกษาตอนปลาย	Brian Abbs Ingrid Freebairn Chris Barker	บริษัท สำนักพิมพ์ไทยวัฒนา พานิช จำกัด	115.00
3. Upstream Student's Book 6	มัธยมศึกษาปีที่ 6	Virginia Evans Jenny Dooley	Aksorn Charoen Tat ACT. CO., Ltd.	135.00
4. Expanding Reading Skills Level 4	มัธยมศึกษาตอนปลาย	มาลินี จันทวิมล	สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย	140.00
5. Focus Students' Book 3	มัธยมศึกษาปีที่ 6	Sue Kay Vaughan Jones Daniel Brayshaw	บริษัท สำนักพิมพ์ไทยวัฒนา พานิช จำกัด	145.00
6. GAT อังกฤษพิชิตข้อสอบ Vocab	ม. ปลาย ใช้สอบ	จามจุรีตีวเตอร์กรุ๊ป	บริษัท บุ๊คเฟสท์ จำกัด	229.00
7. สรุปเข้มเทคนิคพิชิต Error Identification	ม. ปลาย ใช้สอบ	ครูออดดี (สุทธิพล หีกขุนทด)	บริษัท ซีเอ็ดดูเคชั่น จำกัด (มหาชน)	199.00
8. Ultimate Error Identification	ม. ปลาย ใช้สอบ	วัฒน์ สุทธิศิริมงคล สุธีรา มิตัง	กรีน โลฟ พรินต์ติ้ง เฮ้าส์	200.00
9. New Weaving It Together 3	มัธยมศึกษาปีที่ 6	Milada Broukal	บริษัท สำนักพิมพ์ไทยวัฒนา พานิช จำกัด	150.00
10. Expanding Reading Skills Book 1	นิสิตและนักศึกษาปี แรกของมหาวิทยาลัย	มาลินี จันทวิมล	สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย	230.00

ในเรื่องคำถามวิจัยข้อที่สอง คือ นักเรียนมีความคิดเห็นอย่างไร เกี่ยวกับเอกสารประกอบการเรียนรู้ รายวิชา อ 33203 ภาษาอังกฤษรอบรู้ 5 เรื่อง การสอบแอดมิชชันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ VI ในด้านของ กิจกรรม ทักษะภาษา รูปแบบภาษา และหัวข้อและเนื้อหา ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อเอกสารประกอบการเรียนรู้ รายวิชา อ 33203 ภาษาอังกฤษรอบรู้ 5 ในด้านของ กิจกรรม ทักษะภาษา รูปแบบภาษา หัวข้อและเนื้อหา และข้อสรุป ได้นำเสนอในตารางที่ 3 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3 แสดงความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อเอกสารประกอบการเรียนรู้ รายวิชา ๑33203 ภาษาอังกฤษรอบรู้ 5 ในด้าน
ของกิจกรรม ทักษะภาษา รูปแบบภาษา หัวข้อและเนื้อหา และข้อสรุป

ข้อความ	ความคิดเห็น	
	ใช่	ไม่ใช่
หมวด ก – กิจกรรม		
1. สื่อการเรียนการสอนชุดนี้ให้ความสมดุลของกิจกรรมทั้งหลายที่พอเหมาะแก่นักเรียนหรือไม่	40 (83.33%)	8 (16.77%)
2. มีปริมาณกิจกรรมซึ่งนักเรียนได้ใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารอย่างเพียงพอในสื่อการเรียนการสอนชุดนี้จากการพิจารณาหรือไม่	36 (75.00%)	12 (25.00%)
3. สื่อการเรียนการสอนชุดนี้ให้ภาษาที่นักเรียนสามารถเข้าใจได้แม้ว่าภาษาจะอยู่เกินระดับของนักเรียนอย่างเพียงพอหรือไม่	36 (75.00%)	12 (25.00%)
4. สื่อการเรียนการสอนชุดนี้นำโครงสร้างและคำศัพท์ใหม่มาใช้ในบริบทตามสภาพที่เป็นจริงและน่า ง่วงใจหรือไม่	48 (100%)	-
5. สื่อการเรียนการสอนกระตุ้นการฝึกภาษาซึ่ง/ ทำให้แรงจูงใจแก่นักเรียนหรือไม่	36 (75.00%)	12 (25.00%)
หมวด ข – ทักษะภาษา (การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน)		
6. สื่อการเรียนการสอนชุดนี้ครอบคลุมและฝึกทักษะภาษาที่นักเรียนต้องการหรือไม่	36 (75.00%)	12 (25.00%)
7. สื่อการเรียนการสอนชุดนี้มีความสมดุลของทักษะทั้งหลายที่พอเหมาะสำหรับนักเรียนหรือไม่	40 (83.33%)	8 (16.77%)
8. การฝึกทักษะเดียวได้บูรณาการเข้ากับการฝึกทักษะอื่นหรือไม่	28 (58.30%)	20 (41.70%)
หมวด ค – รูปแบบภาษา		
9. ภาษาที่ใช้ในสื่อการเรียนการสอนชุดนี้แสดงตามสภาพที่เป็นจริง เช่น เหมือนภาษาอังกฤษที่ใช้ใน ชีวิตจริงหรือไม่	48 (100%)	-
10. ภาษาที่ใช้ในสื่อการเรียนการสอนชุดนี้อยู่ในระดับที่เหมาะสมสำหรับนักเรียนหรือไม่	40 (83.33%)	8 (16.77%)
11. ภาษาในสื่อการเรียนการสอนชุดนี้เป็นรูปแบบของภาษาที่เหมาะสมสำหรับนักเรียนหรือไม่	48 (100%)	-
หมวด ง – หัวข้อและเนื้อหา		
12. หัวข้อและเนื้อหาของสื่อการเรียนการสอนชุดนี้เกี่ยวข้องกับความต้องการของนักเรียนหรือไม่	36 (75.00%)	12 (25.00%)
13. หัวข้อและเนื้อหาของสื่อการเรียนการสอนชุดนี้ตรงตามสภาพที่เป็นจริงอย่างน้อยที่สุดบางช่วง ของเวลาหรือไม่	40 (83.33%)	8 (16.77%)
14. หัวข้อและเนื้อหาของสื่อการเรียนการสอนชุดนี้น่าสนใจสำหรับนักเรียนหรือไม่	32 (66.77%)	16 (33.33%)
15. มีความหลากหลายเพียงพอสำหรับนักเรียนในหัวข้อและเนื้อหาของสื่อการเรียนการสอนชุดนี้	48	-

ข้อความ	ความคิดเห็น	
	ใช่	ไม่ใช่
หรือไม่	(100%)	
16. สื่อการเรียนการสอนชุดนี้หลีกเลี่ยงการก่อให้เกิดการคุกคามต่อกลุ่มชนต่างๆในสังคม เช่น ผู้หญิง ผู้สูงอายุ ผู้ชาย ฯลฯ หรือไม่	32 (66.77%)	16 (33.33%)
17. สื่อการเรียนการสอนชุดนี้หลีกเลี่ยงภาพลักษณ์ที่ทำให้เสียหายนามชาติและวัฒนธรรมต่างๆ หรือไม่ สื่อการเรียนการสอนชุดนี้แสดงให้เห็นถึงธรรมชาติทางวัฒนธรรมที่หลากหลายของสังคมยุคใหม่หรือไม่	44 (91.77%)	4 (8.33%)
หมวด จ – ข้อสรุป		
18. ท่านจะแนะนำให้แนะนำสื่อการเรียนการสอนชุดนี้มาใช้ (อย่างต่อเนื่อง) สำหรับนักเรียนหรือไม่	40 (83.33%)	8 (16.77%)

จากตารางที่ 3 พบว่า 100% หรือนักเรียนจำนวน 48 คน เห็นด้วยจำนวนทั้งหมด ในรายการที่ 4, 9, 11, และ 15 91.77% หรือนักเรียนจำนวน 44 คน เห็นด้วยจำนวนมากที่สุดในรายการที่ 17 83.33% หรือนักเรียนจำนวน 40 คน เห็นด้วยจำนวนมากรองลงมา ในรายการที่ 1, 7, 10, 13, และ 18 75% หรือนักเรียนจำนวน 36 คน เห็นด้วยจำนวนมาก ในรายการที่ 2-3, 5-6, และ 12 66.77% หรือนักเรียนจำนวน 32 คน เห็นด้วยจำนวนหนึ่ง ในรายการที่ 14 และ 16 58.30% หรือนักเรียนจำนวน 28 คน เห็นด้วยอีกจำนวนหนึ่ง ในรายการที่ 8

จากตารางที่ 3 พบว่า 41.70% หรือนักเรียนจำนวน 20 คน ไม่เห็นด้วยจำนวนมากที่สุดในรายการที่ 8 33.33% หรือนักเรียนจำนวน 16 คน ไม่เห็นด้วยจำนวนมากรองลงมา ในรายการที่ 14 และ 16 25% หรือนักเรียนจำนวน 12 คน ไม่เห็นด้วยจำนวนมาก ในรายการที่ 2-3, 5-6, และ 12 16.77% หรือนักเรียนจำนวน 8 คน ไม่เห็นด้วยจำนวนหนึ่ง ในรายการที่ 1, 7, 10, 13, และ 18 8.33% หรือนักเรียนจำนวน 4 คน ไม่เห็นด้วยจำนวนน้อยที่สุดในรายการที่ 17

จากรายการที่ 18 พบว่า 83.33% หรือนักเรียนจำนวน 40 คน เห็นด้วยว่า จะแนะนำให้แนะนำสื่อการเรียนการสอนชุดนี้มาใช้ (อย่างต่อเนื่อง) สำหรับนักเรียน ในขณะที่ 16.77% หรือนักเรียนจำนวน 8 คน ไม่เห็นด้วยว่า จะแนะนำให้แนะนำสื่อการเรียนการสอนชุดนี้มาใช้ (อย่างต่อเนื่อง) สำหรับนักเรียน

ข้อคิดเห็นอื่นๆของนักเรียน

นักเรียนให้ความเห็นว่าถ้าเป็นการเรียนออนไลน์ จะเข้าใจน้อยกว่าการเรียนออนไลน์ และนักเรียนอยากให้ปรับการสอบใหม่เพราะนักเรียนทำข้อสอบไม่ทัน

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า 100% หรือนักเรียนจำนวน 48 คน เห็นด้วยจำนวนทั้งหมดกับเอกสารประกอบการเรียนรู้ รายวิชา อ33203 ภาษาอังกฤษรอบรู้ 5 เรื่อง การสอบแอดมิชชันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ VI ใน 4 ข้อความ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้ ดังต่อไปนี้

1. สื่อการเรียนการสอนชุดนี้นำโครงสร้างและคำศัพท์ใหม่มาใช้ในบริบทตามสภาพที่เป็นจริงและน่าสนใจ
2. ภาษาที่ใช้ในสื่อการเรียนการสอนชุดนี้แสดงตามสภาพที่เป็นจริง เช่น เหมือนภาษาอังกฤษที่ใช้ในชีวิตจริง
3. ภาษาในสื่อการเรียนการสอนชุดนี้เป็นรูปแบบของภาษาที่เหมาะสมสำหรับนักเรียน
4. มีความหลากหลายเพียงพอสำหรับนักเรียนในหัวข้อและเนื้อหาของสื่อการเรียนการสอนชุดนี้

สรุปผลการวิจัย พบว่า เอกสารประกอบการเรียนรู้ รายวิชา ภาษาอังกฤษรอบรู้ 5 รหัสวิชา อ33203 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่มีนักเรียนเห็นด้วยน้อยกว่า 75% หรือมีนักเรียนจำนวนน้อยกว่า 36 คน ควรจะปรับปรุงใน 3 อันดับแรกดังนี้

1. การฝึกทักษะเดี่ยวได้บูรณาการเข้ากับการฝึกทักษะอื่น (58.30% หรือนักเรียนจำนวน 28 คน) เอกสารประกอบการเรียนรู้ รายวิชา อ33203 ภาษาอังกฤษรอบรู้ 5 มีกิจกรรมและการฝึกการทำข้อสอบสำหรับการสอบแอดมิชชันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ VI เพียงอย่างเดียว จึงไม่ใช้การสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร จึงจะเห็นได้ว่าสื่อการเรียนการสอนชุดนี้ไม่ได้บูรณาการกับทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน

2. หัวข้อและเนื้อหาของการเรียนการสอนชุดนี้น่าสนใจสำหรับนักเรียน (66.77% หรือนักเรียนจำนวน 32 คน) เนื่องจากสื่อการเรียนการสอนชุดนี้มีหัวข้อและเนื้อหาทางเดียวมากเกินไป คือ ด้านข้อสอบแอดมิชชัน กิจกรรมจึงไม่มีความหลากหลายและไม่น่าสนใจสำหรับนักเรียน

3. สื่อการเรียนการสอนชุดนี้หลีกเลี่ยงการก่อให้เกิดการคุกคามต่อกลุ่มชนต่างๆ ในสังคม เช่น ผู้หญิง ผู้สูงอายุ ผู้ชาย ฯลฯ (66.77% หรือนักเรียนจำนวน 32 คน) สื่อการเรียนการสอนชุดนี้ทำให้เกิดอคติต่อกลุ่มคนที่ไม่ทำสวย เช่น ผมไม่ตัด ฟันไม่ขาว เจาะหู มีรอยสัก และผิวไม่ขาว นอกจากนี้สื่อการเรียนการสอนชุดนี้ยังมีผลต่อบริษัทที่ขายผลิตภัณฑ์เคมีที่ใช้ในครัวเรือน รวมไปถึงมีการด้อยค่าพนักงานบริษัทที่ใช้ภาษาอังกฤษไม่ได้

อภิปรายผลการวิจัย

Imsa-ard (2020) กล่าวว่า ผลการวิจัยที่สำคัญ พบว่า ครูผู้สอนทั้งหลายเชื่อว่า รูปแบบข้อสอบสามารถเพิ่มคะแนนแบบทดสอบของนักเรียนได้ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยก่อนหน้านี้ (e.g., Al Amin & Greenwood, 2018; Gashaye, 2012) ซึ่งเปิดเผยว่า ครูผู้สอนเห็นด้วยว่า การจัดข้อสอบจำลองและการสอนเพื่อสอบจะช่วยให้เด็กนักเรียนมีคะแนนดีในการสอบ อีกทั้ง Alderson & Wall (1993) ได้กล่าวถึงสมมติฐานที่ว่าแบบทดสอบมีอิทธิพลให้ครูผู้สอนสอนอะไรและสอนอย่างไร และ Bailey (1999) ได้กล่าวว่า แบบทดสอบมีอิทธิพลสำคัญต่อผู้เรียนที่กำลังเตรียมตัวสอบและต่อครูผู้สอนซึ่งพยายามที่จะช่วยนักเรียนเตรียมสอบ Amengual-Pizarro (2010) พบว่า แบบทดสอบที่มีความเสี่ยงสูงจะมีผลต่อวิธีการสอนในห้องเรียน เพราะครูผู้สอนจะใช้ข้อสอบเลียนแบบในการสอน และละเลยสิ่งที่ไม่อยู่ในข้อสอบ

จากงานวิจัยสนับสนุนในการอภิปราย ผลการทดลองใช้เอกสารประกอบการเรียนรู้ รายวิชา อ33203 ภาษาอังกฤษรอบรู้ 5 เรื่อง การสอบแอดมิชชันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ VI พบว่า

1. การวิจัยในครั้งนี้ซึ่งเป็นการวิจัยเอกสาร ทำให้ได้รูปแบบการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ได้กิจกรรมในหนังสือเรียนภาษาอังกฤษและหนังสือติวข้อสอบ วิชาภาษาอังกฤษ ที่ตรงและสอดคล้องกับลักษณะของข้อสอบ O-NET ภาษาอังกฤษ, GAT ภาษาอังกฤษ และ 9 วิชาสามัญ ภาษาอังกฤษ

2. หนังสือเรียนภาษาอังกฤษและหนังสือติวข้อสอบ วิชา ภาษาอังกฤษ 10 เล่มนี้ จากผลการวิจัย มีข้อดีของการใช้กิจกรรมในหนังสือ คือ ครูผู้สอนสามารถสอนได้ เนื่องจากในการวิจัยเอกสาร สำนักพิมพ์มีแผนการสอนและเฉลยคำตอบให้ครูผู้สอนแล้ว ซึ่งครูผู้สอนสามารถนำมาดัดแปลงเขียนแผนการสอนได้ และหนังสือ 10 เล่มนี้ สามารถส่งเข้าห้องสมุดของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (FLD) และห้องสมุดของโรงเรียนได้

3. รวมไปถึงเอกสารประกอบการเรียนการสอนนี้ ครูผู้สอนสามารถนำมาดัดแปลงเพื่อเป็นพื้นฐานในการจัดทำหนังสือเรียนภาษาอังกฤษในอนาคตได้

4. ความสำคัญที่สุด คือ การเรียนการสอนโดยใช้เอกสารประกอบการเรียนรู้ รายวิชา อ33203 ภาษาอังกฤษรอบรู้ 5 สำหรับการสอบแอดมิชชันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ VI เป็นการทดสอบทฤษฎี “แบควอช” (Backwash) ซึ่งผู้เรียนจะสามารถเรียนรู้ได้จากแบบทดสอบ ดังนั้นถ้าครูผู้สอน สอนให้ตรงและสอดคล้องกับลักษณะของข้อสอบ O-NET ภาษาอังกฤษ,

GAT ภาษาอังกฤษ และ 9 วิชาสามัญ ภาษาอังกฤษ แล้ว นักเรียนจะสามารถทำข้อสอบแอดมิชชันเหล่านี้ได้หรือไม่ โดยเทียบกับเกณฑ์ค่าเฉลี่ยของนักเรียนที่ทำข้อสอบแอดมิชชันในปีการศึกษา 2563 โดยผลการทดสอบ O-NET ระดับมัธยมศึกษาปีที่ VI วิชาภาษาอังกฤษ มีค่าเฉลี่ยระดับประเทศ คือ 29.94 ในปี 2563 และ 25.56 ในปี 2564 ส่วนค่าเฉลี่ยระดับโรงเรียน คือ 28.91 ในปี 2563 และ 29.47 ในปี 2564 โดยผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยวิชาภาษาอังกฤษระดับโรงเรียนต่ำกว่าระดับประเทศ -1.03 ในปี 2563 แต่ค่าเฉลี่ยวิชาภาษาอังกฤษระดับโรงเรียนสูงกว่าระดับประเทศ 3.91 ในปี 2564 จึงสรุปได้ว่า นักเรียนสามารถทำข้อสอบ O-NET วิชา ภาษาอังกฤษ ได้ถึงค่าเฉลี่ยมาตรฐานวิชาภาษาอังกฤษระดับประเทศ (NIETS, 2022) ดังนั้นการเรียนการสอนโดยใช้เอกสารประกอบการเรียนรู้ รายวิชา อ33203 ภาษาอังกฤษรอบรู้ 5 เรื่อง การสอบแอดมิชชันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ VI สามารถช่วยเพิ่มค่าเฉลี่ย O-NET ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ VI วิชาภาษาอังกฤษระดับโรงเรียนได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

เอกสารประกอบการเรียนรู้ รายวิชา อ33203 ภาษาอังกฤษรอบรู้ 5 เรื่อง การสอบแอดมิชชันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ VI ได้สร้างแนวคิดของการฝึกความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนในหลายรูปแบบดังนี้ คือ เมนูอาหาร สูตรการทำอาหาร กีฬา ข่าว บทสนทนา สื่อสังคม (Social Media) เรื่องเล่าบรรยาย การปฐมพยาบาล คำอธิบายไวยากรณ์ ป้ายธุรกิจ จดหมาย รายการทำสวย รายงานวิจัย และการเลือกใช้คำ (Word Choices) เป็นต้น นอกจากนั้น เอกสารประกอบการเรียนรู้ ชุดนี้ มีการเรียนรู้คำศัพท์ใหม่ที่เกี่ยวข้องกับการสอบแอดมิชชัน ซึ่งได้แก่ O-NET ภาษาอังกฤษ, GAT ภาษาอังกฤษ และ 9 วิชาสามัญ ภาษาอังกฤษ และมีเทคนิคการสอบที่หลากหลาย กิจกรรมต่างๆจะรวมไปถึงการฝึกเทคนิคหรือวิธีการทำข้อสอบเพื่อให้ให้นักเรียนคุ้นเคยกับการทำแบบทดสอบภาษาอังกฤษมากขึ้น แต่เนื่องจากการฝึกการทำข้อสอบแบบวัดอ้อม (Indirect Testing) จึงเน้นการอ่านเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นถ้าจะนำเอกสารประกอบการเรียนรู้ชุดนี้ไปใช้ ครูผู้สอนควรที่จะเพิ่มลักษณะอื่นๆ ของทักษะภาษา เช่น การฟัง การพูด และการเขียน เพื่อที่จะลดการมุ่งไปที่การเรียนรู้แบบท่องจำของนักเรียน ที่เน้นไปทางไวยากรณ์และคำศัพท์มากกว่าภาษาเพื่อการสื่อสาร เพราะครูผู้สอนจะสอนในสิ่งที่ปรากฏในเอกสารประกอบการเรียนรู้ชุดนี้ และละเลยเนื้อหาหรือเรื่องอื่นๆ คือ คลิปวิดีโอ การ์ตูน สื่อประสม (Multimedia) การนำเสนอ PowerPoint ภาพยนตร์ Web-site แบบเรียนอิเล็กทรอนิกส์ ข้อความพรรณนา บทกวี นวนิยาย เรื่องสั้น เพลง แบบร่างการเขียน ฯลฯ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยในครั้งต่อไปสามารถทำได้กับผลของการศึกษานี้ เพื่อปรับปรุงและนำมาจัดทำเป็นเอกสารประกอบการเรียนการสอนรายวิชา อ33202 ภาษาอังกฤษอ่านเขียน 6 และ อ33204 ภาษาอังกฤษรอบรู้ 6 เรื่อง การสอบแอดมิชชันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ VI และนำไปใช้กับนักเรียนที่เพิ่มจำนวนมากขึ้นใน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 เพื่อการทดสอบประสิทธิภาพของเอกสารประกอบการเรียนการสอนนี้อีกครั้ง
2. การวิจัยในครั้งต่อไปที่จะทำเอกสารประกอบการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแล้ว รายวิชา อ33202 ภาษาอังกฤษอ่านเขียน 6 และ อ33204 ภาษาอังกฤษรอบรู้ 6 ที่ตรงและสอดคล้องกับลักษณะของข้อสอบ O-NET ภาษาอังกฤษ, GAT ภาษาอังกฤษ และ 9 วิชาสามัญ ภาษาอังกฤษ สามารถทำให้นักเรียนมีคะแนนการสอบของข้อสอบแอดมิชชันเหล่านี้ เพิ่มขึ้นจากเกณฑ์ค่าเฉลี่ยเดิมของปีการศึกษา 2564 ที่มีค่าเฉลี่ยระดับโรงเรียน 29.47 ได้หรือไม่

3. การวิจัยในครั้งต่อไปจะออกแบบกิจกรรม เรื่อง แบบทดสอบโคลงในข้อสอบ O-NET จากคำร้องเพื่อการพัฒนาอนาคตในสื่อการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ โดยมี 4 ขั้นตอน ซึ่งประกอบด้วย 1) ขั้นตอนกิจกรรมก่อนการอ่าน: การเติมคำที่หายไป (Missing Word) 2) ขั้นตอนกิจกรรมระหว่างการอ่าน: การเติมคำลงในช่องว่าง (Filling in the Gaps) 3) ขั้นตอนกิจกรรมหลังการอ่าน: กิจกรรมการสื่อสาร (Communication Activity) และ 4) ขั้นตอนโครงงานย่อย (Mini-Project)

เอกสารอ้างอิง

- Al Amin, M., & Greenwood, J. (2018). The examination system in Bangladesh and its impact: On curriculum, students, teachers and society. *Language Testing in Asia*, 8(4), 1-18.
- Alderson, J. C., & Wall, D. (1993). Washback exist? *Applied Linguistics*, 14, 115-129.
- Amengual-Pizarro, M. (2010). Exploring the washback effects of a high-stakes English test on the teaching of English in Spanish upper secondary schools. *Revista Alicantina de Estudios Ingleses*, 23, 149-170.
- Bailey, K. M. (1999). *Washback in language testing*. ETS Educational Testing Series. Princeton, New Jersey. U.S.A.
- Broukal, M. (2015). *Weaving it together 3*. Bangkok: Thai Watana Panich.
- Gashaye, S. (2012). *Washback of the University Entrance English Exam (UEEE) on teachers' and students' practices: The case of preparatory schools in Amhara national regional state* (Unpublished doctoral dissertation). Addis Ababa University, Ethiopia.
- Harmer, J. (2000). *The practice of English language teaching* (14th impression). England: Longman.
- Imsa-ard, P. (2020). Voices from Thai EFL teachers: Perceptions and beliefs towards the English test in the national examination in Thailand. *LEARN Journal: Language Education and Acquisition Research Network Journal*, 13(2), 269-287.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- NIETS. (2022). *Historical O-NET statistics*. Retrieved from <https://www.niets.or.th/th/content/view/11821>
- Phucharoen, K. (2016). Development of advanced reading and writing textbook. *Journal of Humanities and Social Sciences University of Phayao*, 4(2), 24-30. (In Thai)
- Scott, J., & Marshall, G. (2015). *A dictionary of sociology*. London: Oxford University.
- Sriboonphet, O., & Bhiasiri, S. (2012). The development of grade 7 students' learning achievement in the English subject of Personal Identification using a communicative approach. *Journal of Education Khon Kaen University*, 35(3), 87-93. (In Thai)
- Thong-in, S. (2021). *One mark judges the future and overcomes the English tests* (2nd impression). Bangkok: Phetpraguy. (In Thai)
- Wongsothorn, A., Yordchim, S., Pongsurapipat, S., Ngilwai, P., & Saelee, S. (2023). The production of English as an international language teaching and learning media for Thai learners. *Kasetsart Educational Review*, 38(1), 87-97. (In Thai)

พฤติกรรมสารสนเทศของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม¹

Information behaviors of the graduate students of Rajabhat Maha Sarakham University

ไพเราะ เฮียงราช (Praima Hiangrat)²

ชุมแพร์ บุญเย็น (Chumpare Boonyuen)³

นวรรตน์ เดชพิมล (Nawarat Detphimon)⁴

Received: 2023-04-17

Revised: 2023-05-25

Accepted: 2023-06-20

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมสารสนเทศของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม และ 2) ศึกษาปัญหาการใช้สารสนเทศของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ซึ่งลงทะเบียนเรียนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 ใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 242 คน โดยวิธีการสุ่มแบบอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม แบบมาตราประมาณค่า กำหนดคำตอบเป็น 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า 1) นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาต้องการสารสนเทศภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในแต่ละด้าน พบว่า นักศึกษาต้องการสารสนเทศเพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ คุชชีนิพนธ์ โดยเนื้อหาของสารสนเทศที่ต้องการมากที่สุด คือ เนื้อหาเกี่ยวกับการศึกษาและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา การแสวงหาสารสนเทศ นักศึกษาเริ่มต้นแสวงหาสารสนเทศโดยการสอบถามเพื่อนร่วมชั้น ประเภทของแหล่งสารสนเทศที่ใช้ คือ แหล่งสารสนเทศอินเทอร์เน็ต โดยค้นหาสารสนเทศผ่านเสิร์ชเอนจิน (search engine) สำหรับกลยุทธ์การสืบค้น ใช้การค้นด้วยคำหลายคำ หากไม่ได้สารสนเทศที่ต้องการภายหลังการสืบค้น นักศึกษาจะแก้ปัญหาโดยใช้วิธีการเปลี่ยนคำค้นโดยใช้หลายๆ คำค้น 2) ปัญหาจากการใช้สารสนเทศของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ นักศึกษาไม่สามารถสืบค้นข้อมูลฐานข้อมูลออนไลน์จากภายนอกมหาวิทยาลัย รองลงมาคือไม่สะดวกเข้าใช้บริการ และเครือข่ายอินเทอร์เน็ตช้าหรือขัดข้องบ่อย

คำสำคัญ: พฤติกรรมสารสนเทศ การแสวงหาสารสนเทศ การใช้สารสนเทศ

¹งานวิจัยได้รับทุนสนับสนุน จากหลักสูตรบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ปี 2564; This research was supported by the budget revenue of Library and Information Science Program, Faculty of Humanities and Social Science, Rajabhat Maha Sarakham University

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม; Assistant Professor, Library & Information Science, Faculty of Humanities & Social Sciences, E-mail: praima@rmu.ac.th

³อาจารย์สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม;
Lecturer, Library & Information Science, Faculty of Humanities & Social Sciences, E-mail: chumpare.b@rmu.ac.th

⁴ผู้ช่วยศาสตราจารย์สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม; Assistant Professor, Library & Information Science, Faculty of Humanities & Social Sciences, E-mail: nawarat@rmu.ac.th

Abstract

This research aims to 1) study information behaviors of the graduate students of Rajabhat Maha Sarakham University and 2) identify problems and obstacles concerning information behaviours of Rajabhat Maha Sarakham University graduate students. The research samples were 242 graduate students studying in the academic year 2022; the numbers of the samples are designated according to Krejcie and Morgan's table. A 5-level rating scale questionnaire was used as a research instrument. The statistics used for data analyses included percentage, mean and standard deviation. The results showed that 1) The graduate students need information at a high level as overall with the purpose to use the information for research and dissertation at a high level. The most searched information topics are education and educational technology. The students started to search for information by primarily asking classmates, using the information sources from the library of Rajabhat Maha Sarakham university, receiving personnel information sources from course instructors and advisors. Other information sources included the Internet from web search engines (search engine) and sources of information for thesis and thesis database (ThaiLIS) on education and information technology in education. Multiple words were used as information retrieval strategies. 2) As for problems-solving techniques when facing undesirable information, various sources were used instead. The overall problem in using information of the students was at a moderate level. In addition, most of the students were unable to access online databases from the sources outside the university due to remote access to information sources, inconvenience to use the services and poor internet connection.

Keyword: Information Behavior, Information seeking, Information Usage

บทนำ

แนวคิดการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในศตวรรษที่ 21 เป็นการจัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เปิดโอกาสให้รับรู้ เพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และมีความมุ่งหมายเพื่อผลิตกำลังคนที่มีขีดความสามารถสูงในด้านการวิจัย การสร้างนวัตกรรม มีความคิดสร้างสรรค์ โดยส่งเสริมให้นักศึกษาศึกษาค้นคว้าหาความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนั้นๆ การเรียนระดับบัณฑิตศึกษานั้นการวิจัยหรือนักวิจัยและนักปฏิบัติ ในสาขาวิชาต่างๆ ในระดับมืออาชีพ ผู้เรียนจะต้องศึกษาค้นคว้าหาสารสนเทศเพื่อประกอบการเรียน การทำรายงาน การนำเสนอ การเขียนบทความ และการทำวิจัย ต้องอาศัยทักษะที่จำเป็น เช่น ทักษะการรู้สารสนเทศ ทักษะดิจิทัล การสืบค้น การประเมินการใช้สารสนเทศ และทักษะที่จำเป็น สถาบันอุดมศึกษามีบทบาทสำคัญด้านการผลิตบัณฑิตและพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพมีความรู้ทักษะและความเชี่ยวชาญ ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต พัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน การศึกษาระดับอุดมศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา การพัฒนาผู้เรียนเข้าสู่วิชาชีพต่างๆให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาทั้งใน

ระดับชาติและนานาชาติ ความต้องการของชุมชน สังคมและประเทศ (The Commission on Higher Education Standards, 2022)

พฤติกรรมสารสนเทศ เป็นพฤติกรรมของบุคคลเพื่อให้ได้สารสนเทศ ข้อมูล ข่าวสารที่เชื่อมโยงแหล่งสารสนเทศ ช่องทางสารสนเทศ การค้นหาสารสนเทศจากห้องสมุดหรือผ่านระบบคอมพิวเตอร์ หรือใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น อินเทอร์เน็ต ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ สารสนเทศบนเว็บ การประเมินและการใช้สารสนเทศ (Wilson, 2000) ความเข้าใจ การนำไปใช้ ประยุกต์ วิเคราะห์ ประเมินผล และความคิดสร้างสรรค์ เป็นพฤติกรรมสารสนเทศที่มีความจำเป็นต่อการเรียนรู้ ช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์สามารถค้นหาสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ มีความต้องการที่ต่อเนื่อง มีความพึงพอใจต่อสารสนเทศที่ได้รับ การประเมินผลลัพธ์ที่ได้จากการสืบค้น และเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญช่วยเสริมศักยภาพให้กับผู้เรียนการใช้สารสนเทศหรือความรู้ที่เพียงพอ เพื่อสร้างนวัตกรรมหรือการผลิตผลงานแนวคิดใหม่ๆ ได้ (Unchitti & Theeraruangsir, 2019)

จากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมสารสนเทศของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา พบว่า ปัญหาในการแสวงหาสารสนเทศของนักศึกษาที่ประสบในระดับมาก ได้แก่ การกำหนดคำค้นที่ใช้ในการสืบค้น และปัญหาการสืบค้นข้อมูลจากฐานข้อมูลของห้องสมุด (OPAC) (Rungvichaniwat & Sittichai, 2013 ; Puttichaikul, 2012) โดยเลือกดูสารสนเทศจากฐานข้อมูลของห้องสมุด (OPAC) น้อยกว่า สารสนเทศจากอินเทอร์เน็ต และใช้โปรแกรมค้นหาเว็บเสิร์ชเอนจิน (search engine) อยู่ในระดับมากที่สุด (Pongsadiloke & Angchun, 2017) นักศึกษาต้องมีความสามารถในการประเมิน คัดเลือกสารสนเทศ และความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลเพื่อให้ได้สารสนเทศที่มีคุณภาพ

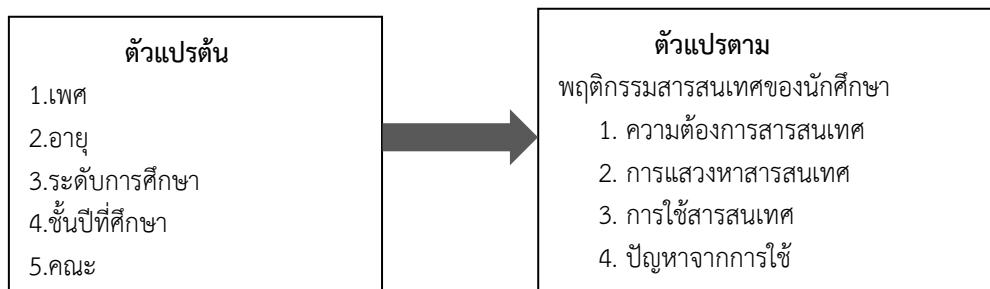
ห้องสมุดมหาวิทยาลัยเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ให้บริการทางวิชาการและมีบทบาทสำคัญในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในสถาบันอุดมศึกษาในด้านการให้การศึกษแก่ผู้ใช้ สร้างความร่วมมือกับอาจารย์ในการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนมีทักษะการรู้สารสนเทศ ความสามารถในการกำหนดความต้องการ การใช้เครื่องมือในการสืบค้น การเข้าถึงแหล่งสารสนเทศ การประเมินสารสนเทศ การนำสารสนเทศไปใช้อย่างมีจริยธรรมและกฎหมาย เพื่อให้นักศึกษาสามารถแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆได้ ห้องสมุดมหาวิทยาลัยตระหนักถึงความสำคัญ ความจำเป็น ตลอดจนบทบาท ภาระหน้าที่ เพื่อสามารถดำเนินการสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตและศักยภาพผู้เรียน ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาพฤติกรรมสารสนเทศของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาเพื่อทราบถึงพฤติกรรมในการแสวงหาสารสนเทศ การใช้แหล่งสารสนเทศ ปัญหาการใช้สารสนเทศ ผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อห้องสมุดในการจัดเตรียมทรัพยากรสารสนเทศ แหล่งสารสนเทศ การให้บริการที่ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ กำหนดนโยบายการพัฒนา ส่งเสริมและสนับสนุนบัณฑิตให้มีทักษะ ความคิดสร้างสรรค์ สร้างนวัตกรรม สามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง และสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์แก่ตนเองได้ตลอดชีวิต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาพฤติกรรมสารสนเทศของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
2. ศึกษาปัญหาการใช้สารสนเทศของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาพฤติกรรมสารสนเทศของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม มีแนวคิดกรอบวิจัยดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ซึ่งลงทะเบียนภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 650 คน และกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซ์และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) และระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 5% และระดับความเชื่อมั่น 95% ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 242 คน

2. เครื่องมือในการวิจัย เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมสารสนเทศของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การสอบถามข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 9 ข้อ เป็นคำถามแบบเลือกตอบ ประกอบด้วย เพศ อายุ กำลังศึกษาอยู่ในระดับ ชั้นปีที่ศึกษา คณะ ความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ความสามารถของนักศึกษาในการใช้คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต การสืบค้นสารสนเทศ และประสบการณ์การอบรมความรู้เกี่ยวกับการสืบค้นสารสนเทศในระหว่างเรียน

ตอนที่ 2 การสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมสารสนเทศ จำนวน 10 ข้อ ลักษณะคำถามเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ ความถี่ในการสืบค้นข้อมูล ความต้องการสารสนเทศ แหล่งสารสนเทศ การใช้ทรัพยากรสารสนเทศ เนื้อหาสารสนเทศ กลยุทธ์การสืบค้นสารสนเทศ ซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

ตอนที่ 3 ปัญหาการใช้สารสนเทศของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จำนวน 1 ข้อ เป็นลักษณะคำถามเกี่ยวกับปัญหาของแหล่งสารสนเทศ เครื่องมือที่ใช้สืบค้นสารสนเทศ การสืบค้นสารสนเทศและตัวบุคคล โดยกำหนดช่วงออกเป็น 5 ระดับ

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดบริการรองรับความต้องการของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในการแสวงหาสารสนเทศ เป็นลักษณะคำถามแบบปลายเปิด จำนวน 1 ข้อ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือดำเนินการโดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน พิจารณาตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัยด้านความตรงตามเนื้อหา (Content validity) จากนั้นนำผลการประเมินมาคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) ผลประเมินได้ค่าระหว่าง 0.67-1.00 และปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับผู้ให้บริการสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และนำมาตรวจสอบคุณภาพโดยคำนวณค่าความเที่ยง (Reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha coefficient) ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.96 ซึ่งถือว่าแบบสอบถามมีคุณภาพและสามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลได้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยประสานกับคณาจารย์สาขาวิชา ที่เปิดสอนระดับบัณฑิตศึกษา เพื่อรวบรวมข้อมูลผ่านแบบสอบถาม ระหว่างวันที่ 1 กรกฎาคม ถึง 5 สิงหาคม 2564 แจกแบบสอบถามจำนวน 265 ฉบับ และได้รับการตอบแบบสอบถามกลับคืนมา จำนวน 242 ชุด คิดเป็นร้อยละ 91.32

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำเสนอข้อมูลในรูปแบบความเรียง

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมสารสนเทศของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม นำเสนอได้ดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตาราง 1 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม

(n=242)

	ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ	ชาย	103	42.56
	หญิง	139	57.44
อายุ	21-30 ปี	126	52.07
	31-40 ปี	69	28.51
	41-50 ปี	33	13.64
ระดับการศึกษา	ปริญญาโท	192	79.34
	ปริญญาเอก	50	20.66
ระดับชั้นปีที่ศึกษา	ชั้นปีที่ 1	126	52.07
	ชั้นปีที่ 2	76	31.40
	มากกว่าชั้นปีที่ 2	40	16.53
คณะ	ครุศาสตร์	175	72.31
	วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	42	17.35
	คณะรัฐศาสตร์และประศาสนศาสตร์	16	6.61
	คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ	9	3.71

จากตารางที่ 1 พบว่า นักศึกษาที่ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิง จำนวน 139 คน (ร้อยละ 57.44) และเพศชาย จำนวน 103 คน (ร้อยละ 42.56) มีอายุระหว่าง 21-30 ปี จำนวน 126 คน (ร้อยละ 52.07) รองลงมาอายุระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 69 คน (ร้อยละ 28.51) และอายุระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 33 คน (ร้อยละ 13.64) เป็นนักศึกษาระดับปริญญาโท จำนวน 192 คน (ร้อยละ 79.34) ระดับปริญญาเอก จำนวน 50 คน (ร้อยละ 20.66) ศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 1 จำนวน 126 คน (ร้อยละ 52.07) ชั้นปีที่ 2 จำนวน 76 คน (ร้อยละ 31.40) และมากกว่าปีที่ 2 จำนวน 40 คน (ร้อยละ 16.53) จากคณะครุศาสตร์ จำนวน 175 คน (ร้อยละ 72.31) คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จำนวน 42 คน (ร้อยละ 17.35) คณะรัฐศาสตร์และประศาสนศาสตร์ จำนวน 16 คน (ร้อยละ 6.61) และคณะเทคโนโลยีสารสนเทศ จำนวน 9 คน (ร้อยละ 3.71) ตามลำดับ

2. พฤติกรรมสารสนเทศของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา

ผลการศึกษาพฤติกรรมสารสนเทศของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา จำแนกออกเป็น 3 ประเด็น คือ 1) ความต้องการสารสนเทศ 2) การแสวงหาสารสนเทศ 3) การใช้สารสนเทศ ดังนี้

2.1 นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาต้องการสารสนเทศโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.51) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า นักศึกษาต้องการสารสนเทศเพื่อการทำวิทยานิพนธ์ และดุขุณิพนธ์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.36) ส่วนในด้านเนื้อหาของสารสนเทศที่นักศึกษาต้องการ พบว่า ต้องการสารสนเทศเกี่ยวกับด้านการศึกษาและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.12) ดังแสดงในตารางที่ 2

ตาราง 2 ความต้องการสารสนเทศ

รายการ	$\bar{X}$	SD	แปลผล
ด้านวัตถุประสงค์ของแสวงหาสารสนเทศ			
1.เพื่อประกอบการเรียน	3.9	0.75	มาก
2.เพื่อทำวิทยานิพนธ์/ดุขุณิพนธ์	4.36	0.92	มาก
3.เพื่อเพิ่มพูนความรู้	2.99	1.09	ปานกลาง
รวม	3.75	0.92	มาก
ด้านเนื้อหาของสารสนเทศที่ต้องการ			
1. ด้านการศึกษาและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา	4.12	0.66	มาก
2. ด้านบริหารธุรกิจ การจัดการ การท่องเที่ยว	2.96	1.06	ปานกลาง
3. ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สิ่งแวดล้อม	3.44	1.06	ปานกลาง
4. ด้านนิติศาสตร์ ปรัชญา สังคมศาสตร์	2.83	1.24	ปานกลาง
รวม	3.32	0.96	ปานกลาง
รวมทั้งหมด	3.51	0.95	มาก

2.2 การแสวงหาสารสนเทศของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.61) การแสวงหาสารสนเทศของนักศึกษาเริ่มต้นจากการสอบถามเพื่อนร่วมชั้น มีค่าเฉลี่ยสูง ที่สุดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.91) ด้านประเภทของแหล่งสารสนเทศที่ใช้ พบว่า นักศึกษาแสวงหาสารสนเทศจากแหล่งสารสนเทศอินเทอร์เน็ต มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.96) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักศึกษาแสวงหาสารสนเทศจากเว็บเสิร์ชเอนจิน (search engine) มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.57) ส่วนกลยุทธ์ในการสืบค้นสารสนเทศ พบว่า นักศึกษาสืบค้นสารสนเทศโดยใช้คำค้นหลายคำ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.04) วิธีการแก้ปัญหาหากไม่ได้สารสนเทศที่ต้องการภายหลังการสืบค้น นักศึกษาจะการใช้การสืบค้นจากหลายๆ แหล่ง มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.52) แสดงดังตารางที่ 3

ตาราง 3 ระดับของพฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศ

รายการ	$\bar{X}$	SD	แปลผล
การเริ่มต้นการแสวงหาสารสนเทศ			
1.สอบถามจากอาจารย์ผู้สอน/อาจารย์ที่ปรึกษา	3.77	1.08	มาก

รายการ	$\bar{x}$	SD	แปลผล
2. สอบถามเพื่อนร่วมชั้น	3.91	0.95	มาก
3. สอบถามจากผู้เชี่ยวชาญ/ผู้รู้	3.65	1.14	มาก
4. สอบถามบรรณารักษ์ของห้องสมุด	3.86	1.41	มาก
รวม	3.80	1.15	มาก

แหล่งสารสนเทศสถาบัน

1. ห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม	3.89	1.29	มาก
2. ห้องสมุดมหาวิทยาลัยอื่นๆ	2.09	1.57	น้อย
3. ห้องสมุดประชาชน	1.78	1.1	น้อยที่สุด
4. ห้องสมุดเฉพาะ	1.09	1.48	น้อยที่สุด

ตาราง 3 (ต่อ)

รายการ	$\bar{x}$	SD	แปลผล
5. ศูนย์สารสนเทศ	1.65	1.65	น้อยที่สุด
รวม	2.10	1.41	น้อย

แหล่งสารสนเทศบุคคล

1. อาจารย์ประจำวิชา/อาจารย์ที่ปรึกษา	3.97	0.9	มาก
2. เพื่อนร่วมชั้นเรียน	3.70	0.79	มาก
3. ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขาวิชา	3.54	0.7	มาก
4. บรรณารักษ์ของห้องสมุด	3.16	1.17	ปานกลาง
รวม	3.59	0.89	มาก

แหล่งสารสนเทศอินเทอร์เน็ต

1. เว็บเสิร์ชเอนจิน (search engine) เช่น google, yahoo, bing	4.57	0.74	มากที่สุด
2. ฐานข้อมูลออนไลน์ (online database)	4.09	0.92	มาก
3. ฐานข้อมูลออนไลน์ของห้องสมุด (OPAC)	3.48	1.25	ปานกลาง
4. โซเชียลมีเดีย เช่น เฟซบุ๊ก ยูทูบ	3.69	1.20	มาก
รวม	3.96	1.03	มาก

กลยุทธ์การสืบค้น

1. ใช้คำค้นเดียว	3.67	0.74	มาก
2. ใช้คำหลายคำ	4.04	1.01	มาก
3. ใช้วลีในการสืบค้น	3.87	1.29	มาก
4. ใช้ตัวดำเนินการบูลีน (Boolean operator) เช่น AND, OR, NOT	3.07	1.44	ปานกลาง
รวม	3.66	1.12	มาก

การแก้ปัญหาหากไม่ได้สารสนเทศที่ต้องการภายหลังการสืบค้น

1. ใช้วิธีการสืบค้นจากหลายๆแหล่ง	4.33	0.62	มาก
2. ใช้วิธีการเปลี่ยนคำค้นโดยใช้หลายๆคำค้น	4.52	0.57	มากที่สุด

3. ใช้เทคนิคการสืบค้นที่หลากหลาย เช่น โดยใช้คำเชื่อม การใช้ตรรกะบูลีน การละคำค้น	3.92	0.95	มาก
4. ขอคำแนะนำจากบรรณารักษ์ให้ช่วยสืบค้น	3.37	0.95	ปานกลาง
รวม	4.04	0.77	มาก
รวมทั้งหมด	3.61	1.31	มาก

2.3 การใช้สารสนเทศ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.85) ประเภทของทรัพยากรสารสนเทศที่นักศึกษาใช้มากที่สุด คือ ทรัพยากรสารสนเทศประเภทตีพิมพ์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.79) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า นักศึกษาใช้สิ่งพิมพ์ประเภทวิทยานิพนธ์มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.37) ส่วนทรัพยากรอิเล็กทรอนิกส์ มีการใช้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.56) โดยนักศึกษานิยมใช้ฐานข้อมูลฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ (ThaiLIS) มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.16) ดังปรากฏในตารางที่ 4

ตาราง 4 พฤติกรรมการใช้สารสนเทศ

รายการ	$\bar{X}$	SD	แปลผล
1. ทรัพยากรสารสนเทศตีพิมพ์			
1.1 หนังสือ ตำรา	3.62	0.94	มาก
1.2 วารสาร	3.62	0.86	มาก
1.3 วิทยานิพนธ์	4.37	0.61	มาก
1.4 รายงานการวิจัย	4.04	0.73	มาก
1.5 หนังสืออ้างอิง เช่น สารานุกรม ราชกิจจานุเบกษา	3.29	0.97	ปานกลาง
รวม	3.79	0.82	มาก
2. ทรัพยากรอิเล็กทรอนิกส์			
2.1 ฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์และงานวิจัยของห้องสมุดมหาวิทยาลัย ราชภัฏ	3.79	0.81	มาก
2.2 ฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ (ThaiLIS)	4.16	0.94	มาก
2.3 ฐานข้อมูล ThaiJo	3.87	1.27	มาก
2.4 ฐานข้อมูล ProQuest	3.54	0.99	มาก
2.5 ฐานข้อมูล Science Direct	3.45	1.19	ปานกลาง
2.6 ฐานข้อมูล ACM Digital Library	3.00	1.29	ปานกลาง
2.7 ฐานข้อมูล IEEE2IET Electronic Library (IEL)	3.12	1.56	ปานกลาง
2.8 ฐานข้อมูล Web of Science	3.37	1.11	ปานกลาง
2.9 ฐานข้อมูล Springer link	3.17	1.11	ปานกลาง
2.10 ฐานข้อมูล Emerald Management	3.00	1.50	ปานกลาง
2.11 ฐานข้อมูล EBSCO Discovery Service (EDS) Plus Full Text	2.95	1.34	น้อย

รายการ	$\bar{X}$	SD	แปลผล
2.12 ฐานข้อมูล American Chemical society	2.67	1.4	น้อย
2.13 ฐานข้อมูล Academic Search Ultimate	2.62	1.47	น้อย
รวม	3.56	1.33	มาก
รวมทั้งหมด	3.85	1.23	มาก

3. ปัญหาการใช้สารสนเทศของนักศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.99$) เมื่อพิจารณาปัญหารายข้อพบว่า นักศึกษาไม่สามารถสืบค้นข้อมูลฐานข้อมูลออนไลน์จากภายนอกมหาวิทยาลัย มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.50$) ปัญหารองลงมาที่พบ คือ แหล่งสารสนเทศอยู่ไกล ไม่สะดวกใช้บริการ และระบบอินเทอร์เน็ตขัดข้องบ่อย ระบบซ้ำ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.25$) ดังปรากฏในตารางที่ 5

ตาราง 5 ปัญหาการใช้สารสนเทศของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา

ปัญหาการใช้สารสนเทศ	$\bar{X}$	SD	แปลผล
1. ไม่สะดวกใช้บริการ	3.25	1.23	มาก
2. ไม่ทราบวิธีใช้บริการออนไลน์	2.67	1.25	ปานกลาง
3. หาสารสนเทศที่ต้องการไม่พบ	2.92	0.95	ปานกลาง
4. เครื่องคอมพิวเตอร์บริการสืบค้นไม่เพียงพอ	3.21	0.91	มาก
5. ประสิทธิภาพของเครื่องคอมพิวเตอร์ต่ำ	3.12	1.16	มาก
6. ระบบอินเทอร์เน็ตขัดข้องบ่อย/อินเทอร์เน็ตช้า	3.25	1.05	มาก
7. ไม่สามารถสืบค้นข้อมูลฐานข้อมูลออนไลน์จากภายนอกมหาวิทยาลัย	3.50	1.08	มาก
8. วิธีการสืบค้น ยุ่งยาก ซับซ้อน	3.04	0.98	ปานกลาง
9. สารสนเทศที่สืบค้นได้ไม่ตรงกับความต้องการ	2.61	1.52	ปานกลาง
10. ขาดความรู้ในการกำหนดคำค้นที่ตรงกับสารสนเทศที่ต้องการ	2.89	0.90	ปานกลาง
11. ขาดความรู้เรื่องแหล่งสารสนเทศที่ใช้สืบค้นสารสนเทศที่ต้องการ	2.61	0.79	ปานกลาง
12. ขาดความรู้ความเข้าใจการใช้โปรแกรมการสืบค้น	2.84	0.70	ปานกลาง
รวม	2.99	1.04	ปานกลาง

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยมีประเด็นที่น่าสนใจที่นำมาอภิปราย ดังนี้

1. พฤติกรรมสารสนเทศของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาวัตถุประสงค์ในการแสวงหาสารสนเทศของนักศึกษาส่วนใหญ่เพื่อทำวิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์สอดคล้องกับงานวิจัยของ Dong (2014); Rungvichaniwat & Sittchai (2013); Iwara (2015) ; Kehinde, Obi, Akinade, Adebawale and Anyim (2016) พบว่านักศึกษาแสวงหาสารสนเทศเพื่อทำวิทยานิพนธ์ ดุษฎีนิพนธ์ อาจเป็นเพราะหลักสูตรระดับบัณฑิตที่เปิดสอนในระดับปริญญาโทและปริญญาเอก เน้นการทำวิทยานิพนธ์ ดุษฎีนิพนธ์เป็นหลัก สอดคล้องกับการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ.2565 ที่ประกาศโดยคณะกรรมการอุดมศึกษามีวัตถุประสงค์เพื่อให้บัณฑิตมีสมรรถนะหลักในการวิจัยสามารถแสวงหาความรู้ใหม่ๆ มีความสามารถในการสร้างสรรค์ทาง

วิชาการเชื่อมโยงและบูรณาการศาสตร์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาของชาติ ปรัชญาอุดมศึกษา และมาตรฐานวิชาการและวิชาชีพที่เป็นสากล การเริ่มต้นแสวงหาสารสนเทศของนักศึกษาส่วนใหญ่เริ่มจากการสอบถามเพื่อนร่วมชั้น อาจเป็นเพราะเพื่อนร่วมชั้นเป็นบุคคลที่ใกล้ชิดกับนักศึกษามากที่สุด สามารถสอบถามได้สะดวกและรวดเร็ว ประเภทแหล่งสารสนเทศแหล่งสารสนเทศสถาบันนักศึกษส่วนใหญ่ใช้ห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม สอดคล้องกับงานวิจัยของ Dong (2014) และ Mwangi (2018) นักศึกษาใช้ห้องสมุดกลางของมหาวิทยาลัยมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะห้องสมุดกลางของมหาวิทยาลัย เป็นแหล่งค้นคว้าสำหรับนักศึกษาทั้งมหาวิทยาลัย จัดหา รวบรวมทรัพยากรสารสนเทศทุกประเภท ที่หลากหลายรูปแบบครอบคลุมและสอดคล้องกับหลักสูตรการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัย มีสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต ห้องประชุม ห้องค้นคว้าแบบเดี่ยว แบบกลุ่ม พื้นที่ทำกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ พื้นที่สำหรับการใช้ความคิดสร้างสรรค์ พื้นที่การพบปะอภิปรายพูดคุย เปิดโอกาสให้นักศึกษาสามารถแสดงความคิดเห็น แนะนำการให้บริการเพื่อจัดบริการให้ตรงกับความต้องการของนักศึกษา แหล่งสารสนเทศบุคคลนั้นนักศึกษส่วนใหญ่แสวงหาสารสนเทศจากอาจารย์ประจำวิชา/อาจารย์ที่ปรึกษาอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ Dong (2014) อาจเป็นเพราะอาจารย์ประจำวิชา/อาจารย์ที่ปรึกษาเป็นแหล่งบุคคลที่มีความใกล้ชิดกับนักศึกษา เป็นผู้ให้ความรู้ ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการเรียนในรายวิชาที่สอน การทำวิจัย การทำวิทยานิพนธ์ และให้คำแนะนำต่างๆ สามารถพูดคุยหรือแลกเปลี่ยนความรู้ข้อมูลกับนักศึกษาได้ แหล่งสารสนเทศทางอินเทอร์เน็ตนักศึกษส่วนใหญ่สืบค้นจากเว็บเสิร์ชเอนจิน (search engine) เช่น google, yahoo, bing สอดคล้องกับงานวิจัยของ Pongsadiloke & Angchun (2017) Rungvichaniwat & Sittchai (2013) และ Ismaila (2019) อาจเป็นเพราะความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารทำให้ระบบอินเทอร์เน็ตสามารถเข้าถึงแหล่งสารสนเทศได้สะดวกและรวดเร็ว ทุกที่ ทุกเวลา เสมือนเป็นห้องสมุดขนาดใหญ่ มีเนื้อหาสารสนเทศหลากหลาย แต่สารสนเทศเหล่านั้นนักศึกษาจำเป็นต้องมีทักษะการประเมินสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ต เช่น ความน่าเชื่อถือของผู้เขียน/ผู้สร้างเพจ ชื่อโดเมนที่แสดงแหล่งสารสนเทศ วัตถุประสงค์ในการจัดทำ ความถูกต้อง ความน่าเชื่อถือและความทันสมัยของสารสนเทศ ผู้ให้การสนับสนุน เช่น มหาวิทยาลัย หน่วยงาน องค์กรนำมาเป็นข้อมูลประเมินสารสนเทศ ส่วนฐานข้อมูลออนไลน์ของห้องสมุด (OPAC) พบว่านักศึกษาใช้น้อยที่สุด อาจเป็นเพราะได้ข้อมูลเพียงข้อมูลบรรณานุกรม เป็นเครื่องมือช่วยค้นหาแหล่งทรัพยากรสารสนเทศให้กับผู้ใช้เท่านั้นไม่มีเอกสารฉบับเต็มเหมือนค้นออนไลน์ แต่ผลการวิจัยแตกต่างกับงานวิจัยของ Mwangi (2018) พบว่านักศึกษาสืบค้นสารสนเทศฐานข้อมูลออนไลน์ของห้องสมุด (OPAC) มากที่สุด ห้องสมุดจำเป็นต้องให้ผู้ใช้ได้รับรู้ถึงประโยชน์การสืบค้นโอแพกของห้องสมุด เพราะสารสนเทศที่สืบค้นได้ตรงกับความต้องการ สารสนเทศมีความน่าเชื่อถือ ทรัพยากรสารสนเทศที่จัดหาเข้าห้องสมุดบรรณารักษ์ประเมินสารสนเทศคัดเลือกแล้ว การใช้สารสนเทศทรัพยากรสารสนเทศ นักศึกษาส่วนใหญ่ใช้วิทยานิพนธ์มากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ Rungvichaniwat & Sittchai (2013) อาจเป็นเพราะการเรียนการสอนระดับปริญญาโท ปริญญาเอกเน้นการทำวิจัย ต้องเขียนวิทยานิพนธ์ บทความวิชาการ /วิจัยเผยแพร่ นักศึกษาจำเป็นต้องศึกษางานวิทยานิพนธ์เพื่อนำไปสู่ความรู้ใหม่ ๆ หรือพิสูจน์ทฤษฎี เพื่อสนับสนุนแนวคิดหรือผลที่ได้จากการทดลอง การใช้ทรัพยากรอิเล็กทรอนิกส์นักศึกษส่วนใหญ่ใช้ฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ (ThaiLIS) มากที่สุดและรองลงมาเป็นฐานข้อมูลของต่างประเทศ อาจเป็นเพราะฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ (ThaiLIS) เป็นภาษาไทยส่วนฐานข้อมูลต่างประเทศนักศึกษาต้องใช้ทักษะการอ่านการแปลภาษาอังกฤษ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Dong (2014) นักศึกษาส่วนใหญ่ใช้ฐานข้อมูลภาษาไทยมากที่สุด เนื้อหาสารสนเทศนักศึกษส่วนใหญ่แสวงหาสารสนเทศด้านการศึกษาและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษามากที่สุด อาจเป็นเพราะนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาค้นคว้าเป็นนักศึกษาคณะครุศาสตร์ซึ่งเปิดหลักสูตรหลากหลายมีนักศึกษามากกว่าคณะอื่นๆ ทำให้นักศึกษาส่วนใหญ่ค้นคว้าเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรสาขาวิชาที่เรียนด้านการศึกษามากกว่าสารสนเทศด้านอื่นๆ กลยุทธ์การสืบค้นนักศึกษาค้นคว้าส่วนใหญ่ใช้คำหลายคำ อาจเป็นเพราะการกำหนดคำสืบค้นใช้คำหลายคำมีประโยชน์ในกรณีที่ใช้ต้องการตรวจสอบเอกสารที่

เกี่ยวข้องทั้งหมด แต่อาจทำให้ผลการสืบค้นกว้างมากเกินไป ทำให้ได้รับเอกสารที่ไม่เกี่ยวข้องได้ ส่วนการแก้ปัญหาหากไม่สามารถสืบค้นข้อมูลที่ต้องการภายหลังการสืบค้นนั้น นักศึกษาส่วนใหญ่ใช้วิธีการเปลี่ยนคำค้นโดยใช้หลายๆ คำค้น อาจเป็นเพราะวิธีการดังกล่าว อาจช่วยให้สามารถค้นหาสารสนเทศที่ต้องการได้

2. ปัญหาการใช้สารสนเทศของนักศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีปัญหามากที่สุด คือ ไม่สามารถสืบค้นข้อมูลฐานข้อมูลออนไลน์จากภายนอกมหาวิทยาลัย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการค้นฐานข้อมูลของห้องสมุดจากภายนอกมหาวิทยาลัย มีการกำหนดสิทธิ์การเข้าถึงเฉพาะภายในเครือข่ายของมหาวิทยาลัยเท่านั้น หากต้องการสืบค้นฐานข้อมูลห้องสมุดจากภายนอกมหาวิทยาลัย จำเป็นต้องเข้าใช้ผ่านระบบ VPN เพื่อเข้าสู่เครือข่ายของมหาวิทยาลัย ช่วยให้นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาสามารถสืบค้นข้อมูลต่างๆ ของห้องสมุดได้ เปรียบเสมือนกำลังค้นอยู่ในห้องสมุด ปัญหารองลงมา คือ นักศึกษาไม่สะดวกมาใช้บริการ และปัญหาระบบอินเทอร์เน็ตช้า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะช่วงขณะนั้นมีเป็นช่วงเวลาในแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 (COVID 19) อย่างต่อเนื่อง มหาวิทยาลัยประกาศให้จัดการเรียนการสอนออนไลน์ (Rajabhat Maha Sarakham University, 2022) นักศึกษาจึงไม่สะดวกมาใช้บริการห้องสมุด และใช้บริการแบบออนไลน์เป็นหลัก ส่วนปัญหาระบบอินเทอร์เน็ตช้า สอดคล้องกับงานวิจัยของของ Rungvichaniwat, A & Sittchai, R. (2013) และ Mwangi (2018) มีปัญหาอินเทอร์เน็ตช้าขัดข้องบ่อย/ระบบช้า อาจเป็นเพราะเป็นช่วงสถานการณ์ไวรัสโคโรนา 2019 (COVID 19) แพร่ระบาด นักศึกษา อาจารย์ และบุคลากรมหาวิทยาลัยใช้บริการอินเทอร์เน็ตพร้อมกันเป็นจำนวนมาก เช่น การเรียนออนไลน์ การประชุมออนไลน์ จึงทำให้ระบบช้า หรืออาจเกิดจากปัญหาประสิทธิภาพของเครือข่ายไร้สายของมหาวิทยาลัย เช่น ความเสถียรของสัญญาณอินเทอร์เน็ต ความล่าช้าของอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ จำนวนจุดให้บริการที่มีต่อการให้บริการไม่ทั่วถึง บางจุดเป็นห้องเรียน ห้องปฏิบัติการเป็นจุดอัดสัญญาณไวไฟเข้าไม่ถึง

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย พบว่า ปัญหาการใช้สารสนเทศของนักศึกษาข้อที่มีปัญหามากที่สุด คือ ไม่สามารถสืบค้นข้อมูลฐานข้อมูลออนไลน์จากภายนอกมหาวิทยาลัย นักศึกษาไม่สะดวกมาใช้บริการ พฤติกรรมการสืบค้นข้อมูลจากฐานข้อมูลต่างประเทศอยู่ในระดับน้อย ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัย ไปใช้ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ

1.1 ควรมีบริการเชิงรุกเพื่อแนะนำและประชาสัมพันธ์โดยเน้นการประชาสัมพันธ์แก่ผู้ใช้เฉพาะกลุ่ม อีกทั้งส่งเสริมให้นักศึกษามีความเข้าใจในการเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศจากฐานข้อมูลออนไลน์จากภายนอกมหาวิทยาลัย เช่น ฐานข้อมูลงานวิจัยทั้งของไทยและต่างประเทศที่ห้องสมุดบอกรับ เพื่อให้นักศึกษาสามารถเข้าถึงฐานข้อมูลได้ทุกที่ และทำให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าคุ้มทุน

1.2 ควรมีการประสานสร้างความร่วมมือกับอาจารย์ผู้สอน เช่น ฝึกอบรมให้ความรู้การใช้ฐานข้อมูลแก่คณาจารย์ นักศึกษา สร้างแรงจูงใจให้อาจารย์และนักศึกษาในการค้นคว้าหาความรู้ที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยการสอนทักษะการรู้สารสนเทศ ส่งเสริมเทคนิคการสืบค้นสารสนเทศจากอินเทอร์เน็ตและฐานข้อมูลออนไลน์ เทคนิคการประเมินความน่าเชื่อถือของแหล่งสารสนเทศ และแนะนำแหล่งสารสนเทศเฉพาะคณะและกลุ่มสาขาวิชาต่างๆ

1.3 ควรจัดให้มีบริการแนะนำการใช้ห้องสมุดแก่นักศึกษาระดับบัณฑิตใหม่ของแต่ละคณะและทุกกลุ่มสาขาในช่วงเปิดภาคเรียนทั้งบริการแบบเผชิญหน้าและบริการแบบออนไลน์ เช่น แนะนำการใช้บริการระบบ VPN เพื่อเข้าสู่เครือข่ายของมหาวิทยาลัย มีการแนะนำช่วยเหลือผู้ใช้อย่างทั่วถึงและหลากหลายช่องทาง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาพฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาเฉพาะคณะหรือกลุ่มสาขาในเชิงลึก โดยการใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ การสังเกต การสัมภาษณ์ เพื่อได้ทราบพฤติกรรมสารสนเทศศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- The Commission on Higher Education Standards. (2022). *The Standard Criteria for Graduate Studies Programs 2022*. Retrieved from <https://www.ops.go.th/th/ches-downloads/edu-standard/item/6943-2022-07-22-03-20-23> (In Thai)
- Dong, S. (2014). *Information Seeking Behavior of Chaing Mai University Graduate Students*. Master's, Chaing Mai University, Chaing Mai. (In Thai)
- Ismaila, Y.A. (2019). *Information Needs and Information Seeking Behavior of Postgraduate Students in Kwara State University, Malete*. Retrieved From <https://www.proquest.com/openview/42f90b59e25cdf015c1c29af8b272653/1?pq-origsite=gscholar&cbl=54903>
- Iwara, F.U. (2015). Information needs, Library resources and services available to post graduate students in the institute of African studies, University of Ibadan, Nigeria. *International Journal of Library and Information Science*, 7(4), 77-85.
- Kehinde, A.A.; Obi, S. A. Akinade, A.A. and Anyim, A.O. (2016). Information Needs and Seeking Behaviour of Masters Students in the Faculty of Communication and Information Sciences, University of Ilorin, Kwara State. *Library Philosophy and Practice (e-journal)*. Retrieved from <http://digitalcommons.unl.edu/libphilprac/146>
- Krejcie, R.V., & Morgan, D.W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3), 607 – 610.
- Mwangi, S. (2018). *Assessment of information needs and seeking behavior of postgraduate students at the University of Nairobi*. Master's thesis. The University of Nairobi, Nairobi, Kenya.
- Puttichaikul, J., Sukhonthamane, K. & Meuanmalai, S. (2013). *Information seeking behaviors of graduate students on Kasetsart University, Kamphaeng Saen Campus*. Retrieved from https://kukr.lib.ku.ac.th/kukr_es/KPS_LIB/search_detail/result/203379. (In Thai)
- Pongsadiloke, S & Angchun, P. (2017). Information Seeking Behaviors of Graduate Student at The Faculty of Medicine, Chulalongkorn University. *Chula Med*, 61(2), 261-274. (In Thai)
- Rajabhat Maha Sarakham University. (2002). Announcement of Rajabhat Maha Sarakham University on Measures to Prevent the Spread of Coronavirus Disease 2019 (COVID-19). Retrieved from <https://www.rmu.ac.th/single/2860/post>
- Rungvichaniwat, A & Sittchai, R. (2013). Information Seeking Behavior of Post-Graduate Students at Prince of Songkla University. *Journal of Humanities and Social Sciences*, 9(1), 85–118.

- Unchitti, D. & Theeraruangsir, S. (2019). *The Relationship Between Behavior and Innovation Behavior of Undergraduate Student, Faculty of Humanities and Social Science, Burapa University*. Retrieved from <https://dspace.lib.buu.ac.th/handle/1234567890/4075> (In Thai)
- Wilson, T. D. (2000). Human Information Behaviour. *Informing Sciences*, 3(2), 49-55.

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้งานการพาณิชย์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของครู
ที่ใช้บริการช่วงสถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (COVID-19)

**Factors influencing the use of online transaction through social commerce of teachers
using service during the outbreak of coronavirus disease 2019 (COVID-19)**

ศรุดา ชัยสุวรรณ (Saruda Chaisuwan)¹

โชติวัน แยมขยาย (Chotiwan Yaemkhayai)²

ปิยนารถ ปิยาสิต (Piyanart Piyasatit)³

โชติกา วงษ์ชวลิตกุล (Chotika Vongchavalitkul)⁴

ทินกฤต ชัยสุวรรณ (Thinnakit Chaisuwan)⁵

Received: 2023-05-17

Revised: 2023-06-03

Accepted: 2023-06-12

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้งานการพาณิชย์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของครู 2) เพื่อศึกษาระดับการใช้งานการพาณิชย์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของครู และ 3) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้งานการพาณิชย์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของครูที่ใช้บริการช่วงสถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (COVID-19) ผู้มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล เป็นครูที่ใช้บริการช่วงสถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัส โคโรนา (COVID-19) จำนวน 503 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.60-1.00 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.982 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์

¹ ศษ.ด. (ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต) ผู้ช่วยศาสตราจารย์, คณะการจัดการการศึกษาเชิงสร้างสรรค์ สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์ ; Ph. D. ,Assistant Professor, School of Creative Educational Management, Panyapiwat Institute of Management, E-mail: sarudacha@pim.ac.th.

² M.TCSOL (Teaching Chinese to Speakers of Other Languages) อาจารย์ประจำ คณะการจัดการการศึกษาเชิงสร้างสรรค์ สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์ ; Lecturer, School of Creative Educational Management, Panyapiwat Institute of Management, Email: chotiwanayae@pim.ac.th

³ Litt.D. (Doctor of Literature), ผู้ช่วยศาสตราจารย์, คณะการจัดการการศึกษาเชิงสร้างสรรค์ สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์ ; Ph.D., Assistant Professor, School of Creative Educational Management, Panyapiwat Institute of Management, E-mail: piyanartpiy@pim.ac.th

⁴ ศษ.ด. (ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต) นักวิชาการอิสระ, Independent Scholar, E-mail: bbbbbb_27@hotmail.com

⁵ ว.ม.(วารสารศาสตรมหาบัณฑิต) นักวิชาการอิสระ และนักศึกษาลัทธิสุตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา; Independent Scholar and Doctoral Candidate in Ph.D. in Educational Administration, Graduate School, Nakhon Ratchasima Rajabhat University, E-mail : tk_chaisuwan@hotmail.com

สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้งาน การพาณิชย์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของ $\hat{Z}$ ครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือด้าน อิทธิพลของสังคม รองลงมาคือด้านการยอมรับการใช้งาน 2) การใช้งานการพาณิชย์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของครู โดย ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือด้านทัศนคติ รองลงมาคือด้านการตัดสินใจ 3) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการ ใช้งานการพาณิชย์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของครูที่ใช้บริการช่วงสถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (COVID-19) พบว่า ตัวแปร 4 ตัว มีความสัมพันธ์และส่งผลต่อการใช้งานการพาณิชย์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของครูอยู่ในระดับสูง โดย ค่าสัมประสิทธิ์พหุคูณเท่ากับ 0.846 และตัวแปรต่างๆ สามารถทำนายการใช้งานการพาณิชย์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของ ครูได้ร้อยละ 71.60 โดยตัวแปรที่สามารถทำนายการใช้งานการพาณิชย์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของครู อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01 ประกอบด้วย ความไว้วางใจ (X_3) อิทธิพลของสังคม (X_4) การยอมรับการใช้งาน (X_2) การรับรู้การใช้ งาน (X_1) โดยมีสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน ดังนี้
$$\hat{Z} = .754Z_3 + .459Z_4 + .346Z_2 + .314Z_1$$

คำสำคัญ : ปัจจัยที่มีอิทธิพล, การใช้งานการพาณิชย์, เครือข่ายสังคมออนไลน์, สถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา

Abstract

The purposes were as follows: 1) to study level of factors influencing the use of online transaction through social commerce of teachers, 2) to study level the use of online transaction through social commerce of teachers, and 3) to study factors influencing the use of online transaction through social commerce of teachers using service during the outbreak of coronavirus disease 2019 (COVID-19). The participants consisted of 503 teachers using service during the outbreak of coronavirus disease 2019 (COVID-19). The research instrument was questionnaire with rating scales, content validity index item-objective congruence (IOC) of the questionnaire was at 0.60 - 1.00, and Cronbach's alpha as 0.982. The statistical methods used to analyze data were mean, standard deviation, Pearson's product moment correlation, stepwise multiple regression analysis. The results were following: 1) The level of factors influencing the use of online transaction through social commerce of teachers was, as a whole and as individual aspect, at high level. The influence of social was rate the highest mean, followed by acceptance of using technology, 2) The level of the use of online transaction through social commerce of teachers was, as a whole and as an individual aspect, at high level. Attitude was rated the highest, followed by decision making, 3) Four factors were found related to the use of online transaction through social commerce of teachers using service during the outbreak of coronavirus disease 2019 (COVID-19) at very high level. Multiple correlation coefficient was at 0.846. The prediction of the use of online transaction through social commerce of teachers using service during the outbreak of coronavirus disease 2019 (COVID-19) made by variables was at 71.60 percent. Variables that can be used to predict the use of online transaction through social commerce of teachers using service during the outbreak of coronavirus disease 2019 (COVID-19) with statistical significance at 0.01 level were trust (X_3), the influence of social (X_4), acceptance of using technology (X_2) and perceived of use (X_1), respectively. The regression equation of standard scores was as follows:
$$\hat{Z} = .754Z_3 + .459Z_4 + .346Z_2 + .314Z_1$$

Keyword : Factors influencing, The use of online transaction, Social commerce, The outbreak of coronavirus disease 2019 (COVID-19)

บทนำ

ปลายปี พ.ศ. 2562 ทั่วโลกและประเทศไทยประสบกับวิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ซึ่งเป็นโรคอุบัติใหม่ที่แพร่กระจายอย่างรวดเร็วและเริ่มระบาดไปทั่วโลก องค์การอนามัยโลกได้ประกาศชื่อโรคนี้อย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 11 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2563 ว่า “Corona Virus Disease 2019” ต่อมาพบการแพร่ระบาดเป็นวงกว้างมากกว่า 100 ประเทศทั่วโลกในระยะเวลาอันรวดเร็ว สำหรับประเทศไทย ได้มีการประกาศให้โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นโรคติดต่ออันตรายตามพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. 2558 ที่ต้องมีการเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมโรคอย่างเข้มงวด (Sansupa et al., 2020) การแพร่ระบาดดังกล่าวบีบบังคับให้ทุกคนต้องปรับตัวเพื่อหลีกเลี่ยงการมีปฏิสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้อื่น การประกาศให้คนในประเทศต้องกักตัวทำงานที่บ้าน ซึ่งส่งผลให้บางคนต้องดัดแปลงเส้นทางเดินทางด้วยช่องทางใหม่ๆ หรือเปลี่ยนสายงานเปลี่ยนอาชีพ นอกจากนี้ การดำเนินชีวิตในแต่ละวันยังเปลี่ยนแปลงไปตั้งแต่เช้าจนถึง เช้านอน ต้องอยู่ในกรอบหรืออาณาบริเวณที่จำกัด ดังนั้นวิธีการที่จะติดต่อสื่อสารหรือช่องทางการซื้อขายต้องอาศัยช่องทางออนไลน์เป็นช่องทางที่สำคัญ ประสบการณ์ใหม่เกิดขึ้นโดยที่ไม่มีใครคาดการณ์มาก่อน หลากๆ ประเทศรวมถึงประเทศไทยต้องใช้มาตรการสกัดการแพร่ระบาด อาทิ การระงับ การเดินทางระหว่างประเทศ การรักษาระยะห่างทางสังคม (Social distancing) ตลอดจนการปิดเมือง และห้ามประชาชน ออกจากเคสสถาน หรือการล็อกดาวน์ (Lockdown) ส่งผลให้เศรษฐกิจหลายภาคส่วน ต้องหยุดชะงัก ไม่ว่าจะเป็นภาคการท่องเที่ยว ภาคบริการ ภาคการผลิต ต่อเนื่องจนถึงการส่งออก การบริโภค และการลงทุน เนื่องจากผู้ประกอบการ ตั้งแต่รายใหญ่ไปจนถึงรายย่อยจำนวนมากต้องหยุดดำเนินการ รวมถึงภาคการศึกษาที่จะต้องปิดสถานศึกษา ส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนเปลี่ยนมาใช้รูปแบบออนไลน์ (Online) มาแทนการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา

คงปฏิเสธไม่ได้ว่าเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเข้ามามีบทบาทสำคัญมากที่สุดในการติดต่อสื่อสาร การค้นหาข้อมูลในช่วงวิกฤตการณ์ดังกล่าว การนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการดำเนินชีวิต การทำงาน การจัดการธุรกิจ ตลอดจนการใช้ชีวิตและการทำงานของครูในสถานศึกษา สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (Electronic Transactions Development Agency, 2022) ได้นำเสนอข้อมูลล่าสุดปี 2022 พบว่า ประเทศไทยมีจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ต 54.5 ล้านคน คิดเป็นอัตราส่วนต่อประชากรทั้งหมดอยู่ที่ 77.8% และล่าสุดจากรายงานภาพรวมการใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทยจาก Digital 2023: Thailand โดย We Are Social ดิจิทัลเอเจนซี ได้เผยแพร่ข้อมูล ณ เดือนมกราคม 2023 ว่าประชากรอินเทอร์เน็ตของไทยมี 61.21 ล้านคน คิดเป็น 85.3% ของประชากรทั้งประเทศ (71.75 ล้านคน) เพิ่มขึ้น 0.2% จากตัวเลขในปี 2022 (We Are Social, 2023)

ยุควิถีใหม่ที่ผู้คนกำลังดำเนินชีวิตอยู่จะต้องมีการแสดงออกทางสังคม การอยู่ร่วมกันในโลกไซเบอร์ การเรียนรู้ที่ใช้เครื่องมือสมัยใหม่ในการทำงาน จนหลอมรวมกับเทคโนโลยีอย่างเป็นเนื้อเดียวกันในแต่ละวัน (Secretariat Office of the Teachers Council of Thailand, 2021) เกิดความสัมพันธ์กับรูปแบบการดำรงชีวิต ดังนั้นครูในยุควิถีใหม่จึงไม่ใช่เป็นเพียงสนับสนุนการเรียนรู้เฉพาะเรื่องที่เป็นพื้นฐานแบบเดิมแต่ต้องเน้นการพัฒนาทักษะดิจิทัล การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างชาญฉลาด ปลอดภัยและเหมาะสมอีกด้วย สิ่งที่ครูต้องตระหนักและให้ความสำคัญคือทักษะในการใช้สื่อและการเข้าถึงสังคมออนไลน์ โดยทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลหรือ Digital Literacy ได้แก่ การใช้คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ แท็บเล็ต โปรแกรมคอมพิวเตอร์ และสื่อออนไลน์มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดทั้งในการสื่อสาร การปฏิบัติงาน และการทำงานร่วมกัน

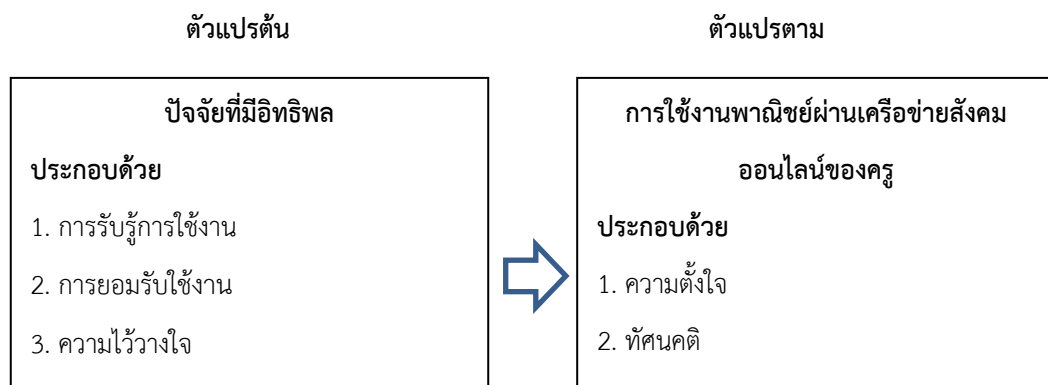
จากผลกระทบของการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) และความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศจะเห็นได้ว่าเครือข่ายสังคมออนไลน์ได้เข้ามามีบทบาทในวงการศึกษาเร็วขึ้น ทำให้เป็นช่องทางเลือกหนึ่งที่ทำให้เกิดความคล่องตัว ความสะดวกสบาย และความปลอดภัยในการเดินทางแม้กระทั่งการสมัครสอบโดยตรง จากเครือข่ายในวงจำกัดจนกระทั่งมีการแพร่กระจายจากหน่วยงานเล็ก ๆ ที่เชื่อมโยงกันจนเกิดเป็นสังคมออนไลน์ขนาดใหญ่ที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์กับวงการการศึกษา และบุคลากรที่สำคัญนั่นก็คือครูในสถานศึกษา เนื่องจากครูเป็นวิชาชีพที่มีบทบาทต่อการพัฒนาเยาวชนของประเทศ ซึ่งส่งผลต่อความเจริญมั่นคงของประเทศในอนาคต ด้วยเหตุผลสำคัญดังกล่าว จึงทำให้คณะผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้งานการพาณิชย์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของครูที่ใช้บริการช่วงสถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (COVID-19) รวมทั้งนำผลที่ได้จากการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์มาเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตลอดจนเพื่อนำข้อมูลมาใช้เป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาครูให้สามารถพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงรูปแบบ การทำงาน การเติบโตอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยี และการขยายวงกว้างของเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Candy, 2022) ซึ่งการเชื่อมโยงนี้ยังเกิดขึ้นได้ทุกที่ทุกเวลา ไม่เฉพาะแต่ในเวลาเรียนหรือที่โรงเรียน ดังนั้นสื่อสังคมออนไลน์เกิดขึ้นมากมายสามารถเปลี่ยนรูปแบบการดำเนินชีวิต การทำงานการประกอบธุรกิจและเศรษฐกิจโลก จึงเป็นความท้าทายอย่างมากต่อการรับมือกับเทคโนโลยีเปลี่ยนโลก

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้งานการพาณิชย์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของครูที่ใช้บริการช่วงสถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (COVID-19)
2. เพื่อศึกษาระดับการใช้งานการพาณิชย์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของครูที่ใช้บริการช่วงสถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (COVID-19)
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้งานการพาณิชย์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของครูที่ใช้บริการช่วงสถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (COVID-19)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้งานการพาณิชย์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของครูที่ใช้บริการช่วงสถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (COVID-19) จาก Kotler (2000); Robbins (2000); Venkatesh et al. (2003); Fishbein and Ajzen (2010); Chu and Chu (2011); Kim & Park (2013); Vasileiadis (2014); Chiu et al. (2017); Chen et al. (2018); Junveroad et al. (2021) ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ผู้มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล

ผู้มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูในสถานศึกษาที่ให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยสุ่มตัวอย่างแบบตามความสะดวก (Convenience Sampling) จำนวน 503 คน ทำการวิจัยรูปแบบเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้วิธีการเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้เครื่องมือแบบสอบถามออนไลน์ (Online Questionnaire) เป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล ระยะเวลาทำการเก็บข้อมูลในระหว่างเดือน กุมภาพันธ์ – มีนาคม พ.ศ. 2566

2. เครื่องมือที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ

2.1 ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามการวิจัยโดยแบ่งออกเป็น 4 ตอนดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเครื่องมือเป็นแบบเลือกตอบ (Check List) ตอนที่ 2 ศึกษาระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้งานการพาณิชย์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของครูที่ใช้บริการช่วงสถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (COVID-19) และตอนที่ 3 ศึกษาระดับการใช้งานการพาณิชย์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของครูที่ใช้บริการช่วงสถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (COVID-19) ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

2.2 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยดำเนินการหาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน และหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) อยู่ระหว่าง 0.60-1.00 และนำเครื่องมือไปทดลองใช้ (try-out) กับครูที่ไม่ใช่ผู้มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลจำนวน 30 คน และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) เป็นรายด้านและทั้งฉบับ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.982 ซึ่งถือว่าข้อคำถามที่ใช้สร้างมาตรวัดการใช้งานการพาณิชย์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์มีเกณฑ์ความเชื่อมั่นสูงมาก

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยทำการ เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างบนช่องทางออนไลน์ (Online Questionnaire) โดยมีครูที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด จำนวน 514 ฉบับ และเป็นแบบสอบถามที่ใช้ได้ 503 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 97.86

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean), ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ โดยการทดสอบความสัมพันธ์ด้วยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) และวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นส่วนใหญ่เป็นครู เพศหญิง จำนวน 348 คน คิดเป็นร้อยละ 69.20 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี 311 คน คิดเป็นร้อยละ 61.80 มีประสบการณ์ทำงานในสถานศึกษา มากกว่า 10 ปี จำนวน 260 คน คิดเป็นร้อยละ 51.70 ปฏิบัติงานในสถานศึกษาของรัฐ จำนวน 367 คน คิดเป็นร้อยละ 72.40 และสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้งานการพาณิชย์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของครูที่ใช้บริการช่วงสถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (COVID-19)

ผลการวิเคราะห์ระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้งานการพาณิชย์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของครูที่ใช้บริการช่วงสถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (COVID-19) โดยภาพรวมและรายด้าน ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้งานการพาณิชย์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของครูที่ใช้บริการช่วงสถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (COVID-19) โดยภาพรวมและรายด้าน

ด้านที่	ปัจจัยที่มีอิทธิพล (X)	Mean	S.D.	การแปลผล
1	ด้านการรับรู้การใช้งาน (X_1)	3.84	0.68	มาก
2	ด้านการยอมรับการใช้งาน (X_2)	3.89	0.70	มาก
3	ด้านความไว้วางใจ (X_3)	3.86	0.75	มาก
4	ด้านอิทธิพลของสังคม (X_4)	4.02	0.63	มาก
ภาพรวม		3.90	0.60	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้งานการพาณิชย์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (Mean = 3.90, S.D. = 0.60) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือด้านอิทธิพลของสังคม (Mean = 4.02, S.D. = 0.63) รองลงมาคือด้านการยอมรับการใช้งาน (Mean = 3.89, S.D. = 0.70) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านการรับรู้การใช้งาน (Mean = 3.84 S.D. = 0.68)

2. ผลการวิเคราะห์ระดับการใช้งานการพาณิชย์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของครูที่ใช้บริการช่วงสถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (COVID-19)

ผลการวิเคราะห์ระดับการใช้งานการพาณิชย์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของครูที่ใช้บริการช่วงสถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (COVID-19) โดยภาพรวมและรายข้อ ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ระดับการใช้งานการพาณิชย์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของครูที่ใช้บริการช่วงสถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (COVID-19) โดยภาพรวมและรายข้อ

ด้านที่	การใช้งานการพาณิชย์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของครู (Y)	Mean	S.D.	การแปลผล
1	ด้านความตั้งใจ (Y_1)	3.74	0.66	มาก
2	ด้านทัศนคติ (Y_2)	3.95	0.70	มาก
3	ด้านการตัดสินใจ (Y_3)	3.92	0.67	มาก
ภาพรวม		3.87	0.62	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า การใช้งานการพาณิชย์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของครูที่ใช้บริการช่วงสถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (COVID-19) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (Mean = 3.87, S.D. = 0.62) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือด้านทัศนคติ (Mean = 3.95, S.D. = 0.70) รองลงมาคือด้านการตัดสินใจ (Mean = 3.92, S.D. = 0.67) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านความตั้งใจ (Mean = 3.74, S.D. = 0.66)

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีอิทธิพลและการใช้งานการพาณิชย์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของครูที่ใช้บริการช่วงสถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (COVID-19)

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีอิทธิพลและการใช้งานการพาณิชย์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของครูที่ใช้บริการช่วงสถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (COVID-19) โดยภาพรวมและรายด้าน ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีอิทธิพลและการใช้งานการพาณิชย์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของครูที่ใช้บริการช่วงสถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (COVID-19)

Correlations					
	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	Y
X ₁	1				
X ₂	.721**	1			
X ₃	.754**	.753**	1		
X ₄	.607**	.622**	.647**	1	
Y	.680**	.705**	.754**	.753**	1

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

จากตารางที่ 3 เมื่อวิเคราะห์ผลความสัมพันธ์ระหว่างระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลและการใช้งานการพาณิชย์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของครูที่ใช้บริการช่วงสถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (COVID-19) โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านมีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทุกค่า มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ในระดับปานกลาง 0.680 ถึงระดับสูง 0.754 โดยด้านความไว้วางใจ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการใช้งานการพาณิชย์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของครูที่ใช้บริการช่วงสถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (COVID-19) สูงกว่าด้านอิทธิพลของสังคม ด้านการยอมรับการใช้งาน และด้านการรับรู้การใช้งาน

4. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้งานการพาณิชย์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของครูที่ใช้บริการช่วงสถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (COVID-19)

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้งานการพาณิชย์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของครูที่ใช้บริการช่วงสถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (COVID-19) โดยภาพรวมและรายด้าน ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณตามลำดับความสำคัญของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้งานการพาณิชย์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของครูที่ใช้บริการช่วงสถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (COVID-19)

Model	b	Std. Error	β	t	Sig.
1. ด้านความไว้วางใจ (X_3)	.626	.024	.754	25.701**	.000
2. ด้านอิทธิพลของสังคม (X_4)	.381	.027	.459	14.061**	.000
3. ด้านการยอมรับการใช้งาน (X_2)	.288	.031	.346	9.273**	.000
4. ด้านการรับรู้การใช้งาน (X_1)	.261	.032	.341	8.287**	.000
ค่าคงที่ (Constant) = 1.378					
R = 0.846; R² = 0.716; Adj R² = 0.714; F = 314.140; Std. Error Square = .33169; p-value = .000***					

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4 พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้งานการพาณิชย์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของครูที่ใช้บริการช่วงสถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (COVID-19) พบว่า ตัวแปร 4 ตัว มีความสัมพันธ์และส่งผลต่อการใช้งานการพาณิชย์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของครูอยู่ในระดับสูง โดยค่าสัมประสิทธิ์พหุคูณเท่ากับ 0.846 และตัวแปรต่างๆ สามารถทำนายการใช้งานการพาณิชย์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของครูได้ร้อยละ 71.60 โดยตัวแปรที่สามารถทำนายการใช้งานการพาณิชย์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ประกอบด้วย ความไว้วางใจ (X_3) อิทธิพลของสังคม (X_4) การยอมรับการใช้งาน (X_2) การรับรู้การใช้งาน (X_1) สามารถเขียนสมการพยากรณ์ได้ ดังนี้

สมการพยากรณ์โดยใช้คะแนนดิบ ได้แก่

$$\hat{Y} = 1.450 + .626 (X_3) + .381 (X_4) + .288 (X_2) + .261 (X_1)$$

สมการพยากรณ์โดยใช้คะแนนมาตรฐาน ได้แก่

$$\hat{Z} = .754Z_3 + .459Z_4 + .346Z_2 + .314Z_1$$

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้งานการพาณิชย์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของครูที่ใช้บริการช่วงสถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (COVID-19) สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้งานการพาณิชย์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือด้านอิทธิพลของสังคม รองลงมาคือด้านการยอมรับการใช้งาน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกลุ่มคนในสังคมรอบข้างส่งผลต่อการใช้งานการพาณิชย์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของครู ความประสงค์ของครูผู้ใช้งานการพาณิชย์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อจะได้เป็นที่ยอมรับของวงการศึกษาเดียวกันและกลุ่มคนรอบข้าง หรือใช้ตามกระแสสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของ Chaowutthikul (2022) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจใช้บริการแอปพลิเคชัน ALIST OPAC กรณีศึกษา สำนักทรัพยากรการเรียนรู้คุณหญิงหลง อรรถกระวีสุนทร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ พบว่า ด้านอิทธิพลทางสังคม ภาพรวมอยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด โดยข้อที่มีความสำคัญมากที่สุด ได้แก่ การใช้บริการผ่านแอปพลิเคชัน

ALIST OPAC จะทำให้ท่านดูทันสมัย ทันเทคโนโลยี รองลงมา ห้องสมุดมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมและสนับสนุนให้ท่านใช้บริการ ผ่านแอปพลิเคชัน ALIST OPAC และเพื่อน/คนรอบตัวของท่านสนับสนุนให้ท่านใช้บริการผ่าน แอปพลิเคชัน ALIST OPAC และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Nurittamont and Charoenkitthanalop (2018) ในเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับเทคโนโลยีและความตั้งใจใช้บริการชำระเงินของผู้บริโภครุ่นใหม่ด้วยโปรแกรมประยุกต์คิวอาร์โค้ดผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟน เนื่องจากภาพลักษณ์ทางสังคม เป็นความปรารถนาของบุคคลที่ต้องการได้รับการยอมรับจากบุคคลรอบข้าง และเป็นการที่ผู้ใช้เทคโนโลยีได้รับการยอมรับ ชื่นชม จากคนรอบตัว เพื่อน พี่น้อง และคนอื่นๆที่อยู่ในสภาพแวดล้อมเดียวกัน นอกจากนี้ Phuthong and Liangbumrung (2019) ยังได้วิจัยเรื่องอิทธิพลของความต้องการให้ตนเองดูดีทางสังคมและความต้องการทำธุรกรรมเชิงพาณิชย์ต่อความตั้งใจในการแบ่งปันข้อมูลและซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านแพลตฟอร์มโซเชียลคอมเมิร์ซของผู้บริโภคกลุ่มเจนเอเรชั่นวาย พบว่าความต้องการให้ตนเองดูดีทางสังคมเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความตั้งใจในการซื้อสินค้าออนไลน์ อีกทั้งงานวิจัยของ Chiu et al. (2017) พบว่า ตัวแปรทำนายทั้งหมดส่งผลต่อความตั้งใจในการใช้บริการเว็บไซต์ตัวแทนการท่องเที่ยว โดยอิทธิพลทางสังคม และทัศนคติในการใช้บริการส่งผลต่อความตั้งใจในการใช้บริการเว็บไซต์ตัวแทนการท่องเที่ยวอย่างมีนัยสำคัญในทิศทางบวกมากกว่ากระบวนการสร้างอิทธิพลทางสังคมได้ถูกนำมาใช้ ซึ่งลูกค้าจะเลือกบริการออนไลน์ที่เฉพาะเจาะจงตามคำแนะนำของผู้อื่นโดยเฉพาะผู้ที่ใช้บริการนี้เป็นประจำ และมีการรับรู้ในเชิงบวก และจากผลงานวิจัยครั้งนี้ ยังพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ย รองลงมาคือด้านการยอมรับการใช้งาน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านการรับรู้การใช้งาน อาจเนื่องมาจากการใช้งานการพาณิชย์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์มีบทบาทสูงในการใช้ช่องทางสื่อสังคมออนไลน์เพื่อซื้อขายสินค้าและบริการ การทำธุรกรรมทางการเงินจนได้รับการยอมรับอย่างรวดเร็ว ทั้งในเรื่องของความสะดวก ความรวดเร็วทันใจเนื่องจากการพาณิชย์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ได้รับการพัฒนาในปัจจุบันและอนาคตจะแตกต่างจากที่ผ่านมาเนื่องจากนวัตกรรม ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องทั้งในด้านเทคโนโลยี เพราะแพลตฟอร์มหลัก ๆ เพิ่มคุณสมบัติและบริการใหม่ ๆ ในมิติผู้ใช้บริการในสื่อสังคมออนไลน์อยู่ตลอดเวลา ครอบคลุมผู้บริโภคที่มีความแตกต่าง และหลากหลายสอดคล้องกับความตั้งใจหรือ ความสนใจของครุในใช้งานการพาณิชย์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ สอดคล้องกับแนวคิดของ Ifinedo and Scotia (2018) ที่เสนอว่า เว็บไซต์เครือข่ายสังคมได้สร้างความก้าวหน้าอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อนในการสื่อสาร โดยการเพิ่มขีดความสามารถให้ผู้คนในสังคมในฐานะเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย คนส่วนใหญ่จึงใช้เว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ ซึ่งเป็นวิธีการสื่อสารหลักทั้งในปัจจุบัน และอนาคต นอกจากนี้งานวิจัยของ Techakasamsuk and Park (2022) ที่วิจัยเรื่องการยอมรับเทคโนโลยี และการสื่อสารการตลาดดิจิทัลที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อรองเท้าออนไลน์ของผู้บริโภค Generation X ในเขตกรุงเทพมหานครพบว่า การยอมรับเทคโนโลยี โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. การใช้งานการพาณิชย์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของครุที่ใช้บริการช่วงสถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัส โควิด-19 (COVID-19) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือด้านทัศนคติ รองลงมาคือด้านการตัดสินใจ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านความตั้งใจ อาจเนื่องมาจาก ในปัจจุบันเทคโนโลยีในการใช้งานการพาณิชย์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์มีความพัฒนาเป็นอย่างมากเพราะ เข้าถึงวิถีชีวิตประจำวันในทุก ๆ ด้าน ช่วยให้การดำเนินชีวิตสะดวกสบายมากขึ้น มีความหลากหลาย และขั้นตอนในการใช้งานการพาณิชย์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ไม่เป็นที่น่ากังวล จึงทำให้ครุเกิดทัศนคติที่ดี สอดคล้องกับ Junveroad et al. (2022) ที่เสนอแนวคิดที่ว่าทัศนคติเกิดขึ้นจากจิตใจ ความรู้สึกนึกคิด ความคิดเห็น การตีความ ภูมิหลังที่มีต่อการเปิดรับข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ส่งผลให้แต่ละบุคคลมีข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ แตกต่างกันไป ทำให้ความรู้สึก ความคิดเห็น ด้านทัศนคติมีแตกต่างกันไปด้วยตามความคิดของแต่ละบุคคล ด้วยเหตุนี้ทัศนคติของผู้บริโภคเกี่ยวกับการรับสื่อสังคมออนไลน์ต่อความตั้งใจที่จะบริโภคสินค้าหรือบริการจึงมีผลอย่างมากในการยอมรับหรือปฏิเสธสื่อสังคมออนไลน์ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Luangsoontorn (2021) เรื่องการศึกษาทัศนคติของการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี พบว่าทัศนคติของการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน และงานวิจัยของ Saributr et al. (2021) พบว่า ตัวแปรคุณค่าการรับรู้ ทัศนคติ มีอิทธิพลต่อความตั้งใจใช้ระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ออนไลน์-ออฟไลน์ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และพบว่า ตัว

แปรทัศนคติมีอิทธิพลส่งผ่านในความสัมพันธ์ระหว่าง ตัวแปรคุณค่าการรับรู้ และตัวแปร ความตั้งใจใช้ระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์-ออฟไลน์

3. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้งานการพาณิชย์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของครูที่ใช้บริการช่วงสถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (COVID-19) พบว่า ตัวแปร 4 ตัว มีความสัมพันธ์และส่งผลต่อการใช้งานการพาณิชย์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของครูอยู่ในระดับสูง โดยค่าสัมประสิทธิ์พหุคูณเท่ากับ 0.846 และตัวแปรต่างๆ สามารถทำนายการใช้งานการพาณิชย์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของครูได้ร้อยละ 71.60 โดยตัวแปรที่สามารถทำนายการใช้งานการพาณิชย์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ประกอบด้วย ความไว้วางใจ อิทธิพลของสังคม การยอมรับการใช้งาน การรับรู้การใช้งาน อาจเนื่องมาจาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูมีความกังวลต่อการติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ที่ต้องการหลีกเลี่ยงการออกจากบ้าน และไปในที่ชุมชนหลีกเลี่ยงโอกาสในการติดเชื้อ และการสนับสนุนของภาครัฐที่ประกาศมาตรการปิดเมือง (Lockdown) ทำให้มีความวิตกกังวลมากยิ่งขึ้น จึงหลีกเลี่ยงการสั่งซื้อสินค้า / บริการโดยวิธีการที่เคยใช้คือซื้อโดยตรงจากผู้ขาย / บริการ โดยมีความกังวลว่าอาจมีเชื้อปนเปื้อนมากับสินค้า โดยครูมีวิธีการลดความเสี่ยงโดยการสั่งซื้อสินค้า / บริการการใช้งานการพาณิชย์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ซึ่งมีความหลากหลาย และเป็นวิธีที่ได้รับการนิยมนมากที่สุด รวมถึงการลดและหลีกเลี่ยงการสัมผัสกับผู้ขาย / ผู้บริการโดยตรง รวมถึงเป็นการให้ความร่วมมือกับภาครัฐในการปฏิบัติตามมาตรการรักษาระยะห่างทางสังคม (Social Distancing Measurement) ด้วยเหตุผลดังกล่าวส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการมากยิ่งขึ้นและยังมีความสะดวกในด้านการเดินทางและความรวดเร็วผู้บริโภคมองมีความไว้วางใจมากเท่าไรก็ยิ่งมีความตั้งใจซื้อสินค้าสูงขึ้นเท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับ การศึกษาของ Detnakarin et al. (2022) ที่ศึกษาบทบาทความไว้วางใจของผู้ซื้อที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าใน ตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ผลการวิจัยค้นพบว่า ความไว้วางใจของผู้ซื้อที่มีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อความตั้งใจซื้อในบริบทของตลาดกลางพาณิชย์ อิเล็กทรอนิกส์ และผลงานวิจัยของ Pinyahan (2019) ที่พบว่าความไว้วางใจส่งผลเชิงบวกต่อความตั้งใจของผู้บริโภคที่ใช้บริการซื้อเครื่องสำอางผ่านแอปพลิเคชันในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ซึ่งมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความไว้วางใจอยู่ในระดับที่มาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Pattanayanon (2018) ที่ศึกษาวิจัยอิทธิพลของครอบครัวที่มีผลต่อพฤติกรรมการบริโภคสินค้าฟุ่มเฟือยของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า บุคคลรอบข้างมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าฟุ่มเฟือยอย่างมีนัยสำคัญในด้านเวลาที่ใช้ในการตัดสินใจซื้อราคาของสินค้า และการยินยอมจ่ายเงิน และงานวิจัยของ Singkham and Rodpon (2022) ที่วิจัยพบว่า การยอมรับเทคโนโลยีที่มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคเจนเนอเรชันเอ็กซ์ มีจำนวน 4 ปัจจัย ได้แก่ ด้านการรับรู้ความเข้าใจได้ ด้านการรับรู้ทรัพยากรทางการเงิน ด้านการรับรู้ความเสี่ยงด้านความปลอดภัย และด้านการรับรู้ความไว้วางใจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Pinyahan (2019) ที่พบว่าการรับรู้ประโยชน์ส่งผลเชิงบวกต่อความตั้งใจของผู้บริโภคที่ใช้บริการซื้อเครื่องสำอางผ่านแอปพลิเคชันในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ซึ่งมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการรับรู้ประโยชน์อยู่ในระดับที่มาก คือ แอปพลิเคชันช่วยให้ท่านซื้อเครื่องสำอางได้เร็วขึ้น ตามด้วยแอปพลิเคชันเพิ่มประสิทธิภาพในการหาเครื่องสำอางที่ต้องการได้ง่ายขึ้น ตามด้วยแอปพลิเคชันทำให้ท่านได้รับสินค้าอย่างรวดเร็ว

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1.1 จากผลการศึกษารั้้งนี้ จะเห็นได้ว่าความไว้วางใจ มีอิทธิพลต่อการใช้งานการพาณิชย์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของครูมากที่สุดสามารถนำผลการวิจัยไปศึกษาต่อเพื่อเป็นแนวทางการป้องกันหรือพฤติกรรมการเลือกการใช้งาน การพาณิชย์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของครูในปัจจุบัน และสามารถนำผลวิจัยที่ได้ไปใช้ในการป้องกันวางแผนให้ครูในฐานะผู้ใช้ (User) มีทักษะให้สามารถใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างปลอดภัยและเพื่อหลีกเลี่ยงผลกระทบที่ครูจะได้รับ

1.2 จากผลการศึกษารั้้งนี้ จะเห็นได้ว่าการรับรู้การใช้งานมีอิทธิพลต่อการใช้งานการพาณิชย์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของครูน้อยที่สุดสามารถนำผลการวิจัยไปศึกษาต่อเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาครูในยุคชีวิตวิถีใหม่เพื่อเป็นการสร้างโอกาสให้ครูได้

ฝึกฝนตนเองในรูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย เพิ่มพูนความรู้ของครูให้มีคุณภาพ สามารถสร้างสรรค์นวัตกรรม และการเป็นพลเมืองดิจิทัลซึ่งครูวิถีใหม่สามารถพัฒนาตนเองได้โดยการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ให้เป็นการศึกษาตลอดชีวิต (Lifelong Learning) เพื่อให้มีความรู้เกี่ยวกับทักษะในการใช้ดิจิทัลอย่างชาญฉลาดและเท่าทันดิจิทัลที่เหมาะสมในยุคของสังคมออนไลน์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยนี้ ศึกษาเฉพาะตัวแปรการรับรู้การใช้งาน การยอมรับการใช้งาน ความไว้วางใจและอิทธิพลทางสังคม ดังนั้นเพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยหรือตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการใช้งานการพาณิชย์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ อาจศึกษาตัวแปรอื่นที่น่าสนใจและอาจส่งผลต่อการใช้งานการพาณิชย์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์

2.2 ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานที่ต่างกัน จึงควรศึกษาในกลุ่มครูที่มีเจเนอเรชันที่แตกต่าง เนื่องจากกลุ่มเจเนอเรชันจะมีพฤติกรรมและรูปแบบการใช้ชีวิตที่เติบโตและเป็นไปตามบริบทของช่วงเวลาที่มัลักษณะเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี และสภาพสิ่งแวดล้อมแบบหนึ่ง ครูในแต่ละเจเนอเรชันต่างมีพฤติกรรม ความคิด ทักษะคติ รวมถึงค่านิยมที่ต่างกัน

เอกสารอ้างอิง

- Candy, P.C. (2022). *Lifelong learning and information literacy. White paper prepared for UNESCO. Lifelong learning and information literacy*. Retrieved from [https://www.nclis.gov/libinter/infolitconf & meet/candy-paper](https://www.nclis.gov/libinter/infolitconf&meet/candy-paper).
- Chaowutthikul, P. (2022). *A Study of Factors Influencing Intention to Use ALIST OPAC Application: A case study of Khunying Long Athakravisunthorn Learning Resources Center Prince of Songkla University*. A Minor Thesis Submitted in Partial Fulfillment of Requirements for the Degree of Master of Business Administration, Prince of Songkla University, Songkhla (In Thai)
- Chen, Y. M., Hsu, T. H., & Lu, Y. J. (2018). Impact of flow on mobile shopping intention. *Journal of Retailing and Consumer Services*, 41, 281–287.
- Chiu, Y. C., Cheng, F. T., & Huang, H. C. (2017). Developing a factory-wide intelligent predictive maintenance system based on industry 4.0. *Journal of the Chinese Institute of Engineers*, 40(7), 562-571.
- Chu, A. Z. C. & Chu, R. J. C. (2011). The intranet's role in newcomer socialization in hotel industry in Taiwan-technology acceptance model analysis. *The International Journal of Human Resource Management*, 22(5), 1163-1179.
- Detnakarin, S., Yincharoen, T., and Arrayayarn, A. (2022). The Role of Buyer's Trust Influencing Purchase Intention in the Electronic Marketplace. *Modern Management Journal*. 20(1), 28-43. (In Thai)
- Electronic Transactions Development Agency. (2022). *Thailand Internet User Behavior 2022*. Bangkok: Ministry Digital Economy and Society. (In Thai)
- Fishbein, M., and Ajzen, I. (2010). *Predicting and changing behavior : the reasoned action approach*.

- New York: Psychology Press.
- Ifinedo, P., & Scotia, N. (2018). Roles of organizational climate, social bonds, and perceptions of security threats on IS security policy compliance intentions. *Information Resources Management Journal*, 31(1), 53-82.
- Junveroad, V., Kitiwong, S., Dilokwutthisit, P., and Nontanaprakit., W. (2021). Components of social media use for business: Concept and theory perspective. *NRRU Community Research Journal*. 15(2), 13-26. (In Thai)
- Kim, S., & Park, H. (2013). Effects of various characteristics of social commerce (s-commerce) on consumers' trust and trust performance. *International Journal of Information Management*, 33(2). 318-332.
- Kotler, P. (2000). *Marketing Management: The Millennium Edition*. Person Prentice Hall, Upper Saddle River, New Jersey : Prentice Hall.
- Luangsoontorn, K. (2021). A Study of Attitude towards Using Online Social Networks of Dhonburi Rajabhat University's Students. *Dhonburi Rajabhat University Journal*. 15(1), 104-121. (In Thai)
- Nurittamont, W. and Charoenkitthanalap, S. (2018). The Factors Influence On Technology Acceptance And Using Service Intention For Payment Of Young Consumers By Qr Code Application Trough Smart Phone. *The Journal of Social Communication Innovation*. 6(2), 40-50. (In Thai)
- Pattanayanon, P. (2018). The research examined the influence of surrounding people on the purchase behaviour. *Kasem Bundit Journal*. 19(1), 10-18. (In Thai)
- Phuthong, T and Liangbumrung, S. (2019). Influences of Social Desire and Commercial Desire on Sharing and Online Purchase Intention through Social Commerce Platform of the Generation Y Consumer. *Humanities, Social Sciences and arts*. 12(3), 304-339. (In Thai)
- Pinyahan A. (2019). *Factors Affecting Consumers' Intention to Purchase Cosmetics through Application in Bangkok and Its Vicinity*. Independent Study, Master of Business Administration, Graduate School, Bangkok University, Pathum Thani. (In Thai)
- Robbins, S. P. (2000). *Organizational behavior*. 9th . New Jersey: Prentice Hall.
- Sansupa, K, Kongkranphan, U, Sucaromana, U, and Nantasen, P. (2020). The Adjustment of Undergraduate Student in Pandemic Covid-19. *Journal of MCU Humanities Review*. 6(2), 83-97. (In Thai)
- Saributr, S, Hirankitti, P, Nilapornkul, N, Chaturongakul, D, Jathuwarodom, A, and Poolmuangrat, P. (2021). Factors affecting the intention to use O2O E-Commerce in communities' products purchasing of generation Y customer. *RMUTT Global Business and Economics Review*. 16(2), 65-88. (In Thai)
- Secretariat Office of the Teachers Council of Thailand. (2021). *Power of Thai Teacher With Mai Smart, knowledgeable, digital*. Bangkok: Secretariat Office of the Teachers Council of Thailand. (In Thai)
- Singkham, K and Rodpon, P. (2022). The Effect of Technology Acceptance on Purchase Intention of Online Products of Generation-X Consumers. *Journal of Management Science Research, Surindra Rajabhat University*. 6(2), 60-74. (In Thai)

- Techakasamsuk, C. and Park, T. (2022). Technology Acceptance and Digital Marketing Communication Affecting Decision to Purchase Shoes through Online Channels of Generation X Customers in Bangkok. *Journal of Business Administration and Languages (JBAL)*. 10(1X, 66-79. (In Thai)
- Vasileiadis, A. (2014). Security Concerns and Trust in the Adoption of M-Commerce. *Social Technologies*, 4(1), 179-191.
- Venkatesh, V., Morris, M.G., Davis, G.B., and Davis, F.D. (2003). User Acceptance of Information Technology: Towards a Unified View. *MIS Quarterly*, 27, 425-478.
- We Are Social. (2023). *Digital 2023: Thailand*. Retrieved from <https://datareportal.com/reports/digital-2023-thailand>. (In Thai)

การวิเคราะห์บรรณมิติงานวิจัยเกี่ยวกับสมุนไพรที่ใช้ในเครื่องสำอาง¹ A Bibliometric Analysis of Researches on Medicinal Plants for Cosmetics

เยาวลักษณ์ ลีชน (Yaovalak Leechon)²

มาลี กาบมาลา (Malee Kabmala)³

Received: 2023-05-27

Revised: 2023-06-13

Accepted: 2023-06-21

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเชี่ยวชาญด้านสมุนไพรที่ใช้ในเครื่องสำอางของนักวิจัย หน่วยงานวิจัย ประเทศ และแหล่งวารสารที่ได้รับการอ้างอิงงานวิจัยในฐานข้อมูลสโกปัส ด้วยวิธีวิจัยการวิเคราะห์บรรณมิติ เอกสารที่นำมาวิเคราะห์เป็นบทความวิจัยเกี่ยวกับสมุนไพรที่ใช้ในเครื่องสำอาง ตีพิมพ์ในช่วงปี ค.ศ. 2004-2022 จำนวน 741 รายการ เครื่องมือที่ใช้วิจัยครั้งนี้ คือ โปรแกรมบรรณมิติ โดยผลการศึกษาค้นคว้าเป็น 2 ส่วนดังนี้ ส่วนแรก ผลการสืบค้นงานวิจัย พบว่าปี ค.ศ. 2020 และ 2022 มีจำนวนงานวิจัยเกี่ยวกับสมุนไพรที่ใช้ในเครื่องสำอางเพิ่มขึ้นตามลำดับอย่างมีนัยสำคัญ ส่วนที่สอง ผลการวิเคราะห์บรรณมิติ ได้แก่ สภาพทั่วไปของเอกสารงานวิจัย พบว่าพื้นที่ของหน่วยงานที่ศึกษาวิจัย และประเทศที่ได้รับการอ้างอิงในงานวิจัยส่วนใหญ่มาจากประเทศสาธารณรัฐอินเดีย สาธารณรัฐอิสลามอิหร่าน สาธารณรัฐอินโดนีเซีย และสหพันธรัฐมาเลเซีย ซึ่งมีวัฒนธรรมการใช้สมุนไพร และประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม ทั้งหน่วยงานภาครัฐมีการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรหรือผลิตภัณฑ์ฮาลาล ทำให้พื้นที่ดังกล่าวได้รับการอ้างอิงด้านสมุนไพรที่ใช้ในเครื่องสำอางมากที่สุดถึง 1,753 ครั้ง

คำสำคัญ: การวิเคราะห์บรรณมิติ สมุนไพร เครื่องสำอาง

¹บทความจากปริญญาพนธ์สารสนเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น: Article from Department of Information Science, Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University

²นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น: Master's degree student, Department of Information Science, Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University, E-mail: ayowwalak@gmail.com

³รองศาสตราจารย์ สาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น: Associate Professor, Department of Information Science, Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University, E-mail: malee_ka@kku.ac.th

Abstract

The purpose of this research was to examine the researcher's expertise in medicinal plants for cosmetics, research agencies, countries, and journal sources that have been cited, which had been previously published in the Scopus database by employing Bibliographic Analysis Method. The analyzed papers were research articles on medicinal plants for cosmetics, and which were published between 2004-2022. A total of 741 items were found. The analytical tool was the Bibliometrix program. The research findings were divided into 2 parts. Firstly, according to the findings of the related research studies between 2020 and 2022, there was a significant increase in the number of research studies on medicinal plants for cosmetics. Secondly, the results of the biometric analysis were from the general information in the research studies, it was found that the areas of the research agencies and the referenced countries had generally been Republic of India, Iran, Republic of Indonesia, and Malaysia. These are areas in which the cultures are associated with the use of medicinal plants and the majority of the population professes Islam. In addition, the governmental agencies in these countries promote the research and development of herbal products or Halal products, contributing to the most referenced areas in which medicinal plants for cosmetics, 1,753 times.

Keyword: Bibliometric Analysis, Medicinal Plants, Cosmetics

บทนำ

สมุนไพรที่ใช้ในเครื่องสำอาง เป็นกลุ่มที่มีศักยภาพมากที่สุดในอุตสาหกรรมสมุนไพร (Global Industry Analysts, Inc., 2015) เนื่องจากแนวโน้มการใช้สมุนไพรกำลังเป็นที่นิยมอย่างมากทั่วโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศสหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป และประเทศในเอเชีย (Kasikorn Research Center, 2021) โดยมูลค่าสมุนไพรในอุตสาหกรรมโลกและอุตสาหกรรมไทย มีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง ข้อมูลจาก Euromonitor International (2021) รายงานว่าในปี พ.ศ. 2564 มูลค่าค้าปลีกสมุนไพรในอุตสาหกรรมโลก (Retail Value RSP) ขยายตัวเพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้า ร้อยละ 4.46 สำหรับอุตสาหกรรมไทยมีมูลค่าสินค้าสมุนไพรอยู่ในอันดับ 8 ของโลก รองลงมาจาก จีน สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ เยอรมนี อิตาลี และได้หวัน โดยประเทศจีนเป็นกลุ่มผู้ผลิตและผู้ส่งออกสมุนไพรรายใหญ่ของโลก ทั้งนี้คาดการณ์ว่าในปี พ.ศ. 2566 มูลค่าสมุนไพรในอุตสาหกรรมโลกและไทย จะมีอัตราการขยายตัวในแต่ละปีเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าร้อยละ 20 ซึ่งนับว่าเป็นอัตราการเติบโตที่ค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับอุตสาหกรรมอื่นๆ (Trade Policy and Strategy Office, 2022) ส่วนหนึ่งเป็นผลจากการเติบโตอย่างต่อเนื่องของสมุนไพรที่ใช้ในเครื่องสำอางโลก (Thai Cosmetic Manufacturers Association, 2021)

สถานการณ์สมุนไพรในประเทศไทย และกระแสความนิยมสมุนไพรทำให้ธุรกิจการค้าสมุนไพรประเภทยา อาหารเสริมสุขภาพ สมุนไพรที่ใช้ในเครื่องสำอาง ตลอดจนเครื่องสำอางสมุนไพร เติบโตสร้างรายได้อย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งสมุนไพรที่ใช้ในเครื่องสำอางในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา มีการขยายตัวอย่างรวดเร็วทั้งทางด้านผู้ประกอบการและจำนวนผู้บริโภคที่เพิ่มขึ้น ส่งผลให้สมุนไพรที่ใช้ในเครื่องสำอางได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (Agricultural Research Development Agency, 2020) โดยมีปัจจัยหนุนสำคัญคือ แนวโน้มการบริโภคของคนรุ่นใหม่ที่นิยมใช้สมุนไพรเป็นทางเลือกในการดูแลสุขภาพ โดยมองว่าปลอดภัยและมาจากธรรมชาติ รวมถึงนโยบายของภาครัฐที่ส่งเสริมผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับสมุนไพรผ่านแผนแม่บทการพัฒนาสมุนไพรปี 2560-2564 (Master Plan Thai Herbs Issue 1, 2017) และการส่งเสริมการวิจัยสมุนไพรที่ใช้ในเครื่องสำอางที่มีงานวิจัยค่อนข้างมาก แต่เป็นการวิจัยเฉพาะเรื่องตามความสนใจของนักวิจัย

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในต่างประเทศ พบว่ามีการวิเคราะห์บรรณมิติเกี่ยวกับงานวิจัยด้านยาจากสมุนไพรเพื่อรักษาโรคต่างๆ ได้แก่ Seo & Park (2022); Young Kang & Kim (2021); Nursuhaila Ridzuan & Fauzi (2019) เอกสารที่นำมาวิเคราะห์เป็นบทความวิจัยภาษาอังกฤษ จากฐานข้อมูล Web of Science และ Scopus ด้วยโปรแกรม VOSViewer และวิเคราะห์ปีที่พิมพ์ ประเทศที่พิมพ์ วารสาร งานวิจัย ผู้แต่ง สถาบันในเครือ คำหลัก และแนวโน้ม

การวิจัย และจากการสำรวจงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศไทยจากระบบฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์กลางของประเทศไทย (ThaiJo) ซึ่งพบงานวิจัยที่ใช้เทคนิคการวิเคราะห์บรรณมิติยังมีจำนวนไม่มากนัก โดยส่วนใหญ่พบว่าเนื้อหา 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการวิเคราะห์ศักยภาพของงานวิจัย Pitithanabodee, N. (2021) ศึกษาการอ้างอิงทรัพยากรเว็บในบทความวิจัยที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่ตีพิมพ์ในวารสารไทย ด้านศักยภาพของสถาบัน Hotrawaisaya, C., & Chumkad, K. (2021) ศึกษาทิศทางการวิจัยของวิทยาลัยโลจิสติกส์และซัพพลายเชน มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา และ Nakornthap, P. (2016) ศึกษาบทความงานวิจัยของอาจารย์วิทยาลัยปิโตรเลียมและปิโตรเคมี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จากฐานข้อมูล Scopus และ Web of Science ในช่วงเวลา พ.ศ. 2539-2557 และด้านภาคธุรกิจ Naree, P. (2022) ศึกษาบรรณมิติของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบรนด์ภายในองค์กรที่ปรากฏอยู่ในฐานข้อมูล Scopus

จากข้อมูลสมุนไพรรูที่ใช้ในเครื่องสำอางของสถานการณอุตสาหกรรมสมุนไพรโลก และประเทศไทย อีกทั้งข้อมูลจากการทบทวนงานวิจัยที่ผ่านมา อย่างไรก็ตามข้อมูลการวิเคราะห์ถึงรายละเอียดแหล่งเชี่ยวชาญสมุนไพรที่ใช้ในเครื่องสำอางที่เป็นประโยชน์ต่อนักวิจัยยังพบจำนวนไม่มาก ซึ่งการวิเคราะห์บรรณมิติเป็นแนวทางหนึ่งที่ใช้สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลบรรณานุกรมเพื่อแสดงสารสนเทศด้านแหล่งผลิตและตีพิมพ์งานวิจัย ประเทศ และนักวิจัย

ด้วยเหตุนี้การศึกษาด้านบรรณมิติ จึงมีความสำคัญที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศ หน่วยงานและนักวิจัยที่เป็นผู้เชี่ยวชาญ ปัจจุบันการศึกษาวิจัยและทิศทางการพัฒนาสมุนไพรที่ใช้ในเครื่องสำอางที่ผ่านมามีผลงานวิจัยค่อนข้างมาก แต่ทว่าสารสนเทศเกี่ยวกับแหล่งผลิตและตีพิมพ์ผลงานวิจัย นักวิจัย หน่วยงานวิจัยหรือสถาบันวิจัย และประเทศที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนางานวิจัยเกี่ยวกับสมุนไพรที่ใช้ในเครื่องสำอางยังพบจำนวนไม่มาก ดังนั้นการใช้วิธีวิเคราะห์บรรณมิติงานวิจัยเกี่ยวกับสมุนไพรที่ใช้ในเครื่องสำอางจากฐานข้อมูล Scopus จะช่วยให้ได้สารสนเทศที่แสดงการศึกษาและงานวิจัยด้านสมุนไพรที่ใช้ในเครื่องสำอางจากทั่วโลก ทั้งในด้านของนักวิจัยที่ความเชี่ยวชาญ หน่วยงานวิจัยที่ศึกษาวิจัยด้านสมุนไพรที่ใช้ในเครื่องสำอาง ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสมุนไพรที่ใช้ในเครื่องสำอางจะให้การสนับสนุนการพัฒนางานวิจัยและส่งเสริมธุรกิจสมุนไพรที่ใช้ในเครื่องสำอางในประเทศไทยต่อไป นอกจากนี้นักวิจัยยังสามารถแสวงหาความร่วมมือในการวิจัยกับนักวิจัยที่มีความเชี่ยวชาญจากหน่วยงานอื่นทั้งในประเทศและต่างประเทศในประเด็นที่เกี่ยวข้องร่วมกันเพื่อพัฒนางานวิจัยสมุนไพรที่ใช้ในเครื่องสำอาง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความเชี่ยวชาญด้านสมุนไพรที่ใช้ในเครื่องสำอางของนักวิจัย หน่วยงานวิจัย ประเทศ และแหล่งวารสารที่ได้รับการอ้างอิงงานวิจัย จากฐานข้อมูล Scopus โดยใช้วิธีการวิเคราะห์บรรณมิติ

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์บรรณมิติ เอกสารที่ใช้ศึกษาคือเอกสารงานวิจัยเกี่ยวกับสมุนไพรที่ใช้ในเครื่องสำอางในรูปแบบบทความวิจัย (Research article) ตีพิมพ์ในช่วงปี ค.ศ. 2004-2022 เพื่อให้ทราบถึงนักวิจัย หน่วยงานวิจัย ประเทศ และแหล่งวารสารที่ได้รับการอ้างอิงงานวิจัยสมุนไพรที่ใช้ในเครื่องสำอางในช่วง 18 ปีย้อนหลัง โดยใช้วิธีการวิเคราะห์บรรณมิติของ Zupic & Cater (2015) มี 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดวัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์บรรณมิติ โดยงานวิจัยนี้มุ่งเน้นการศึกษาความเชี่ยวชาญด้านสมุนไพรที่ใช้ในเครื่องสำอางของนักวิจัย หน่วยงานวิจัย ประเทศ และแหล่งวารสารที่ได้รับการอ้างอิงงานวิจัย โดยใช้วิธีการวิเคราะห์รายการอ้างอิง (Citation analysis)

2. การรวมบรรณานุกรม (Compiling the bibliometric data) ผู้วิจัยใช้ข้อมูลบรรณานุกรมจากฐานข้อมูล Scopus โดยใช้ “Medicinal Plants” And “Cosmetics” เป็นคำค้นสำหรับสืบค้นข้อมูลจากรายการหัวเรื่องและคำสำคัญ โดยเลือกเฉพาะบทความวิจัยภาษาอังกฤษที่ตีพิมพ์ในช่วงปี ค.ศ. 2004-2022 เพื่อให้ทราบถึงนักวิจัย หน่วยงานวิจัย ประเทศ และแหล่งวารสารที่ได้รับการอ้างอิงงานวิจัยสมุนไพรที่ใช้ในเครื่องสำอางในช่วง 18 ปีย้อนหลัง จากการสำรวจเบื้องต้นในฐานข้อมูล Scopus พบว่าช่วงเวลาดังกล่าวเป็นช่วงที่เริ่มมีจำนวนผลงานวิจัยตีพิมพ์อย่างต่อเนื่อง และเป็นช่วงที่นักวิจัยผลิตผลงานวิจัยเกี่ยวกับสมุนไพรที่ใช้ในเครื่องสำอางมากที่สุด ซึ่งสามารถสะท้อนได้ถึงความสนใจของนักวิจัยที่จะมุ่งศึกษาวิจัยสมุนไพรที่ใช้ในเครื่องสำอางในช่วงเวลาดังกล่าว

3. การวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis)

3.1 การทำความสะอาดข้อมูล (Data Cleansing) โดยนำรายการคัดกรองได้จากฐานข้อมูล Scopus มาตรวจสอบความซ้ำซ้อนและคัดแยกรายการที่ซ้ำซ้อนออกไป ตรวจสอบรูปแบบข้อมูลให้เป็นแนวทางเดียวกัน การตรวจสอบคำสำคัญ (Keyword) ให้เป็นแนวทางเดียวกัน ถ้าหากคำสำคัญใดที่ไม่อยู่ในกลุ่มจะทำการคัดแยกออก เช่น คำสำคัญต้องอยู่ในกลุ่ม “พืชสมุนไพร” เท่านั้น แล้วบันทึกเป็นไฟล์ดิจิทัลที่อยู่ในรูปแบบที่สามารถนำเข้าสู่กระบวนการวิเคราะห์ด้วยซอฟต์แวร์ในขั้นต่อไปได้

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูลบรรณมิติ ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกใช้โปรแกรม Bibliometrix ที่พัฒนาโดย Aria & Cuccurullo (2017) ซึ่งเป็นเครื่องมือช่วยสนับสนุนงานวิจัยเชิงปริมาณ ด้านบรรณมิติ (Bibliometric) ที่มีความสามารถในการนำเข้าข้อมูลบรรณานุกรมและเปลี่ยนให้อยู่ในรูปแบบภาษาอาร์ (R) สำหรับวิเคราะห์บรรณมิติ (Bibliometric analysis) และสร้างเมตริกซ์สำหรับการวิเคราะห์รายการอ้างอิงร่วมกัน (Co-citation) ได้

4. การแสดงผล (Visualization) เป็นการนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบกราฟและตาราง โดยผู้วิจัยใช้ Biblioshiny เป็นเครื่องมือการแสดงผลที่ติดตั้งอยู่ในโปรแกรม Bibliometrix ซึ่งเป็นชุดโปรแกรมใน R Studio Desktop

5. การแปลความหมาย (Interpretation) เป็นการแปลความหมายที่ได้จากการวิเคราะห์ คือการอธิบายความเชี่ยวชาญด้านสมุนไพรที่ใช้ในเครื่องสำอางของนักวิจัย หน่วยงานวิจัย ประเทศ และแหล่งวารสารที่ได้รับการอ้างอิงงานวิจัย

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยจำแนกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกนำเสนอผลการสืบค้นงานวิจัยเกี่ยวกับสมุนไพรที่ใช้ในเครื่องสำอาง จากฐานข้อมูล Scopus ส่วนที่สองนำเสนอผลการวิเคราะห์บรรณมิติ ได้แก่ การวิเคราะห์สภาพทั่วไปงานวิจัยที่เกี่ยวกับสมุนไพรที่ใช้ในเครื่องสำอาง และแหล่งความเชี่ยวชาญด้านสมุนไพรที่ใช้ในเครื่องสำอางของนักวิจัย หน่วยงานวิจัย ประเทศ และแหล่งวารสารที่ได้รับการอ้างอิงงานวิจัย มีรายละเอียดดังนี้

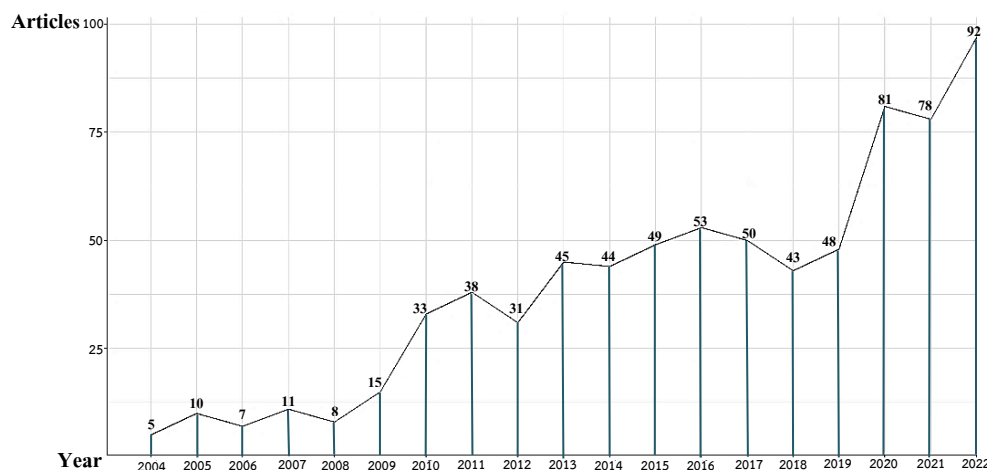
1. ผลการสืบค้นเอกสารงานวิจัยเกี่ยวกับสมุนไพรที่ใช้ในเครื่องสำอาง

จากการสืบค้นคำว่า “Medicinal Plants” And “Cosmetics” สำหรับสืบค้นข้อมูลจากรายการหัวเรื่องและคำสำคัญ โดยเลือกเฉพาะบทความวิจัยภาษาอังกฤษที่ตีพิมพ์ในช่วงปี ค.ศ. 2004-2022 พบว่ามีเอกสารงานวิจัยเกี่ยวกับสมุนไพรที่ใช้ในเครื่องสำอาง เป็นบทความวิจัย จำนวน 741 รายการ

2. ผลการวิเคราะห์บรรณมิติ

2.1 ผลการวิเคราะห์สภาพทั่วไปงานวิจัยที่เกี่ยวกับสมุนไพรที่ใช้ในเครื่องสำอาง จากฐานข้อมูล Scopus พบเอกสารงานวิจัย จำนวน 741 รายการ แหล่งที่มาของวารสารทั้งหมด 374 แหล่ง ค่าเฉลี่ยในการตีพิมพ์ 6.66 รายการต่อปี รายการอ้างอิงรวมทั้งสิ้น 32,432 รายการ ผู้แต่งทั้งสิ้น 3,369 คน คำสำคัญที่กำหนดโดยผู้แต่งทั้งหมด 2,422 คำ และมีการเติบโตของ

เอกสารงานวิจัยต่อปีระดับ 17.56% ต่อปี ทั้งนี้พบว่าฐานข้อมูล Scopus มีจำนวนเอกสารงานวิจัยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะปี ค.ศ. 2020 และ 2022 มีจำนวนงานวิจัยเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน รายละเอียดดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 จำนวนผลงานวิจัยเกี่ยวกับสมุนไพรมะเขือในเครื่องสำอางในช่วงปี ค.ศ. 2004-2022

2.2 ผลการวิเคราะห์แหล่งความเชี่ยวชาญด้านสมุนไพรมะเขือในเครื่องสำอางของนักวิจัย หน่วยงานวิจัย ประเทศ และ แหล่งวารสารที่ได้รับการอ้างอิงงานวิจัย โดยใช้วิธีการวิเคราะห์แบบ Citation Analysis มีรายละเอียดดังนี้

2.2.1 ผลการวิเคราะห์นักวิจัยที่ทำงานวิจัยเกี่ยวกับสมุนไพรมะเขือในเครื่องสำอาง

การวิเคราะห์นักวิจัยใช้หลักการพิจารณาจากค่า H-Index ซึ่งเป็นค่าตัวเลขที่แสดงจำนวนงานวิจัยที่มีจำนวนครั้งของการได้รับการอ้างอิงเท่ากับหรือมากกว่าจำนวนงานวิจัยนั้นๆ โดยที่ฐานข้อมูล Scopus พบว่า มีนักวิจัยจำนวน 2 คน คือ Andreana N. Assimopoulou และ Vassilis P. Papageorgiou สัญชาติ กรีก มีค่า H-Index เท่ากับ 5 ได้รับการอ้างอิง 471 ครั้ง มีจำนวนงานวิจัย 5 เรื่อง เริ่มตีพิมพ์เมื่อปี ค.ศ.2004 ซึ่ง นักวิจัยทั้งสองทำงานอยู่ที่มหาวิทยาลัย Aristotle University of Thessaloniki โดยนักวิจัย Andreana N. Assimopoulou เป็นนักวิจัยภาควิชาเคมีประยุกต์ มีความเชี่ยวชาญด้านพิษวิทยาของผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติ และนักวิจัย Vassilis P. Papageorgiou เป็นหัวหน้าภาควิชาวิศวกรรมเคมีมีความเชี่ยวชาญ ด้านพิษวิทยา จากข้อมูลตาราง 1 พบว่านักวิจัยที่ผลิตผลงานวิจัยด้านสมุนไพรมะเขือในเครื่องสำอาง ที่มีค่า H-Index เท่ากับ 5 และ 4 เป็นนักวิจัยสัญชาติกรีก สัญชาติโปรตุเกส และสัญชาติแอฟริกาใต้

ตาราง 1 นักวิจัยที่ผลิตผลงานวิจัยด้านสมุนไพรมะเขือในเครื่องสำอางที่มีค่า H-Index มากที่สุด 10 อันดับ

ลำดับ	นักวิจัย	Nationality	H-Index	การอ้างอิง (ครั้ง)	งานวิจัย (เรื่อง)	ปีที่เริ่ม ตีพิมพ์
1	Andreana N. Assimopoulou	Greek	5	471	5	2004
2	Ferreira, Isabel C.F.R.	Portugueses	5	405	5	2011
3	Kamatou, Guy P.P.	South African	5	193	5	2010
4	Vassilis P. Papageorgiou	Greek	5	471	5	2004
5	AM Viljoen	South African	5	193	5	2010
6	Calhella, Ricardo Costa	Portugueses	4	353	6	2014
7	Sahar Sharifzadeh	American	4	60	4	2010

ลำดับ	นักวิจัย	Nationality	H-Index	การอ้างอิง (ครั้ง)	งานวิจัย (เรื่อง)	ปีที่เริ่ม ตีพิมพ์
8	Sugier, Danuta	Polish	4	32	5	2012
9	Gokhan Zengin	Turkish	4	93	4	2017
10	Aremu, Adeyemi Oladapo	South African	3	22	3	2019

2.2.2 ผลการวิเคราะห์หน่วยงานวิจัยหรือสถาบันที่ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสมุนไพรรักษาโรคที่ใช้ในเครื่องสำอาง

จากฐานข้อมูล Scopus พบว่ามีหน่วยงานวิจัยจำนวน 1,262 หน่วยงาน หน่วยงานวิจัยที่ผลิตงานวิจัยเกี่ยวกับสมุนไพรรักษาโรคที่ใช้ในเครื่องสำอางมากที่สุด ได้แก่ Islamic Azad University ประเทศสาธารณรัฐอิสลามอิหร่าน จำนวน 37 รายการ จากข้อมูลตาราง 2 พบว่าหน่วยงานวิจัยหรือสถาบันที่ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสมุนไพรรักษาโรคที่ใช้ในเครื่องสำอางส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในประเทศสาธารณรัฐอิสลามอิหร่าน ได้แก่ หน่วยงานวิจัยของสถาบัน Islamic Azad University Shiraz University of Medical Sciences และ Mazandaran University of Medical Sciences ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญด้านสารสกัดที่ได้จากจากพืชและพฤษเคมี

ตาราง 2 หน่วยงานวิจัยหรือสถาบันที่ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสมุนไพรรักษาโรคที่ใช้ในเครื่องสำอาง

ลำดับ	หน่วยงานวิจัยหรือสถาบัน	ประเทศ	บทความ (เรื่อง)
1	Islamic Azad University	สาธารณรัฐอิสลามอิหร่าน	37
2	An-Najah National University	ปาเลสไตน์	18
3	University of Putra Malaysia	สหพันธรัฐมาเลเซีย	10
4	Shiraz University of Medical Sciences	สาธารณรัฐอิสลามอิหร่าน	9
5	University of Indonesia	สาธารณรัฐอินโดนีเซีย	9
6	Mazandaran University of Medical Sciences	สาธารณรัฐอิสลามอิหร่าน	9
7	University of Belgrade	สาธารณรัฐเซอร์เบีย	9
8	Chiang Mai University	ราชอาณาจักรไทย	9
9	Taipei Medical University	สาธารณรัฐจีน (ไต้หวัน)	9
10	Pomeranian Medical University in Szczecin	สาธารณรัฐโปแลนด์	9

2.2.3 ผลการวิเคราะห์ประเทศที่ผลิตผลงานวิจัยเกี่ยวกับสมุนไพรรักษาโรคที่ใช้ในเครื่องสำอาง

จากการวิเคราะห์ประเทศที่ผลิตผลงานวิจัยเกี่ยวกับสมุนไพรรักษาโรคที่ใช้ในเครื่องสำอาง จากฐานข้อมูล Scopus เริ่มตั้งแต่ปีค.ศ. 2004-2022 ที่มีการเผยแพร่และตีพิมพ์ในประเทศต่างๆ ดังตาราง 3 ได้แสดงให้เห็นถึง 10 ลำดับแรกที่ได้รับการอ้างอิงงานวิจัยเกี่ยวกับสมุนไพรรักษาโรคที่ใช้ในเครื่องสำอาง โดยประเทศได้รับการอ้างอิง 3 ลำดับแรกคือ ประเทศสาธารณรัฐอินเดีย สาธารณรัฐอิสลามอิหร่าน และสาธารณรัฐอินโดนีเซีย ซึ่งประเทศสาธารณรัฐอินเดียเป็นประเทศที่ได้รับการอ้างอิงมากที่สุด ทั้งหมด 1,753 ครั้ง มีค่าการอ้างอิงบทความเฉลี่ยที่ 16.23 ต่อครั้ง

ตาราง 3 ประเทศที่ได้รับการอ้างอิงงานวิจัยเกี่ยวกับสมุนไพรที่ใช้ในเครื่องสำอาง 10 ลำดับแรก

ลำดับ	ประเทศที่ได้รับการอ้างอิงงานวิจัย	การอ้างอิงรวม (ครั้ง)	อ้างอิงบทความเฉลี่ย (ครั้ง)
1	สาธารณรัฐอินเดีย	1,753	16.23
2	สาธารณรัฐอิสลามอิหร่าน	1,222	31.33
3	สาธารณรัฐอินโดนีเซีย	906	20.13
4	สหพันธรัฐมาเลเซีย	882	15.47
5	สาธารณรัฐประชาชนจีน	808	18.79
6	ราชอาณาจักรไทย	628	12.08
7	สาธารณรัฐเฮลเลนิก (กรีซ)	508	21.17
8	สาธารณรัฐเกาหลี	496	55.11
9	สาธารณรัฐสโลวีเนีย	494	70.57
10	สาธารณรัฐแอฟริกาใต้	458	21.81

2.2.4 ผลการวิเคราะห์แหล่งวารสารตีพิมพ์งานวิจัยเกี่ยวกับสมุนไพรที่ใช้ในเครื่องสำอาง

การวิเคราะห์แหล่งวารสารตีพิมพ์งานวิจัยเกี่ยวกับสมุนไพรที่ใช้ในเครื่องสำอาง จากฐานข้อมูล Scopus เพื่อให้ทราบถึงแหล่งวารสารที่เป็นที่นิยมในการตีพิมพ์บทความวิจัยเกี่ยวกับสมุนไพรที่ใช้ในเครื่องสำอาง พบว่าแหล่งวารสารที่ถูกอ้างอิงมากที่สุด 10 ลำดับแรกเป็นวารสารทางวิชาการที่มีคุณภาพ ตามตาราง 4 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าแหล่งวารสารที่ถูกอ้างอิงส่วนใหญ่อยู่ในควอเตอร์แรก (Q1) และควอเตอร์สอง (Q2) ของฐานข้อมูล Scopus โดยควอเตอร์เป็นตัวชี้วัดที่บ่งบอกถึงการประเมินคุณภาพของผลงานวิจัย สะท้อนให้เห็นว่าบทความที่ตีพิมพ์ในแหล่งวารสารดังกล่าวเป็นบทความที่มีคุณภาพ ซึ่งจากการวิเคราะห์พบว่ามีแหล่งวารสารตีพิมพ์ทั้งสิ้น 374 แหล่ง เมื่อพิจารณาจากค่า H-Index ของแต่ละแหล่ง พบว่าวารสาร Industrial Crops and Products ซึ่งวารสารตีพิมพ์รูปเล่ม มีเลข ISSN: 0926-6690 และแบบออนไลน์ ISSN: 1872-633X ตีพิมพ์บทความในกลุ่มของพืชสมุนไพรและผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม มีค่า Impact Factor 6.449 โดยสนับสนุนการเข้าถึงเนื้อหาในรูปแบบเปิดเป็นแหล่งตีพิมพ์ที่มีค่า H-Index มากที่สุด เท่ากับ 23 คะแนน ได้รับการอ้างอิง 1,644 ครั้ง จากจำนวนผลงานวิจัย 61 เรื่อง จากตาราง 4 แสดงให้เห็นถึงแหล่งวารสารตีพิมพ์งานวิจัยเกี่ยวกับสมุนไพรที่ใช้ในเครื่องสำอางส่วนใหญ่เป็นวารสารเกี่ยวกับพืชสมุนไพร วิทยาศาสตร์เครื่องสำอาง เทคโนโลยีชีวภาพ และทางการแพทย์

ตาราง 4 แหล่งวารสารตีพิมพ์บทความเกี่ยวกับสมุนไพรที่ใช้ในเครื่องสำอาง ที่มีค่า H-Index 10 ลำดับแรก

ลำดับ	แหล่งวารสาร	H-Index	การอ้างอิง (ครั้ง)	บทความ (เรื่อง)	Scopus Quartiles
1	Industrial Crops and Products	23	1,644	61	Q1
2	Journal of Ethnopharmacology	17	1,355	21	Q1
3	International Journal of Cosmetic Science	11	311	15	Q2
4	Molecules	9	364	21	Q1
5	Journal of Ethnobiology and Ethnomedicine	7	134	8	Q1

ลำดับ	แหล่งวารสาร	H-Index	การอ้างอิง (ครั้ง)	บทความ (เรื่อง)	Scopus Quartiles
6	South African Journal of Botany	7	270	13	Q2
7	International Journal of Molecular Sciences	6	142	9	Q1
8	Phytotherapy Research	6	564	6	Q1
9	Advances in Environmental Biology	6	102	8	Q2
10	BMC Complementary and Alternative Medicine	6	209	6	Q2

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการสำรวจเบื้องต้นจากฐานข้อมูล Scopus สามารถแบ่งออกได้ 2 ช่วงเวลาคือ ช่วงเริ่มต้น ปี ค.ศ. 1979-1999 หมายถึงช่วงที่เริ่มมีงานวิจัยเกี่ยวกับสมุนไพรที่ใช้ในเครื่องสำอาง พบว่ามีผลงานวิจัยเกี่ยวกับสมุนไพรที่ใช้ในเครื่องสำอางเพียง 7 รายการ และช่วงสอง ปี ค.ศ. 2004-2022 หมายถึงช่วงที่มีผลงานวิจัยตีพิมพ์อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ มีผลงานวิจัยเกี่ยวกับสมุนไพรที่ใช้ในเครื่องสำอาง 741 รายการ และผลจากการต้องการศึกษาหาความเชี่ยวชาญด้านสมุนไพรที่ใช้ในเครื่องสำอาง ในฐานข้อมูล Scopus ด้านนักวิจัย หน่วยงานวิจัย ประเทศ และแหล่งวารสารที่ได้รับการอ้างอิงงานวิจัยสมุนไพรที่ใช้ในเครื่องสำอางมากที่สุด พบว่าช่วงปี ค.ศ. 2004-2022 เหมาะสำหรับการนำมาวิเคราะห์ครั้งนี้ เนื่องจากเป็นช่วงที่นักวิจัยผลิตผลงานวิจัยเกี่ยวกับสมุนไพรที่ใช้ในเครื่องสำอางมาก

จากผลการศึกษาสภาพทั่วไปงานวิจัยที่เกี่ยวกับสมุนไพรที่ใช้ในเครื่องสำอาง โดยใช้วิธีการวิเคราะห์บรรณมิติ ผลการวิจัยพบว่าการเติบโตของเอกสารงานวิจัยต่อปีระดับ 17.56% ต่อปี ทั้งนี้พบว่าฐานข้อมูล Scopus มีจำนวนเอกสารงานวิจัยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะปี ค.ศ. 2020 และ 2022 มีจำนวนงานวิจัยเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน สอดคล้องกับ Phetpuk, P. (2017) ที่คาดการณ์ว่ากระแสการบริโภคสมุนไพรในตลาดโลกในอนาคตโดยเฉพาะสมุนไพรใช้ในการผลิตอาหารเสริมและเครื่องสำอางจะมีอัตราการบริโภคที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้นักวิจัยศึกษาเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งได้รับความสนใจจากนักวิจัย และยังเป็นนโยบายสนับสนุนของรัฐบาลประเทศไทย และรัฐบาลต่างประเทศ ที่ให้นักวิจัยทำการวิจัยเพื่อพัฒนาสมุนไพร (Master Plan Thai Herbs Issue 1, 2017; Agricultural Research Development Agency, 2016) ทั้งยังสอดคล้องกับ Pelkonen & Xu (2014) ในเรื่องการสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรของภาครัฐ อาทิ รัฐบาลประเทศสหรัฐอเมริกาได้มอบเงินทุนให้แก่นักวิจัยด้านสมุนไพรสำหรับพัฒนาสมุนไพรให้มีคุณภาพเพื่อนำผลการวิจัยเผยแพร่สู่การนำสมุนไพรไปใช้งานได้จริง

นักวิจัยที่มีบทบาทสำคัญต่อการศึกษาวิจัยด้านสมุนไพรที่ใช้ในเครื่องสำอาง พบนักวิจัยจำนวน 2 คน คือ Andreana N. Assimopoulou และ Vassilis P. Papageorgiou สัญชาติ กรีก เริ่มตีพิมพ์เมื่อปี ค.ศ. 2004 ซึ่งนักวิจัยทั้งสองทำงานที่มหาวิทยาลัย Aristotle University of Thessaloniki และเป็นนักวิจัยทางด้านเคมีประยุกต์และมีความเชี่ยวชาญด้านพิษวิทยาเคมีของผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติ เป็นผู้ผลิตงานวิจัยที่ได้รับการอ้างอิงมีค่า H-Index มากที่สุด ด้วยเหตุนี้การวัดค่าจาก H-Index ซึ่งเป็นตัวชี้วัดที่ดีสามารถบอกคุณภาพของนักวิจัยได้ เนื่องจากนักวิจัยอยู่ในศาสตร์เดียวกัน และมีความเชี่ยวชาญเหมือนกัน สะท้อนให้เห็นว่าเป็นผู้เชี่ยวชาญในด้านสมุนไพรที่ใช้ในเครื่องสำอางที่ได้รับการยอมรับโดยได้รับการอ้างอิงในผลงานนั้นเป็นจำนวนมาก ดังนั้นการนำผลงานของนักวิจัยทั้งสองมาใช้อ้างอิงในงานวิชาการมีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

จากการศึกษาหน่วยงานวิจัยหรือสถาบันที่ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสมุนไพรที่ใช้ในเครื่องสำอาง ซึ่งมหาวิทยาลัย Islamic Azad University จากประเทศสาธารณรัฐอิสลามอิหร่าน เป็นหน่วยงานที่ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสมุนไพรที่ใช้ในเครื่องสำอางมาก

ที่สุด ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญด้านสารสกัดที่ได้จากจากพืชและพฤกษเคมี ดังนั้นการสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือด้านวิชาการกับหน่วยงานวิจัยดังกล่าวจะได้ประโยชน์ในทางวิชาการเพื่อแลกเปลี่ยนพัฒนางานวิจัยด้านสมุนไพรไทยที่ใช้ในเครื่องสำอางเพื่อสู่ความเป็นมาตรฐานสากล

นอกจากนี้ผลการศึกษาประเทศที่ผลิตผลงานวิจัย และได้รับการอ้างอิงผลงานวิจัยเกี่ยวกับสมุนไพรที่ใช้ในเครื่องสำอางมากที่สุด ได้แก่ ประเทศสาธารณรัฐอินเดีย สอดคล้องกับงานวิจัยของ Lulak (2018) ได้วิเคราะห์ทางบรรณานุกรมของการศึกษาทางการแพทย์และสมุนไพรพืชไม่หอมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น พบว่าประเทศสาธารณรัฐอินเดียมีการผลิตผลงานวิจัยด้านการพัฒนาการแพทย์ด้วยสมุนไพรมากที่สุด ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความน่าเชื่อถือและการยอมรับมากกว่าพื้นที่อื่น นอกจากนี้ยังพบข้อสังเกตที่น่าสนใจอยู่ 3 ประการ ว่าพื้นที่ของหน่วยงานที่ศึกษาวิจัย และประเทศที่ได้รับการอ้างอิงวิจัยเกี่ยวกับสมุนไพรที่ใช้ในเครื่องสำอางใน 10 ลำดับแรก ถึงเป็นกลุ่มประเทศสาธารณรัฐอินเดีย สาธารณรัฐอิสลามอิหร่าน สาธารณรัฐอินโดนีเซีย และสหพันธรัฐมาเลเซีย ประการแรก มีวัฒนธรรมการใช้สมุนไพรในการเป็นอาหารเพื่อบริโภค ยารักษาโรค และที่สำคัญยังใช้เป็นสมุนไพรที่ใช้ในเครื่องสำอาง สอดคล้องกับ Kam-Ek (2003) ที่ว่าด้วยกลุ่มประเทศดังกล่าวเป็นชนชาติที่มีความเป็นชาตินิยมสูงมาก เนื่องจากวิทยาการในการใช้สมุนไพรและมีสมุนไพรที่ใช้ในเครื่องสำอางอยู่มาก ดังนั้นในส่วนผสมของเครื่องสำอางจะมีส่วนผสมของสมุนไพรเป็นหลักเสมอ ประการสอง ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม ประการสาม ดังนั้นหน่วยงานภาครัฐกำหนดส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรหรือผลิตภัณฑ์ฮาลาล Syariah (2018) กล่าวว่านโยบายของรัฐบาลประเทศสาธารณรัฐอินโดนีเซียส่งเสริมให้มีการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรและพระราชบัญญัติผลิตภัณฑ์ฮาลาลเพื่อเป้าหมายการเป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจอิสลามโลกที่เติบโตอย่างรวดเร็วเนื่องจากการขยายตัวของประชากรมุสลิมโลก โดยอุตสาหกรรมธุรกิจฮาลาลที่มีศักยภาพได้แก่ กลุ่มอาหาร ยาและเครื่องสำอางฮาลาล (Office of Foreign Trade Promotion in Jakarta, 2020) ถึงแม้ว่าผลจากการศึกษาสถานการณ์อุตสาหกรรมสมุนไพรโลกพบว่าประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นกลุ่มผู้ผลิตและผู้ส่งออกสมุนไพรรายใหญ่ของโลก ซึ่งพบข้อสังเกตเพิ่มเติมว่าเหตุผลที่ไม่ติดลำดับ 1 ใน 3 เป็นเพราะประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนมุ่งการค้าเป็นสำคัญโดยรัฐบาลเน้นให้ผู้ประกอบการผลิตและส่งออกสมุนไพร สอดคล้องกับ Pelkonen & Xu (2014) ที่ว่ารัฐบาลของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนได้ประกาศมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจในด้านการใช้ผลิตภัณฑ์สมุนไพรในประเทศ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้กลุ่มพื้นที่ของหน่วยงาน และประเทศสาธารณรัฐอินเดีย สาธารณรัฐอิสลามอิหร่าน สาธารณรัฐอินโดนีเซีย และสหพันธรัฐมาเลเซีย มีผลงานวิจัยและได้รับการอ้างอิงด้านสมุนไพรที่ใช้ในเครื่องสำอางมากที่สุด

จากการศึกษาแหล่งวารสารตีพิมพ์งานวิจัยเกี่ยวกับสมุนไพรที่ใช้ในเครื่องสำอาง ซึ่งมีจำนวนผลงานตีพิมพ์ จำนวนการอ้างอิง และค่า H-Index มากที่สุด คือวารสาร Industrial Crops and Products เป็นบทความในกลุ่มของพืชสมุนไพรและผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ซึ่งพบว่าแหล่งวารสารที่ถูกอ้างอิงมากที่สุด 10 ลำดับแรกเป็นวารสารทางวิชาการที่มีคุณภาพ เนื่องจากแหล่งวารสารที่ถูกอ้างอิงส่วนใหญ่อยู่ในควอเตอร์แรก (Q1) และควอเตอร์สอง (Q2) ของฐานข้อมูล Scopus โดยควอเตอร์เป็นตัวชี้วัดที่บ่งบอกถึงการประเมินคุณภาพของผลงานวิจัย สะท้อนให้เห็นว่าบทความที่ตีพิมพ์ในแหล่งวารสารดังกล่าวเป็นบทความที่มีคุณภาพ และการส่งผลงานตีพิมพ์ในวารสารดังกล่าวจึงมีโอกาที่จะได้รับการอ้างอิงและการยอมรับในการตีพิมพ์ผลงานทางวิชาการสูงกว่าวารสารอื่นๆ

ข้อเสนอแนะ

1. นักวิจัยที่สนใจศึกษาการวิเคราะห์บรรณมิติเกี่ยวกับสมุนไพรที่ใช้ในเครื่องสำอางจะต้องเพิ่ม คำสำคัญในการสืบค้นเพิ่ม อาทิ ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง “Cosmetic Products” เพื่อที่จะมีประเด็นเกี่ยวกับรายการผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางชนิดต่างๆ เพิ่มขึ้น
2. การศึกษาด้วยวิธีบรรณมิตินั้นเป็นเพียงการวิเคราะห์ภาพรวมโดยใช้ข้อมูลการอ้างอิงเท่านั้น ไม่ได้เป็นการวิเคราะห์เนื้อหาทั้งหมดของงานวิจัย ดังนั้นในการวิจัยครั้งถัดไปควรเลือกใช้เครื่องมือในการวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่เพื่อที่จะได้วิเคราะห์เนื้อหาในงานวิจัยได้

เอกสารอ้างอิง

- Agricultural Research Development Agency. (2016). *ARDA Research for Commercialization 2016 Ready to use research results*. Bangkok: CB Interproducts Co., Ltd. (In Thai)
- Agricultural Research Development Agency. (2020). *ARDA's IP for Utilization From agriculture to innovation Year 2020*. Bangkok: CB Interproducts Co., Ltd. (In Thai)
- Aria, M., & Cuccurullo, C. (2017). Bibliometrix: an r-tool for comprehensive science mapping analysis. *Journal of Informetrics*, 11(4). 959-975.
- Euromonitor International. (2021). *Retail Value RSP Herbal and Traditional Products*. Retrieved from <https://www.euromonitor.com/herbal-traditional-products>.
- Global Industry Analysts, Inc. (2015). *Global Market Share, Size & Demand Forecasts*. Retrieved from http://www.strategyr.com/MarketResearch/Herbal_Supplements_and_Remedies_Market_Trends.asp.
- Hotrawaisaya, C., & Chumkad, K. (2021). *Research Direction in College of Logistics and Supply Chain Suan Sunandha Rajabhat University*. Department of Research and Academic Service, College of Logistics and Supply Chain, Suan Sunandha Rajabhat University, Bangkok. (In Thai)
- Kam-Ek, B. (2003). Herbs for beautifying the beauty of ancient India and modern times. *Damrong Journal*, (2)3, 153 (In Thai)
- Kasikorn Research Center. (2021). Herbal market. *K SME Analysis*, 10(2), 2-4. (In Thai)
- Lulak, M. (2018). *Bibliometric analysis of studies in medicinal and aromatic plants for rural development*. (Doctoral Dissertation, Aralik University, Turkey).
- Ministry of Public Health and public and private organizations. (2017). *Master Plan Thai Herbs Issue 1 2017-2021*. Nonthaburi: TS Interprint Co., Ltd. (In Thai)
- Nakornthap, P. (2016). *An Analysis of Research Papers Indexed in Scopus and Web of Science which Authored by Faculty Staff of the Petroleum and Petrochemical College, Chulalongkorn University*. Library and Information Technology Center, the Petroleum and Petrochemical College, Chulalongkorn University. (In Thai)

- Naree, P. (2022). *A Bibliometric Review of Internal Branding Literature*. College of Management, Mahidol University, Thailand. (In Thai)
- Nursuhaila Ridzuan, R., & Fauzi, N. (2019). *A Bibliometric Study towards the Application of Herbs in an Academic Environment*. (Doctoral Dissertation, Faculty of Quranic and Sunnah Studies, Universiti Sains Islam Malaysia).
- Office of Foreign Trade Promotion in Jakarta. (2020). *Indonesian Halal Product Regulations*. Retrieved from https://www.ditp.go.th/contents_attach/656924/656924.pdf.
- Pelkonen, O. & Xe, Q. (2014). *Why is Research on Herbal Medicinal Products Important and How Can We Improve Its Quality*. (Doctoral Dissertation, University of Oulu, Oulu, Finland).
- Phetpuk, P. (2017). *Consulting Project Marketing Opportunities of Thai Herbal Cosmetics in Global Market*. Faculty of Commerce and Accountancy, Thammasat University, Pathum Thani. (In Thai)
- Pitithanabodee, N. (2021). *Web Citation of Research Articles on Coronavirus Disease (COVID-19) Published in Thai Journals: A Bibliometric Analysis*. Department of Library Science, Faculty of Humanities and Social Sciences, Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University. (In Thai)
- Seo, Y., & Park, H. (2022). *A bibliometric analysis of research on herbal medicine for obesity over the past 20 years*. (Doctoral Dissertation, Ph.D Rehabilitation Medicine, College of Korean Medicine, Kyung Hee University, Seoul, Republic of Korea).
- Syariah, Z. (2018). *Indonesia Islamic Economic Masterplan 2019 – 2024*. Retrieved from <https://www.knks.go.id/storage/upload/1560308022-Indonesia%20Islamic%20Economic%20Masterplan%202019-2024.pdf>.
- Thai Cosmetic Manufacturers Association. (2021). *Herbal Cosmetics. Conference The growth of the global herbal cosmetics market*, Nonthaburi, Thailand. (In Thai)
- Trade Policy and Strategy Office. (2022). *Value of medicinal products in the world market and Thai market. Conference Value of medicinal products in the world market and Thai*, Ministry of Commerce, Nonthaburi, Thailand. (In Thai)
- Young Kang,D., & Kim, H. (2021). *Bibliometric analysis of research relating to the use of herbal medicine for rheumatoid arthritis between 1991 to 2021*. (Doctoral Dissertation, Ph.D Rehabilitation Medicine of Korean Medicine, Kyung Hee University, Seoul, Republic of Korea).
- Zupic, L., & Čater, T. (2015). *Bibliometric methods in management and organization. Organizational Research Methods*, 18(3), 429-472.

ภูมิปัญญาท้องถิ่นในประเพณีภาคตะวันตกของประเทศไทย¹ The Local Wisdom in the Traditions of the Western Region of Thailand

ชนันท์ภัทร์ พันธุ์ขุนทด (Chananpat Pankuntod)²

ศุภรรษตรา แสนวา (Sumattra Saenwa)³

จุฑารัตน์ นกแก้ว (Jutharat Nokkaew)⁴

Received: 2023-05-31

Revised: 2023-06-13

Accepted: 2023-06-20

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่นและศึกษาวิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ปรากฏในประเพณีภาคตะวันตกของประเทศไทย รวบรวมข้อมูลจากเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักประกอบด้วยผู้รู้และปราชญ์ชุมชน จำนวน 10 คน จาก 5 จังหวัด ได้แก่ ตาก กาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ โดยเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบบันทึกข้อมูลและแบบสัมภาษณ์เชิงลึกกึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ปรากฏในประเพณีภาคตะวันตกของประเทศไทยมี 4 มิติ ได้แก่ มิติด้านศาสนา ประกอบด้วย 1) การสืบทอดและทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา 2) การปลูกฝังให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาเรียนรู้พระธรรมผ่านกิจกรรมที่ทำในประเพณี และ 3) การปลูกฝังเรื่องการทำบุญทำทาน มิติด้านพฤติกรรมที่เหมาะสม ประกอบด้วย 1) การแสดงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ 2) การปลูกฝังเรื่องความกตัญญูต่อสิ่งที่มีคุณ และ 3) การปลูกฝังเรื่องความสำนึกในคุณค่า รู้ประหยัด รู้จักเก็บรักษา มิติด้านความสัมพันธ์ในสังคม ประกอบด้วย 1) การปลูกฝังค่านิยมและพฤติกรรมการรักษานวลสงวนตัวให้แก่คนหนุ่มสาว 2) การปลูกฝังเรื่องความสมัคปรองดองสามัคคี 3) การปลูกฝังความอ่อนน้อมและให้ความเคารพต่อผู้อาวุโส และ 4) การปลูกฝังเรื่องความอ่อนน้อมถ่อมตน และมีมิติด้านการสร้างสันติภาพและการกำลังใจ ประกอบด้วย 1) การเสริมสร้างขวัญกำลังใจและความเป็นสิริมงคล และ 2) การพักผ่อนหย่อนใจและสร้างความสนุกสนานเพลิดเพลิน ส่วนวิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น มี 5 วิธี ได้แก่ 1) การปฏิบัติจริง 2) การบอกเล่า 3) การเรียนรู้ด้วยตนเอง 4) การแสดงและการละเล่น และ 5) การบันทึกองค์ความรู้

คำสำคัญ: ภูมิปัญญาท้องถิ่น, การถ่ายทอดภูมิปัญญา, ประเพณีภาคตะวันตก, การจัดการความรู้

¹ บทความจากปริญญานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสารสนเทศศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปีการศึกษา 2565 : Article from Master's thesis in Information Studies, Srinakharinwirot University in academic year 2023

² นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาสารสนเทศศึกษา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ: Master's degree Student in Information Studies, Faculty of Humanities, Srinakharinwirot University, E-mail: chananpat.chp@g.swu.ac.th

³ ประ.ด., อาจารย์ประจำ สาขาวิชาสารสนเทศศึกษา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ: Ph.D. Lecturer, Information Studies Program, Faculty of Humanities, Srinakharinwirot University, E-mail: sumattra@g.swu.ac.th

⁴ ประ.ด., ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม: Ph.D. Assistant Professor, Bachelor of Arts Program in Library and Information Science, Faculty of Humanities and Social Science, Chandrakasem Rajabhat University, E-mail: jutharatstou@gmail.com

Abstract

The purposes of this research were to collect and study the methods of the local wisdom transferring that appears in the traditions of the western region of Thailand. The data were collected by document analysis and in-depth interview. The key informants included 10 members comprising experts and community sages from 5 provinces: Tak, Kanchanaburi, Ratchaburi, Phetchaburi and Prachuap Khiri Khan which selected by purposive sampling. The tools employed for this study were data record and semi-structured interview forms. The collected data were analyzed by content analysis. The results of the research revealed that: The local wisdom that appears in the traditions of the western region of Thailand included 4 dimensions. The first dimension was religious that consisted of 3 items: 1) inheritance and preservation of Buddhism, 2) cultivating the next generation to study and learn the Dharma through activities in the tradition, and 3) cultivation of merit making. The second dimension was appropriate behavior that consisted of 3 items: 1) expressing gratitude to ancestors, 2) cultivating gratitude to benefactors, and 3) cultivating a sense of value, be frugal and be saving. The third dimension was social relations that consisted of 4 items: 1) cultivating values and self-serving behaviors in young people, 2) cultivating solidarity, 3) cultivating paying respect to elders, and 4) cultivating humility. The last dimension was recreation and encouragement that consisted of 2 items: 1) building morale and prosperity, and 2) relaxation and enjoyment. The methods of transferring local wisdom included 5 methods: 1) practicality, 2) telling, 3) self-learning 4) performance and play, and 5) knowledge capture.

Keyword: Local Wisdom, Local Wisdom Transmission, Western Tradition, Knowledge Management

บทนำ

ภูมิปัญญา (Wisdom) เป็นความคิดทางสังคมที่สำคัญอย่างหนึ่งที่สามารถดำรงอยู่ได้อย่างยาวนานและสังคมไทยมีภูมิปัญญาอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งภูมิปัญญา นอกจากแสดงถึงความเป็นไทย ความเป็นเอกลักษณ์ไทยอย่างหนึ่งแล้ว ยังเป็นเครื่องชี้วัดความเจริญและพัฒนาการของคนในชาติ เพราะภูมิปัญญาถือว่าเป็นสิ่งละเอียดอ่อนซึ่งชาติที่เจริญแล้วก็มีสังคมที่สงบสุขร่มเย็นไม่ระส่ำระสาย มีความเป็นอิสระจึงจะสามารถสร้างสรรค์และส่งสมภูมิปัญญาเฉพาะตนขึ้นมาได้ (Somaketin, 2007) ทั้งนี้การส่งสมภูมิปัญญาเฉพาะของตนที่มีอยู่เป็นจำนวนมากนั้น บางพื้นที่มีการสร้างภูมิปัญญาที่ใช้ในพื้นที่ของตน เรียกได้ว่าเป็นภูมิปัญญาชาวบ้าน (Popular Wisdom) หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) ภูมิปัญญาท้องถิ่นยังเกี่ยวข้องกับการที่มนุษย์ได้ดำเนินวิถีชีวิต พฤติกรรม วัฒนธรรมและประเพณีอีกด้วย ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นมีลักษณะเฉพาะท้องถิ่น เฉพาะพื้นที่ และเฉพาะด้าน ยุคปัจจุบันภูมิปัญญาถือเป็นทุนทางวัฒนธรรมที่มีความสำคัญยิ่งของสังคม กองกามขึ้นจากความรอบรู้ ประสบการณ์ของคนในอดีต เพื่อการปรับเปลี่ยนสภาพทรัพยากรและองค์ความรู้ที่มีอยู่เดิมให้เพิ่มพูนค่าขึ้นอย่างสอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ ของชุมชนท้องถิ่นและสังคมของตน ตลอดจนการดำเนินชีวิตของชาวบ้านมีประเพณีที่ควบคู่กับความเชื่อมาจากอดีตจนถึงปัจจุบัน (Petkaew, 2004) ภูมิปัญญาท้องถิ่นจึงจัดเป็นความรู้ฝังลึกหรือความรู้โดยนัย (Tacit Knowledge) ของคนยุคเก่าที่มีคุณค่ายิ่ง เพราะนอกจากจะเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชุมชนแล้ว ยังเป็นมรดกล้ำค่าที่ควรแก่การอนุรักษ์และถ่ายทอดไม่ให้สูญหายไป ซึ่ง Eawsriwong (2014) ได้กล่าวถึงการถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาชาวบ้านว่ามีกระบวนการถ่ายทอดที่ซับซ้อน ถ้าต้องการเข้าใจภูมิปัญญาท้องถิ่น ต้องเข้าใจกระบวนการถ่ายทอดความรู้จากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง ส่วนวิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญานั้น สามารถทำได้หลายวิธี ได้แก่ 1) การบอกเล่า เป็นการถ่ายทอดด้วยวาจาหรือคำพูดแบบไม่เป็นทางการ 2) การแสดงและการละเล่น ที่ชาวบ้านนิยมชมชอบเป็นสื่อในการถ่ายทอดองค์ความรู้ทางภูมิปัญญา 3) การสาธิตโดยผู้ถ่ายทอดแสดงหรือกระทำพร้อมกับการบอกหรืออธิบายเพื่อให้ผู้รับการถ่ายทอดได้ประสบการณ์ตรงในเชิงรูปธรรมและผู้เรียนปฏิบัติตาม 4) การบันทึกองค์ความรู้ที่ได้จากภูมิปัญญาไว้เป็นลายลักษณ์ ผ่านสื่อรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งผู้รับการถ่ายทอดสามารถเข้าถึงและเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง 5) การจัดแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาในลักษณะต่าง ๆ เช่น พิพิธภัณฑ์ ศูนย์การเรียนรู้ ตลาดนัดภูมิปัญญา และ 6) การปฏิบัติจริงซึ่งผู้รับการถ่ายทอดลงมือกระทำจริง ปฏิบัติซ้ำ ๆ กันจนเกิดเป็นความชำนาญ (Aksaeng & Grisanaputi, 2009; Kunpluem, & Sowanpreecha, 2016; Panalai, 2008; Sirasoonthon, 2007; Sungsi, 2007)

ภาคตะวันตกของประเทศไทยเป็นอีกภูมิภาคหนึ่งที่มีภูมิปัญญาท้องถิ่นควรค่าแก่การถ่ายทอดไม่ให้อสูญหาย ซึ่งประเพณีที่พบในภาคตะวันตกของประเทศไทยนั้นมีความเป็นเอกลักษณ์ เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีชนเผ่าอาศัยอยู่ เช่น ชาวมอญ ชาวกระเหรี่ยง ซึ่งมีวิถีชีวิตที่แตกต่างจากพื้นที่ภาคอื่น ๆ ของประเทศไทย ทั้งนี้ในประเพณีเหล่านั้นมีองค์ความรู้ที่เรียกว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นแฝงอยู่อย่างหลากหลาย โดยส่วนใหญ่มักเป็นการสอนและปลูกฝังลูกหลานและคนในชุมชนเกี่ยวกับความเป็นอยู่ พฤติกรรมการแสดงออกและสิ่งที่ควรปฏิบัติ การสร้างขวัญและกำลังใจ ได้แก่ ความรักความสามัคคี ความอ่อนน้อมถ่อมตนและความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ คุณธรรมและการสืบทอดพระพุทธศาสนา รวมถึงสันตนาการและการพักผ่อนหย่อนใจ ตัวอย่างเช่น ประเพณีทานขันข้าวของจังหวัดราชบุรี ประเพณีกินวอของจังหวัดตาก และประเพณีรับส่งตายายของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์เป็นประเพณีที่เสริมสร้างเสริมมงคลและกำลังใจ ประเพณียกยอฉัตรเจดีย์ทรายของจังหวัดกาญจนบุรี ประเพณีลอยกระทงสายของจังหวัดตาก ประเพณีปอยขันโตกรวมใจไทยวนของจังหวัดราชบุรีเป็นประเพณีเป็นประเพณีที่ให้ความสำคัญกับพระพุทธศาสนาและการปฏิบัติตามพระธรรมคำสอนของพุทธเจ้า ประเพณีทำบุญถนนของจังหวัดตาก ประเพณีเหยียบหลังกะเหรี่ยงของจังหวัดราชบุรี ประเพณีสงกรานต์พระสงกรานตมอญของจังหวัดกาญจนบุรีเป็นประเพณีที่จัดขึ้นเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ชาวบ้านและทำให้ผู้คนมีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เป็นต้น (Kitipat, 2020; Sinprasert, 2014; Kanchanaburi Province, 2018; TeawRatchaburi.COM, 2020; Cultural Information Center, Ministry of Culture, 2020; JueTee, 2020) ซึ่งในปัจจุบันยังไม่มีหรือนำภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับประเพณีมาจัดเก็บให้เป็นระบบหรือให้เป็นลายลักษณ์อักษรอย่างจริงจัง หากในอนาคตไม่มีการเก็บรักษาและรวบรวมประเพณีในภาคตะวันตกไว้ อาจเสี่ยงต่อการสูญหายได้

จากการทบทวนงานวิจัยที่ผ่านมาพบว่า มีงานวิจัยหลายชิ้นงานที่ศึกษาเกี่ยวกับการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นและการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในหลายภูมิภาคของไทย และผลการวิจัยที่ปรากฏส่วนใหญ่สะท้อนให้เห็นถึงความพยายามในการสืบทอดและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น งานวิจัยของ Vachirayano (2021) ศึกษาการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นและเสนอรูปแบบการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในประเพณีเชิงพุทธของประชาชนในจังหวัดสุรินทร์ พบว่า มีการฝึกอบรมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ การสร้างแหล่งเรียนรู้ในชุมชน การจัดทำคู่มือและใช้เทคโนโลยีเพื่อทำงานติดต่อสื่อสาร Ngio-Supha (2017) ศึกษาสภาพปัญหาภูมิปัญญาท้องถิ่น และแนวทางการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นการทอผ้าไหมสู่คนรุ่นใหม่ พบว่า กลุ่มทอผ้าไหมบ้านมีการถ่ายทอดภูมิปัญญาในลักษณะแม่สอนลูก ยายสอนหลาน ใช้วิธีการสาธิตของผู้ถ่ายทอดภูมิปัญญา และการฝึกปฏิบัติของผู้รับการถ่ายทอดภูมิปัญญา นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยที่พบเกี่ยวกับการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยวิธีการต่าง ๆ ได้แก่ ภูมิปัญญาที่เป็นการแสดงได้มีการพัฒนาให้เป็น “สื่อพื้นบ้าน” ที่มีบทบาทในการเผยแพร่ข่าวสารให้ความรู้แก่คนในชุมชน ให้ตระหนักถึงความสำคัญของภูมิปัญญาและเกิดความใส่ใจที่จะอนุรักษ์และสืบทอดต่อไปยังคนรุ่นหลัง ภูมิปัญญาด้านการประกอบอาชีพ เช่น งานหัตถกรรม มีการนำกระบวนการจัดการความรู้เข้ามาช่วยในการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นองค์ความรู้ประเภทโดยนัย ซึ่งอยู่ในตัวบุคคลได้สื่อสารออกมาในรูปแบบที่ง่ายต่อการเรียนรู้ด้วยการจัดทำสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เว็บไซต์ วิดีทัศน์ การจัดทำเอกสารเผยแพร่องค์ความรู้ การสาธิต การเขียนแบบ และการสืบทอดด้วยวาจา และภูมิปัญญาท้องถิ่นมีการถ่ายทอดมาจากผู้รู้จากเครือข่ายและเกิดจากประสบการณ์โดยตรงประกอบกับความสนใจความชอบและความศรัทธาในภูมิปัญญา (Meesup, Phengphum, Jaichalad, & Soontorn, 2016; Wanwichai, 2017; Wongboonmak, 2015) แต่ในขณะเดียวกันงานวิจัยบางชิ้นงานยังได้ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการถ่ายทอดภูมิปัญญา Ngio-Supha (2017) ซึ่งพบประเด็นปัญหา เช่น ผู้รับการถ่ายทอดภูมิปัญญาไม่เอาใจใส่ฝึกฝน ผู้รับการถ่ายทอดภูมิปัญญาใจร้อนทำให้งานไม่ประณีต ผู้รับการถ่ายทอดภูมิปัญญามีความเข้าใจช้า และเทคโนโลยีสมัยใหม่ทำให้คนรุ่นใหม่ไม่สนใจที่จะอนุรักษ์สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น

จากตัวอย่างงานวิจัยดังกล่าวข้างต้น ทำให้เห็นความสำคัญของการศึกษาเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนกระบวนการหรือวิธีการที่จะถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้น โดยงานวิจัยส่วนใหญ่มักเป็นการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการประกอบอาชีพและงานฝีมือต่าง ๆ ที่เป็นของหายากในแต่ละท้องถิ่น ทั้งนี้งานวิจัยที่ศึกษาองค์ความรู้หรือภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ปรากฏอยู่ในประเพณียังมีค่อนข้างน้อย และยังไม่มียานวิจัยชิ้นใดศึกษารวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ปรากฏในประเพณีของท้องถิ่นในภาคตะวันตกของประเทศไทยโดยเฉพาะ ซึ่งในภาคตะวันตกมีประเพณีที่มีลักษณะเฉพาะ บางประเพณีไม่ปรากฏในภูมิภาคอื่น ๆ การศึกษาในครั้งนี้จึงเป็นการรวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่นจากประเพณีที่หายากในภาคตะวันตกของประเทศไทย ซึ่งมีความสำคัญและทำให้เห็นแนวทางในการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ปรากฏในประเพณีภาคตะวันตกของประเทศไทย รวมถึงเป็นแนวทางให้กับภูมิภาคอื่นได้สืบทอดต่อไปยังคนรุ่นหลัง เป็นประโยชน์และมีคุณค่าต่อการดำรงชีวิต พัฒนาวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของชุมชน เกิดความเป็นหนึ่งเดียวและภาคภูมิใจในความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นตนเอง และเป็นการอนุรักษ์ให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นไม่สูญหายและคงอยู่สืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ปรากฏในประเพณีภาคตะวันตกของประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาวิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ปรากฏในประเพณีภาคตะวันตกของประเทศไทย

ขอบเขตของการวิจัย

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลเอกสาร ผู้วิจัยได้ค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลที่พบในเอกสารที่เผยแพร่ช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2541–2566
2. การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีสัมภาษณ์เชิงลึก ดำเนินการกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลจากพื้นที่เป้าหมาย 5 จังหวัดในเขตภาคตะวันตกของประเทศไทย ได้แก่ ตาก กาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในเดือน เมษายน 2566

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการถ่ายทอดภูมิปัญญาจากวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงทฤษฎีการจัดการความรู้ประเภทความรู้โดยนัยหรือความรู้แบบฝังลึก ซึ่งในการศึกษาค้นคว้าได้เลือกตัวแบบการจัดการความรู้ของโนนาเกและทาเคอุชิ (Nonaka & Takeuchi, 1999) ที่มีแนวคิดให้ความสำคัญกับการถ่ายทอดองค์ความรู้ประเภทโดยนัย และได้อธิบายถึงกระบวนการจัดการความรู้ที่ใช้กระบวนการทางสังคมช่วยในการแบ่งปันองค์ความรู้ที่มีอยู่ในตัวบุคคล ซึ่งมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น กรอบแนวคิดในการวิจัยประกอบด้วย 2 ประเด็นหลัก ดังนี้

1. ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ปรากฏในประเพณี จากการทบทวนวรรณกรรมพบภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ปรากฏในประเพณีโดยสรุปมี 5 ด้าน ได้แก่ 1) ประเพณีเกี่ยวกับชีวิต 2) ประเพณีเกี่ยวกับสังคม 3) ประเพณีเกี่ยวกับการรักษาโรค 4) ประเพณีเกี่ยวกับการทำมาหากิน และ 5) ประเพณีเกี่ยวกับการเฉลิมฉลองและเป็นสิริมงคล
2. วิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น การศึกษาค้นคว้าได้นำตัวแบบการจัดการความรู้ตามแนวคิดของโนนาเกและทาเคอุชิ (Nonaka & Takeuchi, 1999) มาเป็นกรอบในการศึกษา รวมถึงวิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นจากการรวบรวมในวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสรุปวิธีการได้ 7 วิธี ได้แก่ 1) การบอกเล่า 2) การเรียนรู้ด้วยตนเอง 3) การสาธิต 4) การแสดงและการละเล่น 5) การบันทึกองค์ความรู้ 6) การจัดแหล่งเรียนรู้ และ 7) การปฏิบัติจริง (Aksaeng & Grisanaputi, 2009;

kunpluem, & Sowanpreecha, 2016; Panalai, 2008; Churintr, 2005; Sirasoonthon, 2007; Kridakorn, 1998; Sungsi, 2007)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการศึกษาเป็น 2 ระยะ ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

1.1 ระยะที่ 1 การวิจัยเอกสาร เป็นการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ปรากฏในประเพณีภาคตะวันตกของประเทศไทยโดยใช้วิธีวิจัยจากเอกสาร ซึ่งค้นคว้าจากรายงานการวิจัย บทความวิชาการ และบทความวิจัยจากวารสารและฐานข้อมูลออนไลน์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาที่ปรากฏในประเพณีภาคตะวันตกของประเทศไทย

1.2 ระยะที่ 2 การสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นการศึกษาวิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ปรากฏในประเพณีภาคตะวันตกของประเทศไทยโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ผู้รู้ในชุมชนและปราชญ์ชาวบ้านจากพื้นที่ 5 จังหวัด ได้แก่ ตาก กาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งจะคัดเลือกประเพณีที่หายาก ไม่ปรากฏในภูมิภาคนั้นและคาดว่าจะเสี่ยงต่อการสูญหายของจังหวัดละ 1 ประเพณี เลือกสัมภาษณ์กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่อยู่ในพื้นที่ที่ประเพณีนั้นปรากฏแห่งละ 2 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 10 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์เพื่อให้ได้ข้อมูลสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการวิจัย และกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามแนวทางการเก็บข้อมูลด้วยวิธีสัมภาษณ์เชิงลึกซึ่งควรมีขนาดตัวอย่างประมาณ 5-30 คน (Sutheewasinnon & Pasunon, 2016) เกณฑ์ในการเลือกมีดังนี้

1.2.1 ผู้รู้ในชุมชนหรือปราชญ์ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในชุมชนที่ประสบการณ์ในการปฏิบัติตามประเพณีที่กำหนดไว้ในการศึกษาครั้งนี้

1.2.2 ผู้รู้ในชุมชน กรณีที่เป็นชนเผ่า เลือกผู้ที่สามารถสื่อสารภาษาไทยได้ดี

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 การวิจัยระยะที่ 1 ศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ปรากฏในประเพณีภาค ตะวันตกของประเทศไทยโดยใช้วิธีวิจัยเอกสาร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบบันทึกข้อมูล หากคุณภาพโดยทดสอบความเที่ยงของแบบบันทึก มีขั้นตอนคือ คัดเลือกบทความที่มีเนื้อหาสอดคล้องตามวัตถุประสงค์การวิจัยจำนวน 5 ชื่อเรื่อง ซึ่งเป็นบทความที่มีเนื้อหาครอบคลุมตามประเด็นที่กำหนดไว้ในกรอบแนวคิดการวิจัย แล้วให้ผู้ทดสอบซึ่งมีคุณสมบัติใกล้เคียงกับผู้วิจัย จำนวน 3 คน บันทึกข้อมูลด้วยแบบบันทึกข้อมูลที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งจากการตรวจสอบการบันทึกข้อมูลของผู้บันทึกทั้ง 3 คน พบว่า มีการบันทึกได้สอดคล้องกันร้อยละ 100 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ว่า ผู้ทดสอบและผู้วิจัยต้องบันทึกข้อมูลสอดคล้องกันคิดเป็นอย่างน้อย ร้อยละ 80 ขึ้นไป ถือว่าเป็นแบบบันทึกที่มีความเที่ยง สามารถนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลได้จริง

2.2 การวิจัยระยะที่ 2 ศึกษาวิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ปรากฏในประเพณีภาคตะวันตกของประเทศไทย ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก ใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง มีเนื้อหาประเด็นคำถามตามกรอบแนวคิดที่กำหนดไว้ หากคุณภาพของเครื่องมือโดยนำแบบสัมภาษณ์ที่ได้ส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิสาขาบรรณารักษศาสตร์และสารบรรณศาสตร์ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดการความรู้ และผู้ทรงคุณวุฒิด้านวัฒนธรรมตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) และนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยกำหนดเกณฑ์ผ่านเท่ากับ 0.5 ขึ้นไป ซึ่งพบว่าข้อคำถามทั้งหมดได้คะแนนระหว่าง 0.67-1.00 ได้รับข้อเสนอแนะปรับแก้การใช้ภาษา และเพิ่มเติมข้อความให้ครอบคลุมตามประเด็น จากนั้นนำไปทดลองสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลที่มีลักษณะใกล้เคียงกับผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 3 ราย นำผลที่ได้มาปรับแก้ข้อคำถามอีกครั้งก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูลจริง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้

3.1 ผู้วิจัยนำเสนอโครงการวิจัยคณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ รหัสโครงการวิจัย SWUEC-G 216/2565 วันที่ให้การรับรองคือ 23 พฤษภาคม 2565 ผลการพิจารณา คือ คณะกรรมการฯ ให้การรับรองโครงการวิจัยตามแนวทางหลักจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ที่เป็นมาตรฐานสากล และให้มีการให้ความยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัย

3.2 ผู้วิจัยได้ขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลวิจัย โดยผู้วิจัยแนะนำตัว อธิบายวัตถุประสงค์งานวิจัย และอธิบายสิทธิของกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นเมื่อกลุ่มตัวอย่าง ยินดีให้ความร่วมมือ จึงทำตามขั้นตอนการเข้าร่วมเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูลเอกสาร ผู้วิจัยได้ค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ซึ่งดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนกรกฎาคม-ธันวาคม 2565

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ดำเนินการเดือนเมษายน 2566 ผู้วิจัยดำเนินการนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ เพื่อขอสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง พร้อมทั้งขออนุญาตผู้ให้สัมภาษณ์ ในการจดบันทึกและบันทึกเสียงการสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักแต่ละคนใช้เวลาประมาณ 30 นาที ขึ้นอยู่กับความสะดวกของผู้ให้สัมภาษณ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิจัยครั้งนี้วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาตามขั้นตอนของ PhotSiTa (2007) ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

4.1 ดำเนินการถอดไฟล์บันทึกเสียง และข้อมูลที่ได้จัดบันทึกมา แบบคำต่อคำและจัดเกลาภาษา โดยแยกตามผู้ให้สัมภาษณ์เป็นรายคน

4.2 ตรวจสอบความครบถ้วนถูกต้องของข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีตรวจสอบจากแหล่งข้อมูล 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่เป็นปราชญ์ชุมชน และกลุ่มคนที่มีส่วนร่วมในประเพณีของชุมชนนั้น นอกจากนี้มีการเปรียบเทียบข้อมูลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลวิธีสัมภาษณ์ควบคู่ไปกับการสังเกต

4.3 วิเคราะห์เนื้อหาด้วยวิธีสรุปความ โดยกำหนดคำสำคัญแทนสาระหลักที่อยู่ในข้อมูลล่วงหน้าและกำหนดรหัสเพิ่มเติมระหว่างวิเคราะห์กรณีที่พบหัวข้อหลักเพิ่มจากที่กำหนดไว้

4.3 ผู้วิจัยได้อ่านเนื้อหาทั้งหมดของข้อมูลและเลือกบันทึกประเด็นหลักโดยอิงจากกรอบแนวคิดในการวิจัย

4.4 นำข้อมูลที่ได้จากการจำแนกประเด็น มาจัดกลุ่มตามเนื้อหาเป็นหมวดหมู่

4.5 วิเคราะห์ตีความเนื้อหาที่ได้จากข้อมูล จากนั้นสรุปและนำเสนอข้อมูลในรูปแบบการบรรยาย และแผนภาพ

สรุปผลการวิจัย

1. ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ปรากฏในประเพณีภาคตะวันตกของประเทศไทย ผลจากการวิจัย พบว่า ภูมิปัญญาที่ปรากฏในประเพณีภาคตะวันตกของประเทศไทย มี 5 ด้าน ดังนี้

1.1 ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของมนุษย์ จากการศึกษา พบว่าเป็นประเพณีเกี่ยวกับการส่งเสริมความเป็นสิริมงคลแก่ชีวิตที่จัดขึ้นในระยะเวลาเปลี่ยนผ่านในช่วงสำคัญ ๆ ในชีวิต ประกอบด้วยประเพณีกินข้าวห่อของจังหวัดราชบุรี (ประเพณีอั้งมีถ่อง หรือทานขันข้าว) ประเพณีอินทอนพ่อนแก่นของจังหวัดราชบุรี ประเพณีปอยขันโคตรรวมใจไทยวนของจังหวัดราชบุรี ประเพณีปอยสาบลองของจังหวัดตาก (ประเพณีงานบวชลูกแก้ว) ประเพณีผูกข้อมือกะเหรี่ยง (ประเพณีกั๊จ้อลาขุ) ของจังหวัดตาก ประเพณีกินวอของจังหวัดตาก (ประเพณีเขาะเจ้าเว) ประเพณีพิธีรับส่งตายายของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งจากการวิเคราะห์ลักษณะของประเพณีดังกล่าวพบว่า ประเพณีที่ผู้คนในชุมชนได้จัดขึ้นนั้น มักเป็นวิธีการหรือวิถีที่ปลูกฝังและสอนคนรุ่นหลังได้เรียนรู้และประพฤติปฏิบัติในเรื่องต่าง ๆ ที่มีประโยชน์และมีคุณค่าต่อชีวิต จัดว่าเป็นภูมิ

ปัญญาเก่าแก่ที่สืบทอดกันมา โดยสามารถสรุปประเด็นของภูมิปัญญาที่พบในแต่ละประเพณี ได้แก่ การสืบทอดและทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา การปลูกฝังให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาเรียนรู้พระธรรมผ่านกิจกรรมที่ทำในประเพณี การแสดงถึงความกตัญญู กตเวทิต์ต่อบรรพบุรุษ การปลูกฝังความนอบน้อมและให้ความเคารพต่อผู้อาวุโส การปลูกฝังค่านิยมและพฤติกรรมมารักรับทูล สงวนตัวให้แก่คนหนุ่มสาว การปลูกฝังเรื่องการทำบุญทำทาน การปลูกฝังเรื่องความสมัคสมานสามัคคี การเสริมสร้างขวัญ กำลังใจและความเป็นสิริมงคล

1.2 ประเพณีเกี่ยวกับสังคม จากการศึกษา พบว่า เป็นประเพณีวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และประเพณีส่วนรวมที่คนไทยส่วนมากยังนิยมถือปฏิบัติกัน ประกอบด้วย ประเพณียกยอถือนครเจดีย์ทรายของจังหวัดกาญจนบุรี ประเพณีขึ้นเขาห่มพระ พาท่องซ่องกระเจก เกลิงศรัทธาพรของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ประเพณีแห่นาของจังหวัดเพชรบุรี (แรกนา) ประเพณีวัวลานของจังหวัดเพชรบุรี (วัวระดอ) ซึ่งจากการวิเคราะห์ลักษณะของประเพณีเกี่ยวกับสังคม พบว่า มีการสอดแทรกภูมิปัญญาในการปลูกฝังและสอนให้คนในชุมชนมีการปฏิบัติที่แสดงออกในสิ่งที่ดีงามและมีคุณค่าหลายด้าน ได้แก่ ได้แก่ การสืบทอดและทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา การปลูกฝังให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาเรียนรู้พระธรรมคำสอนในศาสนา พุทธผ่านกิจกรรมที่ทำในประเพณี การแสดงถึงความกตัญญู กตเวทิต์ต่อบรรพบุรุษ การปลูกฝังเรื่องการทำบุญทำทาน การเสริมสร้างขวัญและกำลังใจ และความเป็นสิริมงคล และการปลูกฝังเรื่องความสมัคสมานสามัคคี

1.3 ประเพณีเกี่ยวกับการรักษาโรค จากการศึกษา พบว่าเป็นประเพณีพิธีกรรมพื้นบ้านที่เกี่ยวข้องกับการรักษาความเจ็บไข้ได้ป่วย เพื่อสร้างขวัญกำลังใจให้กับผู้ป่วย ให้มีกำลังใจในการรักษาตัว คือ ประเพณีพิธีกรรมการบาคหัวเข้าของจังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งจากการวิเคราะห์ลักษณะของประเพณีดังกล่าวพบว่า เป็นภูมิปัญญาในการหาวิธีให้กำลังใจแก่ผู้ที่เจ็บป่วยและรักษาไม่หาย ถือเป็นการเสริมสร้างขวัญกำลังใจและความเป็นสิริมงคล

1.4 ประเพณีเกี่ยวกับการทำมาหากิน จากการศึกษา พบว่า เป็นประเพณีพิธีกรรมเกี่ยวกับความอุดมสมบูรณ์ของไร่นาในสังคมเกษตรกรรมที่ผูกพันกับธรรมชาติ ซึ่งเป็นวิธีการทำมาหากินและวิธีการผลิตที่ต้องพึ่งพาธรรมชาติ เป็นสำคัญ ประกอบด้วยประเพณีการทำขวัญข้าวของจังหวัดกาญจนบุรี ประเพณีพาดข้าวชาวกะเหรี่ยงของจังหวัดกาญจนบุรี ประเพณีกวนข้าวหย่ากู่ของจังหวัดตาก (กวนข้าวหย่าฮู้) ประเพณีปีใหม่ม้งของจังหวัดตาก ซึ่งจากการวิเคราะห์ลักษณะของประเพณีดังกล่าวพบว่าประเพณีส่วนใหญ่มีกิจกรรมที่ปลูกฝังและสอดแทรกการสอนคนรุ่นหลังหลายเรื่อง ได้แก่ การปลูกฝังเรื่องความกตัญญูต่อสิ่งที่มีคุณ การปลูกฝังเรื่องความอ่อนน้อมถ่อมตน การปลูกฝังเรื่องความสำนึกในคุณค่า รู้ประหยัด รู้จักเก็บรักษา การเสริมสร้างขวัญกำลังใจและความเป็นสิริมงคล การปลูกฝังเรื่องความสมัคสมานสามัคคี การสืบทอดและทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา การเสริมสร้างขวัญกำลังใจและความเป็นสิริมงคล และการพักผ่อนหย่อนใจและสร้างความสนุกสนานเพลิดเพลิน

1.5 ประเพณีเกี่ยวกับการเฉลิมฉลองและเพื่อความความเป็นสิริมงคล จากการศึกษา พบว่าเป็นพิธีกรรมเกี่ยวกับความมั่นคงของสังคม มีบทบาทสำคัญที่ทำให้ชาวบ้านต่างมีความรู้สึกร่วมกันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ประกอบด้วย ประเพณีชิงตะเคิงของจังหวัดราชบุรี (แห่ฉัตรรับพระพุทธองค์ หรือ แห่พุ่มดอกไม้ม) ประเพณีวันปีใหมและการเหยียบหลังกะเหรี่ยงของจังหวัดราชบุรี ประเพณีแห่เสาตะเคิงของจังหวัดกาญจนบุรี (ยกตง) ประเพณีการไหว้ผีบรรพบุรุษแบบดั้งเดิมของชาวกะเหรี่ยงของจังหวัดกาญจนบุรี ประเพณีการขึ้นปีใหม่ของกะเหรี่ยงของจังหวัดกาญจนบุรี (มัดมือ) ประเพณีสงกรานต์มอญของจังหวัดกาญจนบุรี ประเพณีกวนข้าวทิพย์ของจังหวัดตาก (กวนข้าวทิพย์) ประเพณีภาคสวรรค์ของจังหวัดตาก (ตลาดสวรรค์) ประเพณีปล่อยบั้งไฟของจังหวัดตาก (ปล่อยบั้งไฟ) ประเพณีตานก๋วยสลากของจังหวัดตาก ประเพณีลอยกระทงสายไหลประทีป 1000 ดวงของจังหวัดตาก ประเพณีขึ้นธาตุเดือนเก้าของจังหวัดตาก ประเพณีทำบุญถนนของจังหวัดตาก ประเพณีส่งเคราะห์ทางทะเลของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ประเพณีทำบุญทุ่งของจังหวัดกาญจนบุรี ประเพณีเวียนศาลาของจังหวัดเพชรบุรี (ประเพณีก่อเจดีย์ทราย หรือประเพณีสังกรานต์ของชาวกะเหรี่ยง) ซึ่งจากการวิเคราะห์ลักษณะของประเพณี

ดังกล่าว นอกจากพบว่า เป็นประเพณีที่เสริมสร้างขวัญกำลังใจและความเป็นสิริมงคลแล้ว ยังมีการสอดแทรกภูมิปัญญาในการสอนและปลูกฝังผู้คนในเรื่องต่าง ๆ ได้แก่ การสืบทอดและทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา การปลูกฝังเรื่องความกตัญญูต่อสิ่งที่มิคุณ การเสริมสร้างขวัญกำลังใจและความเป็นสิริมงคล การปลูกฝังให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาเรียนรู้พระธรรมผ่านกิจกรรมที่ทำในประเพณี การปลูกฝังเรื่องความสมัครสมานสามัคคี การแสดงถึงความกตัญญูต่อเวทที่ต่อบรรพบุรุษ การปลูกฝังเรื่องการทำบุญทำทาน และการพักผ่อนหย่อนใจและสร้างความสนุกสนานเพลิดเพลิน ดังตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์

ดังนั้นหากสรุปภูมิปัญญาที่พบในประเพณีภาคตะวันตกของประเทศไทยแล้ว พบว่า มีภูมิปัญญาในการสอนและปลูกฝังผู้ที่ปฏิบัติหรือมีส่วนร่วมในการสืบทอดประเพณี ซึ่งสามารถสรุปภูมิปัญญาเป็น 4 มิติ ได้แก่ 1) มิติด้านศาสนา ประกอบด้วย 1.1) การสืบทอดและทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา 1.2) การปลูกฝังให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาเรียนรู้พระธรรมผ่านกิจกรรมที่ทำในประเพณี และ 1.3) การปลูกฝังเรื่องการทำบุญทำทาน 2) มิติด้านพฤติกรรมที่เหมาะสม ประกอบด้วย 2.1) การแสดงถึงความกตัญญูต่อเวทที่ต่อบรรพบุรุษ 2.2) การปลูกฝังเรื่องความกตัญญูต่อสิ่งที่มิคุณ และ 2.3) การปลูกฝังเรื่องความสำนึกในคุณค่ารู้ประหยัด รู้จักเก็บรักษา 3) มิติด้านความสัมพันธ์ในสังคม ประกอบด้วย 3.1) การปลูกฝังค่านิยมและพฤติกรรมการรักษาสงวนตัวให้แก่คนหนุ่มสาว 3.2) การปลูกฝังเรื่องความสมัครสมานสามัคคี 3.3) การปลูกฝังความอ่อนน้อมและให้ความเคารพต่อผู้อาวุโส และ 3.4) การปลูกฝังเรื่องความอ่อนน้อมถ่อมตน 4) มิติด้านการสร้างสันติภาพและการกำลังใจ ประกอบด้วย 4.1) การเสริมสร้างขวัญกำลังใจและความเป็นสิริมงคล และ 4.2) การพักผ่อนหย่อนใจและสร้างความสนุกสนานเพลิดเพลิน

2. วิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ปรากฏในประเพณีภาคตะวันตกของประเทศไทย

จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ประกอบการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารเพิ่มเติม พบว่า การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ปรากฏในประเพณีภาคตะวันตกของประเทศไทยนั้น ส่วนใหญ่เป็นการปฏิบัติสืบทอดกันมารุ่นต่อรุ่น โดยมีการบอกเล่าจากคนเฒ่าคนแก่และพาลูกหลานปฏิบัติตามประเพณี แม้จะไม่ได้มีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรอย่างเป็นทางการจากคนรุ่นเก่า หรือแม้แต่คนในชุมชนก็ตาม แต่ก็พบว่าประเพณีเหล่านี้ ส่วนหนึ่งได้รับการบันทึกไว้ในรูปแบบของงานวิจัย ข้อมูลเผยแพร่ในเว็บไซต์ และสื่อสังคมออนไลน์ ทั้งนี้อาจสรุปได้ว่า วิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาที่พบมี 5 วิธีด้วยกัน ได้แก่ 1) การปฏิบัติจริง 2) การบอกเล่า 3) การเรียนรู้ด้วยตนเอง 4) การแสดงและการละเล่น และ 5) การบันทึกองค์ความรู้ ดังนี้

2.1 การปฏิบัติจริง ส่วนใหญ่ผู้คนในแต่ละชุมชนได้ถ่ายทอดภูมิปัญญาผ่านการสืบทอดประเพณีด้วยการลงมือปฏิบัติสืบทอดกันมาจากคนรุ่นเก่า แต่จากการสัมภาษณ์พบว่า การปฏิบัติได้ลดน้อยลง คือ มีผู้สนใจที่จะทำตามประเพณีน้อยลงจากเดิม ดังคำให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้

“ประเพณีสงกรานต์มอญนี้ยังมีการปฏิบัติต่อ ๆ กันมา โดยการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น แต่ในปัจจุบันมีน้อยลงแล้ว เนื่องจากคนรุ่นใหม่ไม่ค่อยนำมาปฏิบัติ และมีการปฏิบัติที่น้อยลง” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2)

2.2 การบอกเล่า จากการสัมภาษณ์พบว่า การบอกเล่าเป็นอีกหนึ่งวิธีที่ใช้ในการถ่ายทอดภูมิปัญญา ซึ่งคนรุ่นก่อนจะบอกเล่าต่อคนรุ่นหลังเกี่ยวกับการนำประเพณีไปปฏิบัติ ตัวอย่างเช่น ประเพณีปอยส่างลอง ดังคำให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้

“ประเพณีปอยส่างลอง (งานบวชลูกแก้ว) เป็นประเพณีเกี่ยวกับการบวชหรืออุปสมบท ซึ่งคล้ายกับการบวชสามเณรฤดูร้อนของทางภาคกลาง ให้เด็กในช่วงปิดภาคเรียนมาเรียนรู้เกี่ยวกับพระธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาโดยการบวช และเป็นการสืบทอดตามเจตนารมณ์ของผู้เฒ่าผู้แก่ที่บอกเล่ากันมาว่า เมื่อลูกหลานโตพอที่จะบวชได้แล้วก็ให้บวชเพื่อให้พ่อแม่หรือผู้มีอุปการะคุณได้รับผลบุญนั้น ประเพณีปอยส่างลองแต่เดิมนั้นจะมีการรวมเด็ก ๆ ประมาณ 20-30 คน อายุ 10-15 ปี มาทำพิธีร่วมกัน” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 7)

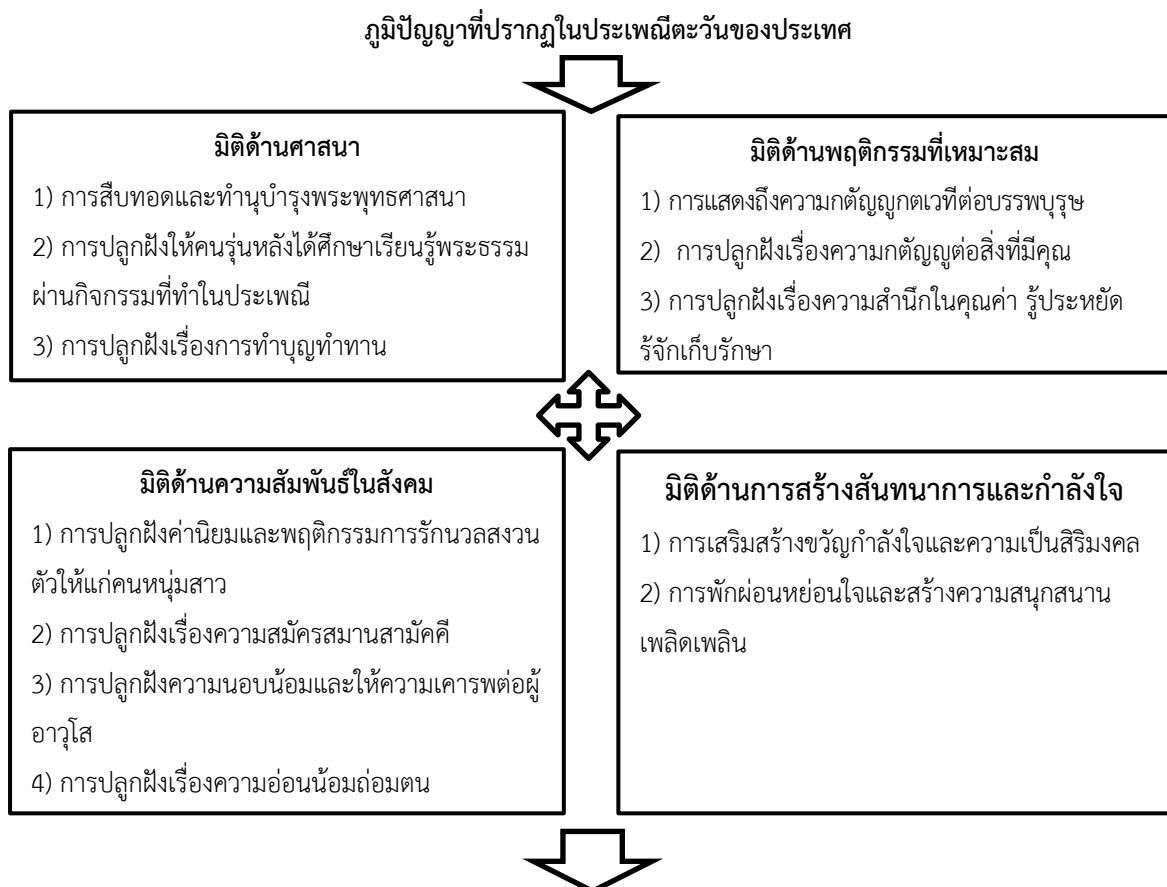
2.3 การเรียนรู้ด้วยตนเอง การถ่ายทอดภูมิปัญญาในบางประเพณีได้ใช้วิธีรื้อฟื้นกลับมาทำใหม่ กรณีที่ประเพณีอาจเลือนหายไปตามกาลเวลา โดยคนในชุมชนนำกลับมาทำใหม่และอาจมีการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับวิถีชีวิตในยุคปัจจุบัน เช่น ประเพณีสังเคราะห์ทางทะเล ดังคำให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้

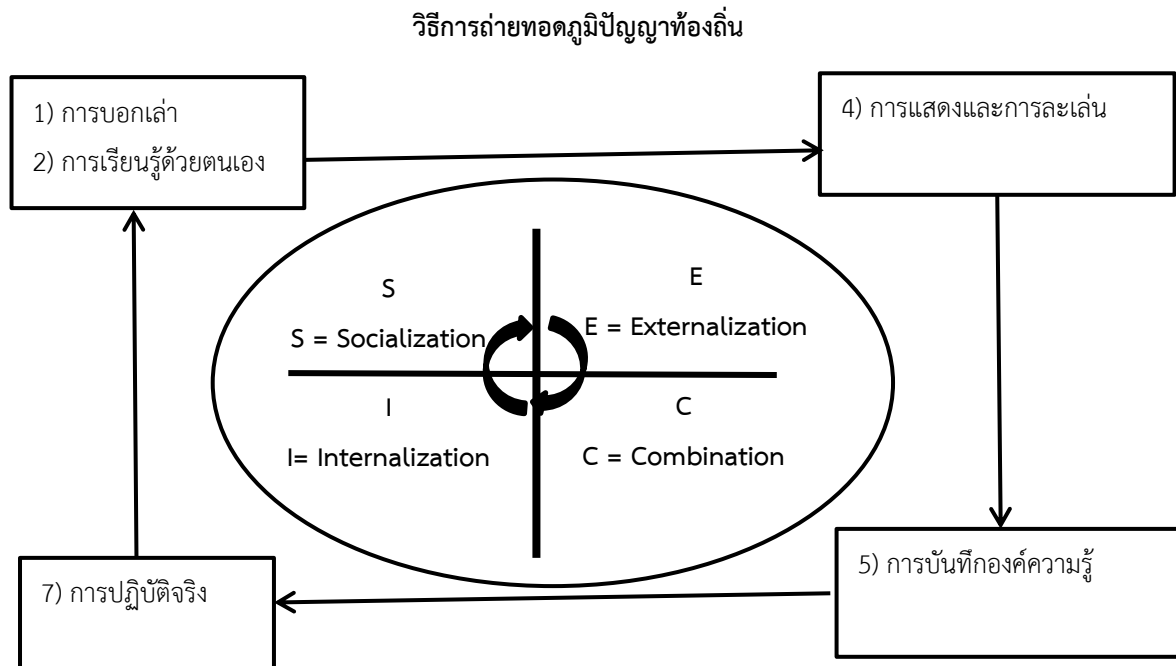
“ในปี พ.ศ. 2500 ประเพณีสังเคราะห์ทางทะเลได้เลือนหายไปแล้ว คนหัวหินได้รื้อฟื้นพิธีนี้ขึ้นมา และเปลี่ยนจากพิธีทำบุญทุ่งมาเป็นพิธีสังเคราะห์ทางทะเล ซึ่งคล้ายกับทำบุญทุ่ง โดยจะปฏิบัติกัน 2 วัน โดยในวันแรกจะเป็นการแห่เรือสำหรับใส่หุ่นปั้น เมื่อชาวบ้านปั้นดินเหนียวเป็นคนเสร็จเรียบร้อยแล้วจะนำมาใส่ในเรือที่แห่ แต่ก็มีกรวิวัฒนาการมาเรื่อย ๆ จากการแห่ธรรมาภิกได้เริ่มแต่งเพลง ชื่อ “บุญสังเคราะห์ทางทะเล” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 10)

2.4 การแสดงและการละเล่น จากการสังเคราะห์เอกสารพบข้อมูลที่มีการบันทึกไว้เกี่ยวกับวิถีถ่ายทอดภูมิปัญญาผ่านการแสดง คือ ประเพณีปอยขันโตกรรมใจไถยวนของจังหวัดราชบุรี ซึ่งในการจัดประเพณีดังกล่าวนี้ มีการแสดงทางศิลปวัฒนธรรม เช่น การแสดงเครื่องแต่งกายพื้นเมือง นิทรรศการวิถีชีวิต และภูมิปัญญาดั้งเดิม

2.5 การบันทึกองค์ความรู้ พบว่า แม้จะไม่ได้มีการบันทึกเกี่ยวกับภูมิปัญญาที่ปรากฏใน ประเพณีภาคตะวันตกของไทยอย่างชัดเจนเป็นระบบ แต่ก็พบการบันทึกบ้างในรูปแบบรายงานการวิจัย บทความ และข้อมูลที่เผยแพร่ในเว็บไซต์ รวมถึงสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งผู้คนสามารถเข้าถึงได้ค่อนข้างสะดวก

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลข้างต้น สามารถสรุปภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ปรากฏในประเพณีภาคตะวันตกของประเทศไทย รวมถึงวิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาได้ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 ภูมิปัญญาที่ปรากฏในประเพณีเต๋วันของประเทศไทยและวิธีถ่ายทอด

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำประเด็นสำคัญที่พบจากผลการวิจัยมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ปรากฏในประเพณีภาคตะวันตกของประเทศไทย ผลจากการวิจัยพบว่า ประเพณีของภาคตะวันตกส่วนใหญ่มีความเป็นเอกลักษณ์ แตกต่างจากภูมิภาคอื่น และในประเพณีเหล่านั้น มีภูมิปัญญาของคนรุ่นเก่าในการสอนและปลูกฝังคนรุ่นหลังให้สืบทอดประเพณี โดยพบว่า ภูมิปัญญาที่สืบทอดอยู่ในประเพณีต่าง ๆ นั้น มี 4 มิติ ได้แก่ มิติด้านศาสนา มิติด้านพฤติกรรมที่เหมาะสม มิติด้านความสัมพันธ์ในสังคม และมิติด้านการสร้างสันติภาพและการกำลังใจ ซึ่งผลการวิจัยที่พบนี้แสดงให้เห็นถึงรูปแบบพฤติกรรมในชีวิตประจำวันของมนุษย์ ต่อเพื่อนมนุษย์และความสัมพันธ์กับธรรมชาติ ทั้งในแง่คุณธรรม ความคิด ความเชื่อ และการแสดงออกที่มีต่อสิ่งแวดล้อมและผู้คนในชุมชน เป็นสิ่งที่มีคุณค่าอันสูงส่ง ควรแก่การสำรวจค้นหา สร้างให้มีขึ้นในชุมชนและรักษาไว้สืบทอดกัน โดยมุมมองทางปรัชญาในการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น อาจมองได้ 2 แบบ คือ ประการแรก ระบบสังคมของมนุษย์เป็นระบบการอ้างอิงตนเอง และประการที่สอง ความเป็นสังคมของมนุษย์เกิดขึ้นจริงในระบบสังคมที่ผูกพันกัน จึงสามารถกล่าวได้ว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นระบบทางสังคมและการสื่อสารที่ก่อให้เกิดการจัดระเบียบตนเอง (Autopoiesis) ภายในวัฒนธรรม (Pesurny, 2018; Wahyu, 2021) ซึ่งภูมิปัญญาที่พบดังกล่าวนี้คล้ายกับภูมิปัญญาหรือองค์ความรู้ที่พบในท้องถิ่นอื่น ๆ เช่นในงานวิจัยของ Aritonang, Sibarani, & Perangin-Angin (2022) ศึกษาเกี่ยวกับภูมิปัญญาในประเพณีมาร์ตัมบา เกาะสุมาตราเหนือ พบว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ยังคงปรากฏอยู่ในประเพณีและสามารถรักษาสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่พบในประเพณีมาร์ตัมบามี 5 ประการ ได้แก่ ความเป็นปึกแผ่นทางสังคมและความร่วมมือระหว่างกัน เครือญาติ การเคารพซึ่งกันและกัน

ความกตัญญูตเวที และการอนุรักษ์วัฒนธรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ Chaichana (2019) ที่ศึกษาเรื่องแกงบวนบ้านตลิ่งแดงและความมั่นคงทางอาหารในท้องถิ่น พบว่า บ้านตลิ่งแดงมีภูมิปัญญาอาหารเป็นจุดเริ่มต้นและรากฐานสำคัญก่อให้เกิดความมั่นคงอาหาร ด้านโภชนาการและสุขภาพ ผ่านการสืบทอดภูมิปัญญามาตั้งแต่บรรพบุรุษจนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะ “แกงบวน” อาหารพื้นบ้านที่เป็นเอกลักษณ์ สะท้อนความเชื่อและวิถีชีวิตดั้งเดิมเฉพาะถิ่น นิยมปรุงในงานบุญประเพณีที่สำคัญในชุมชน การปรุงแต่ละครั้งต้องใช้แรงงานในการเตรียมวัตถุดิบหลายคน ซึ่งเป็นการสร้างความสามัคคีให้กับคนในชุมชน และงานวิจัยของ Prommanot & Sachakul (2019) ได้ศึกษาคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่นและการทำประมงพื้นบ้านจังหวัดสมุทรสงคราม การสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นและการทำประมงพื้นบ้านพบว่า มีภูมิปัญญาด้านความเชื่อ ประเพณีและพิธีกรรมที่เกิดจากค่านิยมด้านความกตัญญู การเคารพธรรมชาติ คุณค่าภายนอกต่อบุคคลในด้านการเลี้ยงชีพอย่างพอเพียง คุณค่าต่อสังคมในด้านการสร้างความสามัคคี การสร้างอัตลักษณ์และความภาคภูมิใจให้ท้องถิ่น คุณค่าทางสุนทรียศาสตร์ ได้แก่ คุณค่าที่เกิดจากวิถีการทำประมงที่มนุษย์ได้สัมผัสธรรมชาติและรับรู้ความงามผ่านการเห็น การได้ยิน การได้สัมผัสความงามของธรรมชาติและความงามจากความกลมกลืนของเครื่องมือประมงพื้นบ้านและธรรมชาติ

นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยของ Vachirayano (2021) ที่ศึกษาการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นและเสนอรูปแบบการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในประเพณีเชิงพุทธของประชาชนในจังหวัดสุรินทร์ พบว่า มีภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ (1) ประเพณีแห่นางแมว เป็นกิจกรรมการแสดงความกตัญญูต่อบุพพารี (2) ประเพณีบุญข้าวจี เป็นกิจกรรมทำบุญเดือน 3 และ (3) ประเพณีบวชนาคช้าง เป็นกิจกรรมประเพณีเพื่อสร้างศรัทธาและสืบต่ออายุพระพุทธศาสนา งานวิจัยของ Talaluck, Chinnasri, & Thongpunya (2019) ศึกษาเยาวชนกลุ่มลูกหว่าในฐานะผู้สืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านงานสกุลช่างเมืองเพชร พบว่า มิติด้านความสัมพันธ์ระหว่างคน มีการรวมกลุ่มที่เข้มแข็ง สมาชิกกลุ่มมีมุมมองในการดำเนินงาน ต่าง ๆ เป็นไปในแนวทางเดียวกัน มิติด้านความรัก สมาชิกกลุ่มมีความไว้วางใจซึ่งกัน ส่งผลให้เกิดการเกื้อกูลต่อการดำเนินกิจกรรม ต่าง ๆ และงานวิจัยของ Meesup, Phengphum, Jaichalad, & Soontorn (2016) ศึกษาและรวบรวมองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจังหวัดพิษณุโลก ผลการวิจัยพบภูมิปัญญาจำแนกเป็นหมวดชนบทธรรมนิยมประเพณี ความเชื่อ และศาสนา หมวดศิลปกรรมและโบราณคดี หมวดการละเล่น ดนตรีและการพักผ่อนหย่อนใจ หมวดชีวิตความเป็นอยู่และวิทยาการ ซึ่งสามารถสรุปภูมิปัญญาท้องถิ่นตามขอบเขตด้านเนื้อหาด้านคติ ความเชื่อด้านการบริหารจัดการด้านการเปลี่ยนแปลงและวิวัฒนาการ ด้านการถ่ายทอดและสืบสาน เป็นเรื่องของการใช้ความรู้ ทักษะ ความเชื่อ และพฤติกรรม ซึ่งเป็นการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างคนกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และคนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการอยู่รอดของบุคคล กลุ่ม และชุมชน ด้านคติความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่นส่วนใหญ่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นการเพิ่มขวัญและกำลังใจคนในชุมชน ทั้งการเสริมสร้างความสามัคคีในชุมชนด้วยการละเล่นและกิจกรรมของกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน รวมถึงประเพณีและพิธีกรรมที่สำคัญในชุมชนล้วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของคนในสังคม

2. วิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ปรากฏในประเพณีภาคตะวันตกของประเทศไทย ผลจากการวิจัยพบว่าการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ปรากฏในประเพณีภาคตะวันตกของประเทศไทยนั้น ส่วนใหญ่เป็นการปฏิบัติสืบทอดกันมารุ่นต่อรุ่น โดยมีการบอกเล่าจากคนเฒ่าคนแก่และพาลูกหลานปฏิบัติตามประเพณี แม้จะไม่ได้มีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรอย่างเป็นทางการจากคนรุ่นเก่าหรือแม้แต่คนในชุมชนก็ตาม แต่ก็พบว่าประเพณีเหล่านี้ ส่วนหนึ่งได้รับการบันทึกไว้ในรูปแบบของงานวิจัย ข้อมูลเผยแพร่ในเว็บไซต์ และสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งวิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาที่พบมี 5 วิธีด้วยกัน ได้แก่ การปฏิบัติจริง การบอกเล่า การเรียนรู้ด้วยตนเอง การแสดงและการละเล่น และการบันทึกองค์ความรู้ ซึ่งเป็นวิธีการที่ชุมชนส่วนใหญ่มักจะใช้ในการถ่ายทอดภูมิปัญญา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปฏิบัติที่เกิดจากการสืบทอดและการบอกเล่าของคนรุ่นก่อน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า วิธีการดังกล่าวนี้สามารถทำได้ง่ายและสะดวก เนื่องจากเป็นวิถีชีวิตและเป็นเรื่องภายในแต่ละครอบครัวหรือชุมชนแต่ละชุมชน ปฏิบัติสืบทอดกันมาตามความเคยชินดังที่ Goodkind (1998) Churintr (2005) และ KaoSuk (2000) ได้กล่าวถึงการถ่ายทอดภูมิปัญญาไว้ว่าเป็นการฝึกปฏิบัติในสิ่งที่ต้องการให้เกิดการเรียนรู้และมีการปฏิบัติ

อย่างต่อเนื่อง เป็นการบอกหรือสอนให้ผู้เรียนเข้าใจและนำไปปฏิบัติได้ ซึ่งแต่เดิมภูมิปัญญาท้องถิ่นมักจะถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียนหรือกลุ่มเป้าหมายอัตโนมัติ เป็นการใช้อนุสาคัญสำนึกแบบสังคมประกิต (Socialization) เกิดจากการเลียนแบบและจดจำสืบทอดกันมาในครอบครัว ซึ่งผลการวิจัยที่พบดังกล่าวตรงกับผลการวิจัยของ Wungrath (2021) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการความรู้ภูมิปัญญาด้านอาหารของชาวไทลื้อ และพบว่า ภูมิปัญญาได้ถูกถ่ายทอดผ่านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากคนในชุมชน และนำไปปฏิบัติ องค์ความรู้ส่วนใหญ่จึงถูกจัดเก็บในรูปแบบของประสบการณ์ในตัวบุคคล และไม่พบว่า มีการจัดเก็บภูมิปัญญาในรูปแบบของเอกสารหรือลายลักษณ์อักษร สอดคล้องกับการวิจัยของ Vachirayano (2021) ศึกษาการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในประเพณีเชิงพุทธของประชาชนในจังหวัดสุรินทร์ พบว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นความรู้ที่ได้สืบทอดกันมา องค์ความรู้และความสามารถของคนในท้องถิ่นเกิดจากการสั่งสมประสบการณ์และกิจกรรม และ Ngio-Supha (2017) ศึกษาเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น และแนวทางการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นการทอผ้าไหมสู่คนรุ่นใหม่ พบว่า มีการถ่ายทอดภูมิปัญญาในลักษณะแม่สอนลูก ยายสอนหลาน ใช้วิธีการสาธิตของผู้ถ่ายทอดภูมิปัญญาและการฝึกปฏิบัติของผู้รับการถ่ายทอดภูมิปัญญา นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยของ Dittawiron (2015) ศึกษาวิถีชีวิตและมรดกทางภูมิปัญญาของชาวยวนราชบุรี พบว่า มีการสืบทอดจากคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง

อย่างไรก็ดี ในการศึกษาครั้งนี้พบประเด็นที่น่าสังเกต คือ การถ่ายทอดภูมิปัญญาที่ปรากฏในประเพณีตะวันตกส่วนใหญ่เน้นเป็นการลงมือปฏิบัติสืบทอดและบอกเล่าต่อกันมาจากคนรุ่นเก่า แม้จะมีความเป็นเอกลักษณ์และน่าสนใจอยู่มากก็ตาม กลับไม่พบว่ามีถ่ายทอดภูมิปัญญาด้วยวิธีการสาธิตและการจัดแหล่งเรียนรู้ หรือแม้แต่การบันทึกองค์ความรู้ที่เป็นระบบตามหลักการจัดการความรู้อย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าภูมิภาคตะวันตกค่อนข้างมีลักษณะเฉพาะ คือ มีผู้คนที่เป็นชนเผ่าหลากหลายอาศัยอยู่ ภาษาที่ใช้ในการสื่อสารก็เป็นภาษาของแต่ละชนเผ่า และจากการสัมภาษณ์ยังพบอีกว่าคนรุ่นใหม่มีความสนใจในการสืบทอดและปฏิบัติตามประเพณีลดลง เสี่ยงกับการที่ภูมิปัญญาอาจสูญหายได้ ซึ่งผลการวิจัยที่พบนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Ngio-Supha (2017) ซึ่งพบประเด็นปัญหา เช่น ผู้รับการถ่ายทอดภูมิปัญญาไม่เอาใจใส่ฝึกฝน ผู้รับการถ่ายทอดภูมิปัญญาใจร้อนทำงานไม่ประณีต ผู้รับการถ่ายทอดภูมิปัญญาไม่มีความเข้าใจ และเทคโนโลยีสมัยใหม่ทำให้คนรุ่นใหม่ ไม่สนใจที่จะอนุรักษ์สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น ขณะเดียวกันก็มีความแตกต่างจากผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในภูมิภาคอื่นอีกหลายชิ้นงานที่พบว่าการถ่ายทอดภูมิปัญญาในรูปแบบการจัดทำสื่อ และนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วยจัดการ รวมถึงการถ่ายทอดอย่างเป็นทางการ มีหน่วยงานภาครัฐสนับสนุน ช่วยให้องค์ความรู้ได้รับการถ่ายทอดอย่างเป็นรูปธรรมและมีความยั่งยืนเพิ่มขึ้น เช่น ในงานวิจัยของ Prommanot & Sachakul (2019) ได้วิเคราะห์คุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่นและการทำประมงพื้นบ้านจังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า การสืบทอดภูมิปัญญาเป็นการสืบทอดโดยการศึกษาตามอธยาศัยเป็นหลัก Wanwichai (2017) ได้ศึกษากระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นทางด้านศิลปะการแสดงละครชาตรี พบว่า มีการพัฒนาละครชาตรีให้เป็นสื่อพื้นบ้านที่สามารถใช้สื่อสาร สร้างความเปลี่ยนแปลงกับชุมชน Dittawiron (2015) ศึกษาวิถีชีวิตและมรดกทางภูมิปัญญาของชาวยวนราชบุรี พบว่า เมื่อสังคมไทยวนเปลี่ยนผ่านจากวิถีการผลิตเพื่อยังชีพสู่การผลิตเพื่อการค้า วิถีชีวิตเปลี่ยนแปลง วิธีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อสืบทอดมรดกทางภูมิปัญญา มีการผสมผสานกับการศึกษาในสังคมทันสมัย มีการย่นระยะเวลาการเรียนรู้โดยใช้สื่อกราฟิกเพื่อศึกษาและฝึกทอลายผ้า การแลกเปลี่ยนเรียนรู้มีทั้งแบบของการสื่อสารแบบตัวต่อตัวในวิถีดั้งเดิม และการเรียนรู้เป็นกลุ่มในการจัดการศึกษาสมัยใหม่ วิธีการถ่ายทอดได้รับจัดประสบการณ์อย่างเป็นขั้นตอนเพื่อให้อยู่ในรูปของหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อรับรองว่าการทอผ้าจากการถ่ายทอดอย่างเป็นระบบในการศึกษาของสังคมทันสมัย กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของชาวยวนจึงเป็นกระบวนการที่มีพลวัตร ยืดหยุ่นตามสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลง

ข้อจำกัดของการวิจัย

ในการศึกษานี้เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลประเพณีในพื้นที่ที่มีชนเผ่าหรือชนกลุ่มน้อยอาศัยอยู่ ซึ่งจากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลในส่วนที่เป็นชุมชนนั้น บางพื้นที่ต้องสัมภาษณ์และพูดคุยกับผู้ที่ให้ข้อมูลซึ่งเป็นชาวกะเหรี่ยงซึ่งใช้ภาษาไทยในการพูดได้ไม่ชัดเจนมากนัก ดังนั้นการสื่อสารอาจมีบางประเด็นที่ไม่ชัดเจน จึงเป็นข้อจำกัดในการวิจัยครั้งนี้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1.1 ด้านภูมิปัญญา จากผลการวิจัยพบว่าภูมิปัญญาที่มีคุณค่าและแฝงอยู่ในประเพณีซึ่งเป็นอัตลักษณ์ของภาคตะวันตกที่ควรแก่การอนุรักษ์และสืบทอดต่อไป แต่คนรุ่นหลังมีความสนใจและสืบทอดน้อยลง ดังนั้นหน่วยงานที่มีส่วนร่วมในการดูแล เช่น หน่วยงานเกี่ยวกับวัฒนธรรม โรงเรียนในชุมชน หรือหน่วยงานบริหารระดับชุมชน ควรให้ความสำคัญและเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อป้องกันไม่ให้ภูมิปัญญาสูญหายไปในอนาคต โดยสามารถดำเนินการดังนี้

1.1.1 หน่วยงานเกี่ยวกับวัฒนธรรมระดับจังหวัด ควรส่งเสริมให้มีการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เชิญชวนนักท่องเที่ยวให้มีส่วนร่วมในประเพณีของชุมชนแต่ละจังหวัด ซึ่งจะเป็นการช่วยเผยแพร่และถ่ายทอดประเพณีให้เป็นที่รู้จักและเห็นคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่อยู่ในประเพณีเหล่านี้

1.1.2 หน่วยงานระดับโรงเรียนหรือสถานศึกษา อาจบรรจุเนื้อหาเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ปรากฏในประเพณีสอดแทรกไว้ในการจัดการเรียนการสอน

1.1.3 การจัดแหล่งเรียนรู้ชุมชน ซึ่งจัดเก็บและเผยแพร่ประเพณีเหล่านี้ไว้เพื่อให้คนในชุมชนและผู้สนใจทั่วไปได้เรียนรู้และศึกษาตามความสนใจ

1.2 ด้านรูปแบบการถ่ายทอดภูมิปัญญา จากผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่ชุมชนถ่ายทอดภูมิปัญญาด้วยการสืบทอด บอกเล่าและปฏิบัติจากรุ่นสู่รุ่น การบันทึกองค์ความรู้ยังขาดความเป็นระบบและเป็นรูปธรรม ดังนั้นควรมีการเพิ่มวิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาด้วยรูปแบบที่จะช่วยจัดเก็บภูมิปัญญาให้คงอยู่ได้อย่างถาวร เช่น การบันทึกในรูปแบบของสื่อต่าง ๆ โดยอาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือ การใช้กระบวนการจัดการความรู้เข้ามาช่วยในการจัดเก็บและถ่ายทอดภูมิปัญญา การใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นเครื่องมือในการจัดเก็บและเผยแพร่ เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาที่ปรากฏในประเพณีตะวันตกของประเทศไทยโดยเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือ

2.2 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาสื่อเพื่อจัดเก็บภูมิปัญญาที่ปรากฏในประเพณีตะวันตกของประเทศไทย

เอกสารอ้างอิง

- Aksaeng, D., & Grisanaputi, W. (2009). The Knowledge Management Process for Local Wisdom about Organically-Dyed “Mudmee” Thai Silk. *KKU Research Journal (Graduate Studies)*, 9(4), 135-147. (In Thai)
- Aritonang, I. Y., Sibarani, R., & Perangin-Angin, A. B. (2022). Local Wisdom of the Martumba Tradition of the Toba Batak Community in Sianjur Mula-Mula Village, Samosir Regency, North Sumatra: Anthropolinguistic Study. *East Asian Journal of Multidisciplinary Research*, 1(11), 2417-2424.
- Chaichana, N. (2019). Kaeng Buan of Ban Taling Daeng and Local Food Security. *Inthaninthaksin Journal*, 14(1), 121-151. (In Thai)
- Churinr, P. (2005). *Personalities of Weaving trainer trainer on the Effectiveness of a Specific Type of Knowledge transfer : A Case Study of Thai Silk Weaving in Pumraeng Community, Suratthani*. Suratthani: Faculty of Management Sciences Suratthani Rajabhat University. (In Thai)
- Cultural Information Center, Ministry of Culture. (2020). *Kran Tum Kwan Kaow*. Retrieved from <https://1th.me/Zysac>. (In Thai)
- Dittawiron, N. (2015). Communication for Exchanging the Knowledge and Passing on Intangible Cultural Heritage. *The Journal of Social Communication innovation*, 3(2), 39-48. (In Thai)
- Eawsriwong, N. (2014). *National Education and Local Wisdom*. Bangkok: Amarin Printing. (In Thai)
- Goodkind, H. W. (1998). *Transferring Learning: Building Organizational Capacity form Within*. USA: University of Oregon AAC.
- JueTee, A. (2020). *Fad Khao Chao Kariang Tradition*. Retrieved from <https://1th.me/elqiB>. (In Thai)
- Kanchanaburi Province. (2018). *Song Nam Phra “Songkran Mon” Tradition*. Retrieved from <https://www2.kanchanaburi.go.th/travel1/detail/5>. (In Thai)
- KaeoSuk, O. (2000). *Report on the results of the workshop on transferring knowledge of local wisdom and disseminating knowledge to the media*. Ubon Ratchathani: non-formal education center Northeast. (In Thai)
- Kitipat. (2020). *Thambun Thanon Tradition*. Retrieved from <https://1th.me/OVaEd>. (In Thai)
- Kridakorn, S. (1998). *Local Culture Transmission: A Case of Aumphoe Lang Suan Chumphon Province*. Master thesis, Silpakorn University, Nakhon Pathom. (In Thai)
- Kunpluem, p. & Sowanpreecha, R. (2016). Knowledge Management for Local Wisdom. *Sripatum Chonburi Journal*, 12(6), 89-97. (In Thai)
- Meesup, P., Phengphum, T., Jaichalad, N., & Soontorn, T. (2016). The Study of Local Wisdom of Phai-Chumphon Municipality, MuangPhitsanulok District, Phitsanulok Province. *Journal of Faculty*

- of Education Pibulsongkram Rajabhat University*, 3(2), 62-75. (In Thai)
- Ngio-Supha, A. (2017). Guidelines of Transferring Local Wisdom of the Silk Weaving Group in Nong Khae Village, Tongkhob Sub-District, Khoksisuphan District, Sakon Nakhon Province to the New Generation. *Graduate Studies Journal*, 14(2), 95-102. (In Thai)
- Nonaka, k., & Takeuchi, h. (1999). *Classic work: Theory of organizational knowledge creation*. USA: The MIT Press.
- Petkaew, C. (2004). Elevation and implementing local wisdom in the present situation. *Journal of Substance Thai Language*, 3(3), 14-22. (in Thai)
- Panalai, P. (2008). *The Transmission of Folk Customs, Beliefs and Ritual Wisdom by “Mor Sen Ruen” Among the Thai Song Dam Community of Muang District in Chumphon Province*. Master’s thesis. Silpakorn University, Nakhon Pathom. (In Thai)
- Pesurny, A. J. (2018). Local Wisdom in a New Paradigm : Applying System Theory to the Study of Local Culture in Indonesia. *IOP Conference Series : Earth and Environmental Science*, 175(012037), 1-8.
- PhotSiTa, C. (2007). *The science and art of qualitative research*. Bangkok: Amarin Printing. (In Thai)
- Prommanot, P., Tubporn, H., & Sachakul, K. (2019). Pound nets fisher : The local wisdom and inheritance of Samutsongkram fisheries culture. *Silpakorn University Journal*, 39(2), 50-66. (In Thai)
- Sinprasert, N. (2014). *Wua Lan*. Retrieved from <https://sites.google.com/a/pbru.ac.th/canghwad-phechruri/waw-lan>. (In Thai)
- Sirasoonthon, P. (2007). *Community of practice (COP) : concepts, techniques and process*. Bangkok: Chulalongkorn University Press. (In Thai)
- Somaketrin, C. (2007). *Management of Sisaket local knowledge for sustainable competition*. Sisaket: Sisaket Rajabhat University. (In Thai)
- Sungsri, S. (2007, June-November). Local Wisdom and Learning Society Creation. *STOU Educational Journal*, 2(3), 99-100. (In Thai)
- Sutheewasinnon, P. & Pasunon, P. (2016). Sampling Strategies for Qualitative Research. *Parichart Journal, Thaksin University*, 29(2), 31-48. (In Thai)
- Talaluck, P., Chinnasri, O., & Thongpunya, T. (2019). Social Capital and Inheritance of Local Wisdom Phetchaburi’s Art and Craft of Look Wa Group at Phetchaburi Province. *Journal of Social Development*, 21(2), 28-44. (In Thai)
- TeawRatchaburi.COM. (2020). *Yiap Lang Kariang tradition*. Retrieved from <https://1th.me/kZPto>. (In Thai)
- Vachirayano, V. (2021, January-April). The Model of Transferring Local Wisdom in Buddhist Tradition of People in Surin Province. *Journal of Palisueksabuddhaghosa Review*, 7(1), 28-40. (In Thai)
- Wahyu, W. (2021). Local Wisdom in Bajarese Culture Perspective. *Advances in Social Science, Education*

and Humanities Research, 636, 648-653.

Wanwichai, R. (2017). Traditional Thai Folk Wisdom with Role of Local Community in Conservaing : Case Study in Lakhon Chatri in Phetchaburi Province. *Institute of Culture and Arts Journal, Srinakharinwirot University*, 18(2), 98-106. (In Thai)

Wongboonmak, S. (2015). The Knowledge Management on the Local Wisdom About Marble Handicraft Phrankratai, Prankratai District in Khamphaeng Phet Province. *The Golden Teak : Humanity and Social Science Journal*. 21(2), 83-98. (In Thai)

Wungrath, J. (2021, June). Knowledge Management for Local Wisdom of Rai Lue Food. *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry*, 12(5), 1205-1211.

JLIS**SWU**

ISBN: 0125- 2836

E-ISBN: 2651-0707

